

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

RAYMONDE

REGÉNY

IRTA
THEURIET ANDRÉ

FORDITOTTA
SASVÁRI ÁRMIN

BUDAPEST.
AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. T. KIADÁSA.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-87-9 (online)
MEK-14333

I.

Az erdei életnek is megvannak a maga rejtett örömei, melyeket a párisi, ki legföllebb az Arc de Triomphe és a tuileriák közt szokott sétálni, soha sem fog megismerni. A gombaszedés is egyike ezen, olykor szenvedélylyé fokozódó multságoknak, de csak az avatott ért annak élvezéséhez. - Ha az ember szép nyári napon, mikor az éjjeli permeteg meglocsolta a földet, kimegy a harmattól gyöngyöző fák közé, belemélyed a sűrűbe, hova a kelő nap fénye nem hat; itt mély csend közepette, melyet csak a czinegék sipogása és a mókusok szökdelése zavar meg, szaglászab gyanánt szimatolgat, a gourmand áhítatosságával szemlélgeti az éjjel termelt galóczákat és egyéb gombákat: - van-e ennél ártatlanabb és szebb multság? Megvan abban minden, a mi az emberi örömek tényezőit képezi; izgatottak vagyunk a hajhászástól, örvendünk, mert birtokunkba ejtünk valamit, a váratlan leletek kedves meglepetéseket nyújtanak, aztán jó soká éldeljük a reményt, hogy estebédre csemegeételünk lesz.

Igy gondolkozott az öreg Noel Heurtevent is, midőn egy juliusi reggelen elbarangolt az erdőbe, mely az auberivei völgyet elválasztja a viveyi zugtól. Karján kosarat vitt, rókaorru kutyája minduntalan hozzádörgölözött, s vidáman ballagott az erdő halmos földén. Nyár elején sok eső esett, a sebes záporoktól átázott földből igen korán fejlődtek a gombák, a tisztásokon, a mohák közt tarka-barka csoportokban viritottak ki a zöld füvek közül.

Noel tele tüdővel szitta a reggeli levegőt, turkált a fűben, hol letérdepelt, hol meg ideges hévvel felszökött, akár egy kisoványodott macska. Időről-időre odaszólt a kutyának. - Hát te! nem veszed észre ott a linkák közt ama gyönyörűséges fajtát, nem-e! Igazán kutya vagy: sok lármát csapsz, de kevés a látszatja! Hát aztán! hiába veted reám ezeket a kihalt szemeket! A mit mondtam, az meg van mondva! és azon a te siralmas pofád nem fog változtatni semmit!

Noel ur már vagy hatvan éves lehetett. Kis satnya teste majdnem egészen eltűnt a hosszú felöltő alatt, melynek posztója a naptól meg az esőtől már mindenféle zöld színárnyalatot játszott, kezdve a parajzöldön fel a kanári zöldig. Őszülő szakállá bozontos, fehér haja rendetlenül omolt szét egyenetlen vállain. Tágas orrlyukai, széles szája, kidült állkapcsa első látszatra parasztnak tünteték fel gondozatlan arcát; de a magas homlok, a szomorú, szinte keserű nézésű barna szemek helyreütötték az arcz alsó részének visszatetsző voltát, elárulták, hogy e férfiu sokat gondolkozott, sokat szenvedett. - Kutyája, mely »Csavargó« névre hallgatott, szintén olyan nyers modoru, de ezt a hibát jóvátette eredeti arczkifejezése; félig farkas, félig róka természetet mutat; anyja, mikor az erdőben barangolt, bizonyára bűnös értekezéseket tartott valamelyik udvarló kedvében levő vaddal; fekete pettyes sárga bundája, bozontos, forgóalaku farka, nyújtott, ravasz feje, szürke, fitos orra, fekete, sugárzó gonosz szemei: mind vadállati eredetet árultak el.

A gazda szemrehányó szavai után az eb megalázottan, lehorgasztott farkkal, lekonyított fülekkel félrehuzódott.

- Ejh! hát duzzogsz, dörmöge az öreg vállvonva, csak tessék. Az ilyen fajta egyénektől nem kell az efféle nyafogást felvenni. - Azután folytatta a gombaszédést. A nap mind forróbban kezdett sütni, a kosár már szinig volt tele és nehéz lett az öregnek. Noel megtörülte homlokát és körülnézett, nem találta-e valami alkalmas helyet, siestának valót. A Vivey felőli lejtőn csak pár száz lépésre egy patak csergedezését hallá meg. Az öreg tanár elment a bükkfacsoport felé, melynek alján a víz magának viztartót vájt. A mohos gyökerek jó, puha ülést adtak, Noel le is heveredett, fejét könyökére támasztá. - Hejh! sóhajtozott és kinyújtózta fáradt czombjait - nagyon meggyengültek lábaim husz év óta... Arcza, tán a fáradságtól, tán a bánattól kedvetlen kifejezést öltött.

Az öreg lecsüggesztett feje visszatükröződött a zsásza-fenekü forrásban; mélabus, majd merengő szemekkel nézte a habok tükrét. Sajátságos optikai csalódás vagy a képzelem játéka folytán úgy látta, hogy arcát a habok átváltozottan, megifjítottan tükröztetik vissza. A fáradt arcú, őszbecsavarodott hatvan éves fő helyett a habtükrökben lángoló szemű, fekete fürtű, szakálltalan alak nézett vissza a vízből; ilyen volt ő harmincz évvel ezelőtt; gondolatmenete észrevétlenül átkalandozott a régi időkbe; mikor kijött a gymnasiumból és a palais-royal egyik vendéglőjében tanuló társai őt, mint első eminenszt ünnepelték, ki első lett a promotiónál. Szemei előtt feltűnt az aranyos párkányzatu terem, melynek nagy tükrében a gázlángok végtelen sora tükröződött vissza; poharak csengtek, lelkes felköszöntők mondtak, melyekre ő megindult hangon felelt. A habzó pezsgő mámorító gőzével nagyravágyó tervek, dicsőséges álmak szálltak felhevült fejébe!... Fialat keble nagy reményektől dagadt. Az élet azon napjait élte, mikor a bűvös fa ágain a csalóka remény aranyalmái függenek még; a nap érlelni kezdi, csak ki kell nyujtani utánuk kezeinket.

E pillanatban az eb megunt a duzzogást és odaállt gazdája elé; hátsó lábain ült, orrát felemelte, csóválta farkát, szeme kérdezni látszott: »Ugyan minek gondolsz vissza a letűnt napokra?« De az öreg nem ügyelt ide, továbbra is elmerült az ifjúkori ábrándok világába.

Az eb morogni kezdett, felemelte egyik lábát és rátette a merengő férfi térdére. Noel oda se hederített. Az eb türelmetlenkedett, úgy tett, mintha legyek után kapkodnék, csamcsogott és eltorzította pofáját. Végre megharagudott, hogy legszebb fogásait hasztalan prédálja, kedvetlenül a földre vetette magát és bus horkantást hallatott.

Az egész erdő ébredőben volt; ezer hangu zsongása-bongása a merengőnek oly jól esett, a cserjékben ezer meg ezer rovar zümmögött; a harkályok a fák kérgét kaparták, a szarkák a gallyak közt suhogtak. Az erdő alján elterülő kis faluból ezüstcsengésű kis harang szólalt meg; vidáman, hangosan, mintha esketőre hívná a vendégkoszorút. Noel ur hallgatózott, megrázta hosszú fehér haját, kebléből mély, panaszos sóhaj tört fel.

Nem tapasztaltad még soha, hogy egy régi szekrényhez, mely már hosszú évek óta van elzárva, megtaláltad az elvesztett kulcsot és lassan megforgatod a rozzant zárban? Nagy nehezen kinyitod a fiókot és egyszerre ott látod a régi holmikat, ugyanazon rendbe rakva, a hogy félszázaddal ezelőtt hagytad. Feltámadás ünnepét üled: a megsárgult levelek, a kopott táblájú könyv, a szinevesztett szalag, a régi divatu illatos üvegcsé: megannyi kedves, szomorú emlékei egy letűnt világnak. - Hej! minden ember szívében akad egy ilyen titkos fiók, mely tele van keserű illatu ereklyékkel, senkinek sincs róla sejtelme; hosszú éveken át megfeledkezünk e rejtkehelyről, míg végre egyszer a véletlen nyomára vezet. - A távolból felhangzó csengetyüszo volt a varázsigé, mely megnyitotta a titokteljes, rég elzárt ajtócskát.

Az öreg felocsudott ábrándjaiból. Tán a habok csergedezése zavarta fel; köd szállott szemére? Csak homokot és sarat látott a forrás fenekén; busan gondolt az egyhangu évekre, melyek e rajongó napjait követték. Az öreg tanár szive elszorult, a mint a habtükrökbe nézett és meglátta a magányos, komor házikót az erdő szélén; elvonultak előtte a visszavonultság évei, melyeket egy hóbortos eb, és penészes könyvek társaságában töltött el.

Fájdalmas, embergyölölő elmélkedései nem soká tartottak; egyszerre az eb hangosan ugatni kezdett, a fák közé futott, bolondos kedvében úgy megcsóválta farkát, hogy az fejéig ért.

- Ide! ide! pompás állat vagy no; több eszed van, mint akár egy embernek, kiáltott egy hang langresi kiejtéssel... Nos, Noel ur, alszik, vagy nem ismeri meg régi barátait?

Az öreg ur összerezett, feltekintett; az auberivei főerdész és ennek erdőmestere állottak előtte. A főerdész nagy, sovány alak, lenyirt bajuszszal és szakállal, arcza foltos, balfelöli arczán egy sebhely látszik, feszesen mozog zöld egyenruhájában, mint egy régi katona; az

erdőmester zubbonyt viselt, vállán puskát hordott, tiszteletteljes távolban tartotta magát a főerdésztől.

- Bocsánat Verdier, felelé Noel; elszundikáltam egy kissé; aztán gonosz álmom is volt.

- No, hát mondok jó hirt ébresztőnek. Kaptunk hosszú levelet az ön egykori tanítványától.

Az öreg tanár arcza kiderült. - Hogy van Antal? kérdé mohón.

- Antalunk csodákat művel, felelé a főerdész büszke önteltséggel; kísérjen el egy darabig, amott lenn a mult vihar károkat tett; utközben elmondok mindent.

A tanár felszedte a kosarat és elindult a főerdésszel. - Hát amint mondám, jó híreket kaptunk Antaltól, letette a szigorlatot és kinevezték... mit gondol hová!... a bányaiskolához vegytani tanárnak.

- Hát ugy-e igazam volt, hogy a tanulásra ösztökéltem.

- Az igaz; no én kétszer is megfontoltam a dolgot. Mert hát gazdagok nem vagyunk és a tudományos pálya szép lehet, de nem sikerül mindenkinek, holott Antal biztos kenyérkeresetre tesz szert, ha elvégzi az erdészeti iskolát.

- Az ám! de még milyen kereset! Ezernyolczszáz frank egy évre.

- Tudom; hanem az én Soeurette-m nem vágyik nagyra, Páristól meg szörnyen fél; napestig azt hajtotta, hogy elrontják ott fenn a fiát. Képzelve csak, most is a téli éjszakákon akárhányszor felver álmomból: Nézd csak édesem, hogy esik a hó, ha most elgondolom, hogy fiacskám ez órán Páris utczáiban bolyong! Mindenféle rémlátásai vannak, hol egy kocsi elgázolja a fiát, hol meg agyonütik egy utca szegleten, mit tudom én!.. Tudja, az valami borzasztó, mikor az anyának egyetlen gyermeke van; az ember nem is képzelné, hogy mi mindenre gondol az ilyen anya.

- No csak bajmoldójék az asszonyok gyengéivel, akkor ugyancsak sokra viszi! dörmögött Noel ur.

- Ejh! hisz én csak nevetem az ő siránkozását... Különben Soeurette maga is beismeri, hogy önnek igaza volt. Büszke ám nagyon, hogy neki tudós fia van! Mindennap elmond önért egy Ave Máriát, a miért oly hü gondját viselte a fiunak.

- Ne bolygassuk ezt tovább, türelmetlenkedék a jó öreg.

- Vajjon mi egyébről beszéljünk hát? Hát nem szentelte neki az idejét, meg a pénzét is! Bizony Soeurette meg én soha se fogjuk azt eléggé meghálálhatni.

Noel ur nagyot toppantott a lábával. - Ne hálálkodjanak nekem! kiáltá haragosan, mert amit tettem, csak a magam lelki örömeért cselekedtem. A fiu szép tehetségeinek csak úgy örültem, mint ön, ha szépen fejlődő csemetét lát. Gondját viseltem, eszét jó termőföldbe plántáltam... Ez pezsgésbe hozta véretem, az alkotás örömei közt gyorsan multak napjaim. Mindent a magam gyönyörűségére tettem. Így hát ne hálálkodjék nekem, értette! Aztán többet ne is szóljunk erről.

- No, jól van no, nem szólok többet, ha rossz néven veszi, majd csak úgy magamban fogok eltöprengeni rajta... szólt az erdész, elbámulva a jó öreg rossz kedvén, de pszt! hallgassa csak.

A szomszéd erdőzugból recsegés hallatszott, mintha valaki gallyakat tördelne. - A főerdész és az erdőmester összenéztek, tudták, hogy mit jelent a nesz.

- No, ez se győzte bevárni, hogy majd a szél törjön neki gallyakat.

- Ez a forrás-zugból jön, vélekedék az erdőmester.

- Majd meglássuk mindjárt, felelt Verdier és bajszát rágta, menjünk a zugba és fogjuk el a szarkát... Noel ur, vigyázzon »Csavargó«-ra, hogy ne csaholjon.

Az öreg kivette zsebkendőjét és az eb nyakára kötötte, megfenyegette, hogy már most fogja be a száját, aztán ment az erdészek után. Lépteiknek nesze se hallatszott a mohlepte talajon, úgy, hogy a rőzszeszedő, amint javában munkálkodott, nem hallotta meg őket. A három ember neki esett, épen mikor egy jávorfa legmagasabb ágát törte le. »Csavargó« elszabadult Noeltől és oly dühösen csaholgatott, hogy a rajtakapott tettes rémültében elejtette a baltát.

Tizenhárom éves szegény kis ördög volt, sovány és fürge, akár egy majom; borzas, kóczos haja félig elfedte ravasz és fufangos arcát. Az erdészek fenyegető megjelenésére eltátotta száját és nagy szemeket meresztett, mint a macska, ha a tejes bögre mellett elfogják.

- Ficzkó! rivalt a fiura a főerdész.

- Hogy kerültél ide, kölyök? förmedt rá az erdőmester és fölvette a baltát; mondd meg rögtön, hogy kinek hívnak; a szerszámodat, azt elveszem.

Ez utóbbi körülmény leginkább aggasztotta a fiut. Sirva fakadt, zokogott: - Bocsássa meg erdőmester ur, sohse teszem többé... Adja vissza a baltámat, mert ha azt nem hozom haza, kikapok.

- Azt meg is fogod érdemelni, öcsém; hol lakol?

De a fiu nem erre gondolt; összekulcsolta kezeit és kétségbeesetten jajgatni kezdett: - A baltámat... siránkozék - könyörüljenek rajtam, adják ide a baltámat.

Ekkor a gallyak recsegni kezdtek, az uton, mely a zugból Vivey felé vezetett, lódobogás hallatszott. A három férfi megfordult. A mogyorósövények közt egy fiatal nő vágatott feléjük; kis breton paripája oly idegesen, oly tüzesen szökdelt a fák között, mintha szülőföldre rónáin vágatna. Noel és az erdészek elbámultak e váratlan berohanáson, álmélnokodva néztek a fiatal leányra, kinek szép, parancsoló magatartása szerfölött meglepte őket. A gallyak félig kibontották hosszú, vörösés hajfonatait, melyek kis, magyaros pártája alól szétomoltak lovaglóköntöse felső részén; kék pántlikáit szabadon lengette a szél. Arcza viritó fehér; hosszú szempillái alól tüzes szemek villogtak. Keble lihegett, ajkai megvetően voltak felbigyesztve; kis kezében korbácsot tartott. Az erdészek álmélnokodását arra használta, hogy közéjük és az elfogott bünös közé vágatott.

- Beh gyáva emberek lehetnek, hogy hárman állnak össze, megríkatni ezt a fiut: szólt maró hangon és boszusan.

Verdier csakhamar visszanyerte szokott hideg vérét; komoly arczczal, katonás módon tisztelgett: - Ön igen gyorsan itél kisasszony; ez a ficzkó nyalábra szedte a legszebb vesszőket.

- Hát baj az? viszonzá a leány; hisz az erdő édes mindnyájunké.

- Dehogy, ez az államé; és aki fát vág belőle, meglopja az államot.

- A miatt még nem megy tönkre az állam, ha ez a fiu pár rosz gallyat vág le... Menj csak haza öcsém, ne gondolj ezekkel.

A ficzkó sunyító pillantást vetett a hölgyre és pityergő hangon mondá: - Elvették a baltámat.

- Nesze, szólt emez és egy aranyat vett ki tárczájából; kapd el és lódulj.

Több se kellett a fiunak; egy pillanat alatt felkapta az aranyat, szájába vette és elugrott a sűrűbe, a hol eltűnt.

- Ejnye, ördögadta kölyke! kiáltott az erdőmester.

Noel ur nagy szemeket meresztett és egyre növekedő kíváncsisággal bámult a fiatal hölgyre. A főerdész ajkaiba harapott. - Kegyed ugyan szép példát ad, dörmögé bosszusan; meg nem foghatom, egy jól nevelt kisasszony hogy biztathat ilyen csavargókat, a kik tulteszik magukat a törvényen?

- Tisztelem én az ilyen törvényeket! felelt vissza a leány és pajkos mosolylyal megrázta lengő haját; mikor észrevette, hogy az erdőmester a fiu után akar futni, az uton keresztbe állott lovával, mely már ágaskodni kezdett. A kutyát ingerelte ez a játék, csaholni kezdett, a ló meg erősen prüszkölt és kapálózott. - Vigyázzon inkább a kutyára, rivallt a leány az erdőmesterre, aki meg akarta fogni a ló kantárát. - Azután a korbáccsal a kutya felé vágott, de az erdőmester kezét találta. A kutya, bár megse suhintották, visszahempergett Noel kosarára, a gombák széthullottak belőle, a gonosz állat meg vonított, mintha agyonütötték volna. Az ut ismét szabad lett, a ló vágatni kezdett és az amazon csakhamar eltűnt a sövények mögött.

- Jól mondja a példabeszéd, hogy vörös ember... egy se jó! - Ugy-e Sandax; nem tudja, hogy ez kicsoda? kérde a főerdész az erdésztől.

- Ez nyilván a »zöld ház«-beli kisasszony, felelé a kérdezett és fujta megvágott kezét.

- Hát lakik valaki a »zöld ház«-ban?

- Igen; egy kovács a Franche Comté-ből, valami Tremblaie nevezetű ur vette meg; négy hónapja lakik ott nejével és leányával. A kisasszony egy zabolátlan kis ördög; láthatta, hogy milyen.

- Hogy mondta? Tremblaie! szólt Noel ur és összerezzent.

Az erdőmester igent bólintott. - Talán ismeri őket?

Az öreg ur tagadólag intett. - Nem, mondá kurtán; nem ismerem, semmi közöm hozzá. - Összeszedte az elszórt gombákat és fütyült a kutyának: - Menjünk, mondá felsóhajtva; ideje már, hogy hazatérjünk... Rosszul kezdtük a napot. Jó napot urak!

II.

Az amazon a forrás-zugból az országutra vágatott. Itt az erdőszélén partnak vezetett az ut; a leány lassan jártatta a lovat, amíg csak fel nem értek a dombra, melyről már Viveyt is meg lehet látni. A falu egy virányos völgy háttérében terült el; három oldalról erdős bérczek környezik; az alacsony házak lapos tetőire már a bérczek szélső bükkjei vetik árnyukat; a sziklából forrás csörgedez, mely kis patakot ereszt a faluba; ennek közepén keskeny rét terül el; a patak körivet képezve folyja körül a rétet és a félsziget közepén emelkedik az urasági kastély; szerény, pala-köves fedelű épület, két oldalán kupalaku tornyocskák merednek. A falu és a kastély közt hársfasor vonul. Repkény-indák és folyondárok lepik el az urilak falait, nyilván ezért nevezte el a nép »zöld ház«-nak.

A leány a dombon, mintegy madártávlatból megláthatta a kastélyt és a falu megannyi zugát. Megállítá lovát és a »zöld ház« kapuja felé nézett. Egy porlepte fogat állt a kapu előtt; tarka ló volt befogva, melyre egy zubbonyos inas vigyázott. A fogat tulajdonosa a küszöbön állott és hajlongott egy hölgy előtt, ki a földszinti ablakok egyikén kinézett. Széles, izmos, herculesi alak, vidéki vadászöltözetben. Az utolsó hajlongás után felkapott a kocsira és kezébe vette a gyeplőt; de a ló az első ostorcsapás után felágaskodott, kirugott, hátrátolta a kocsit és végül lefeküdt a porba. A hercules leugrott a kocsiról, mellényzsebébe nyult, egész nyugodtan, mint a ki már megszokta az efféléket, odaállt a kesej elé és mutatott neki valamit, nyilván egy darab cukor volt. A kedves állat kinyújtotta nyakát, felkelt és rászánta magát, hogy a csalétek után megy, melyet gazdája neki mutatott. A nagy kamasz, a mint a kocsi előtt ügetett, kezeit hátradugta, időről-időre visszatekintett és biztatta a makranczos, sanda nézésű, sovány gebét; az ódon divatu, döcögős fogat: mindez oly furcsán vette ki magát, hogy a leány ott fenn a dombon kaczagva fakadt és nevéteben alig tudta hova legyen. A kamasz vagy három perczig ügetett, azután úgy látta, hogy lova is belejött már az ügetésbe; hirtelen félreugrott, előre bocsátotta a gebét, felkapott a kocsira, megfogta a gyeplőt és távozott. A fiatal leány darabig még utána nézett, ajkain gunyos mosoly játszott, egy pajzán vándordalt dudolgotott magának, korbácsával megcsiklandozta kis paripáját és ez vágatva indult Vivey felé.

A hölgy, kinek a kamasz annyira hajlongott, ott maradt az ablaknál. Mikor a kocsi eltűnt, hátra fordult egy ötven évesnek látszó férfi felé, ki a karosszékekben nyújtózva, ujságot olvasott. - Nos Clotilde, kérdé az olvasó, sikerült már Préfontaine urnak a kesejt megindítani?

- Igen, volt a felelet, hanem ezuttal is csak ügygyel-bajjal.

A nő leült szemközt a férfival. A két alak, a mint így egymással szemben voltak, sajtóságot ellentétet tüntetett fel. A nő magas, elegans, széles vállu, fejlett mellü, jól megtermett, mint a barna nők lenni szoktak; tul volt a negyvenedik éven, arczkifejezése már sokat vesztett üdeségéből, de az imponáló szépség nyomai még mindig félreismerhetlenek. Alacsony, sima homloka, kövér, tömött álla makacs uralkodni vágyó, gerjedelmes természetet árultak el; nedves, mosolygó ajkai, villogó fekete szemei merész, kéjsóvár kifejezést mutattak, mely vonz, behálóz.

A férfi középtermű, szőke; arcza előkelő, de nem mutat határozott egyéni jelleget, szemei szürkék, értelmesek, de félénkek; minden mozdulata vontatott; indolens, lágy, merengő jellemet mutat, mely a szőke alakok sajtósága. Nyaka lomhán hajlik az egyik váll felé, szeme tétova nézésű, beszéde lassu; a physiolog e lankadtságban felismerhette az ideggyengülés első tüneteit. A vérmes, ruganyos, kemény idegzetű nő úgy látszik nagyon kifárasztotta a férfit; villogó szemeivel uralkodott rajta, a zsarnoki tekintet hatása alatt a férj feltekintett az ujságból; mosolygva mondá: - Ez a Préfontaine derék ember, de nehézkes; nem tud társalogni.

- Mégis csak be kell vele érnünk, szólt a nő vállvonva, mert ő az egyedüli szomszéd, a ki látogatásunkat viszonzta.

Tremblaie ur felsóhajtott: - Köztünk legyen mondva, én azt hiszem, ez se a mi szép szemeink kedvéért jár ide, hanem Raymonde miatt.

- Hát baj az? felelé a nő. Préfontaine urat nem szabad kicsinyelnünk. Jó hangzású név, ha vagyona nincs is, de a vidéken szép tekintélynek örvend. Érdeklünkben áll, hogy oly vót szerezzünk, a kinek segélyével összeköttetésekre tehetünk szert.

- De Raymonde?

- Az se fog panaszkodni, ha oly férjet kap, a ki imádja.

- Azt hiszed, hogy tetszik neki az a Préfontaine?

- Azt hiszem, hogy tetszik neki a házasság... Minden meggondolatlansága mellett is ért egyhez-máshoz, tudja, hogy férjek dolgában nem igen válogathat.

Tremblaie megint felsóhajtott; a két beszélgető elhallgatott; a hársfasorból lódobogás hallatszott.

- Épen itt van! szólt a nő és az ablakhoz ment.

Pár percz múlva csakugyan megnyílt az ajtó és belépett a leány, kit a pagonyban láttunk; pihegve jött be, egyenest atyjához ment és homlokon csókolta.

- Kisétáltad magad? szólt Tremblaie ur és merengő arcza mosolyra derült.

- Pompás séta volt; Don Quixote-féle kalandot is értem, majd el fogom beszélni.

- Azalatt, hogy a szabadban kószáltál, elmulasztottad Préfontaine ur látogatását; szólt Clotilde asszony.

- Tudom, felelé Raymonde pajkos mosolylyal, messziről néztem azt a jelenetet a darab cukorral; igen jól nevettem rajta.

- Nagyon sajnálta, hogy nem találkozott veled.

- Sohse sajnálja azt, mert nagyon kötekedő kedvemben voltam, nagyon megjárhatta volna.

- Holnap megint eljön, folytatá Tremblaie asszony; nálunk ebédel; remélem megkimélsz szokott kedvcsapongásaidtól.

Raymonde gyanakvó, szinte kihívó tekintetet vetett anyjára.

- Nem tudok én másképp beszélni, mint a hogy gondolkozom, felelé ingerülten; mikor Osmin de Préfontaine urat meglátom, mindig bolondos gondolatok támadnak bennem... Nem tehetek róla!

- Én pedig azt akarom kisasszony, kiáltott Clotilde asszony haragosan, hogy illedelmesebben viselje magát e férfiu iránt, a ki megérdemli, hogy komolyan bánják vele!... Most itt hagyom önt, atyja majd elmondja a többbit.

E szavak után kiment. Raymonde nagy szemeket meresztve nézett utána. - Mit jelentsen ez? álmélkodék a fiatal leány és odafutott atyjához, ennek térdére ült és nyakába borult.

- Anyádnak igaza van, felelé Tremblaie ur zavarba jöve. Préfontaine ur udvarias ember, kivel nem szabad így félvállról elbánni. - Elhallgatott, gondolkozni kezdett; a leány folyton ölelgette. - Tremblaie ur így folytatá a szót: - Vissza gondolsz-e olykor az utolsó évre, mit a növedében töltöttél?

- Hogyne, csakhogy mindig ásitozva; volt a válasz.

- Hát az eszedbe jut-e, mikor egyszer a társalgó terembe jöttem és te éppen a zongoránál ültél. Háttal ültél felém, nem tudtad, hogy ott vagyok; nem zongoráztál, kezeidet lankadtan a billentyűkre ejtetted (mintha most is látnám) aztán keservesen sóhajtoztál: Édes istenem, adj már egy férjecskét! Egy iczi-piczi férjecskét!

- Meg hiszem, szörnyen unatkoztam.

- És most nem unatkozol?

- Nem én, amíg nálad vagyok! szólt a leányka és homlokon csókolta atyját; de hébe-korba, mikor nagyon soká maradok magamban, rám jön az unalom.

- Hát ha ilyenkor férjjel kínálnálak meg, kicsivel vagy nagygyal.

Raymonde elbocsátotta atyja nyakát és felszökött. - Tán Préfontaine urhoz akarsz adni? kiáltott fel, atyja szemei közé nézett és megfenyegette ujjaival.

- De édes istenem, viszonzá Tremblaie ur elpirulva; az imént anyáddal beszélünk a dologról... Őszintén megvallom, jó parthie volna... Feltéve, hogy ő megtetszik neked galambom!

A leány vállat vont, mint a duzzogó gyermek; hátat fordított atyjának, az ablakhoz ment és dobolni kezdett azon.

- Préfontaine nem igen csinos legény, szólt Tremblaie ur lehangoltan, de egészséges, jól megtermett fiu.

- No igen! éppen egy öles, valóságos óriás! vágott közbe Raymonde és dühösen ütögette ujjaival az ablakot.

- Szép neve van, ősei...

- Ott voltak a keresztes hadjáraton, tudom.

- Ő is derekasan viselte magát a háboruban; becsületes jellem, igen jó szive van és szeret téged.

- Jól van már no! Ha felesége leszek, mindennap láthatom, a kesejt hogy csalogatja czukorral.

- Ugyan, hogy akadhatsz fenn ilyen gyerekségen? kiáltott fel Tremblaie ur türelmetlenkedve; az ember azt hinné, hogy rakásszámra válogathatod a kérőket ezen isten háta megetté vidéken.

- Hát csak itt terem a férj?

- Ide vagyunk szegezve... Különben (folytatá a férfi szomorun) komolyabb okok is korlátozzák szabad választásodat.

- Miféle okok? kérdé Raymonde és megfordult.

- Majd megtudod később.

- Akkor hát várjunk!

- Igen ám, te rossz gyermek, csakhogy én nem akarnálak magadra hagyni anyáddal; és én meghalhatok.

- Szent isten!... A leány rémülve nézett atyjának halvány, beteges arczára; mély csend lett. A nyitott ablakon behallatszott a rétről a kaszák pengése, távolból a falu ebeinek csaholása, a faszorból a méhek zümmögése. Raymonde szeliden oda ment atyjához, letérdelt, felnézett rá, szeme közé.

- Lássuk csak, atyuskám, suttogá, hát nagyon örülnél e házasságnak?

- Megnyugtatna jövőd iránt, egyuttal megvethetnők lábunkat e vidéken, a hol csak olyan vándormadaraknak néznek bennünket. Javára válnék valamennyiünknek.

- Hát a te kedvedért, de egyes egyedül a te kedvedért! megígérem, hogy beletörődöm ezen gondolatba; hanem nem kell ám nagyon sürgetni!... Anyám, meg ő engedjék meg, hogy lassankint beleszokjam.

- Kedves gyermekem, szólt az atya és megfogta a leány kezét, szegény gyermek!

Raymonde egy könnycseppet érzett homlokán; atyja nyakába borult, szenvedélyes hévvel homlokon csókolta és szó nélkül kiment.

Felsietett szobájába, melynek ablakai az erdőre néztek; az ablakhoz ült s égő arczát a hüs folyondárok közé rejté. A házasság! Két év óta sokszor merengett e gondolaton, Párisban és a vidéken a növeldékben, melyeket szülői kóbor, sajtyszerű életmódja miatt végig járt; de az eszményi férj, kinek halványképe annyiszor szeme előtt lebegett, egyáltalán nem hasonlított a hórihorgas Préfontainehez. Csábító, ellenállhatlan regényhősnek képzelte:

Csinos legény, kiért minden
Leány kebel hő lángra gyul.

Később, midőn kikeletkor Viveybe jött és szabadon kószálhatott az erdőben, a bűbajos eszménykép fel-fel tünedezett előtte, ahogy vadul végig vágatott az erdőkön. Elindult keresésére a mély hegyzugokba, hol andalítóan csergedeznek a források; úgy rémlett neki, mintha az ösvény fordulójánál egyszerre megjelenék, mint a mesebeli királyfi. Most bucsut kell vennie ez ábrándoktól, nem szabad többé a tündérországbán kalandoznia; prózai lép-tekkel kell a hus és csontból való vőlegény elé mennie, ki véletlenül kínálkozik. Aztán milyen viritó hus, milyen kemény csont! Egyáltalán nem valami tiszta szellem! Izmos falusi urfi, ki hat hónapon át vadászni szokott, hat hónapig meg horgászni jár, meg más efféle mulatsá-
gokra. Raymonde ott hagyta az ablakot, a magas tükör elé állt; ez sötétszinü aranykeretbe volt foglalva; egy kép volt föléje függesztve, melyen egy pántlikás kalapu pásztorfiu furulyáz egy lánykának, ki epedő arczczal hallgat rá. A tükörben Raymonde meglátta önmagát; sugár-
termete kecsesen simult az amazoni füzőhöz; nyaka fehér, hajlékony; piczi száját piros ajkak környezik, arcza elegans metszésü, nagy barna szemei égnek, mint a csillagtüz, selyemfürtei bőven omolnak szét vállain. Nem volt álszerény, nyíltan bevallotta magának, hogy szép. És ha elgondolta, hogy e hódító szépség örökre be legyen zárva a sivár fészekbe, melyet Préfontaine nagy garral a maga kastélyának mondott!... Kétségbeesetten tekintett fel a pásztorképre. Az a fiu, ki örökké ugyanazt a szerelmi nótát fujja, gunyosan látszott lenézni a fiatal leányra; a pásztorleány meg szánalmasan tekintett rá. Raymonde daczosan a földre toppantott, vissza-
ment az ablakhoz; nyugtalan, boszus, habozó hangulatban volt; dühösen tépte a repkényindá-
kat, azon tünődött, milyen arczot mutasson holnap Préfontaine urnak, hogy okvetlen el-
riaszsa.

III.

- Igaz asszonyom, Pigeau nem valami mintaállat; egyáltalán restell megindulni; de ha egyszer belejött az üetésbe, az isten se tartja vissza... He! he! hasonlít a gazdájához és ezért szeretjük egymást annyira minden hibáink mellett.

Préfontaine ur nagyon megörült ez élczelgetésének, kaczagásától csak úgy rengett a salon, melyben Tremblaie urral és asszonynyal beszélgetett.

Osmin ur igen szálás alak, tagjai arányban vannak hórihorgas természetével; hangja dörgő; kóczos haja ellepi bikahomlokát, arcát körszakáll övezi. Tul volt már a huszonötödik éven; hanem üde arcyszíne, nagy, nedves szemei, rendkívüli ügyetlensége miatt úgy nézett ki, mint egy kamasz, ki most végezte be a nyolczadik osztályt és az utolsó év alatt rengetegül felcseperedett. Arczán, mely minden csekélység miatt elpirult, jóság és bizalom tükröződött vissza. A ki ránézett, annak önkénytelen is eszébe juthattak ama nehézkes pyrenei kutyák, melyek oly szörnyetegeknek néznek ki, pedig igen szelidek. Kezeivel és lábaival nyilván sohse tudta mit csináljon. El akarta rejteni, de erőlködéseivel csak azt érte el, hogy a néző figyelmes lett e szerencsétlen tagokra. Lábai feltűnő fehérségű gomboló harisnyákat viselt; czipőit hol el akarta rejteni a szék alá, hol meg kihuzta és keresztbe vetette. Közbe-közbe egyre az ajtó felé tekintgetett, nem jön-e már Raymonde.

Végre megjött, arcza félig komoly, félig mosolygó; természet igen jól illő fehér ruha takarta, fejét a vöröses fürtök dicskőr gyanánt övezték. Már tálalva volt, Préfontaine Clotilde asszonynak karját nyújtotta és a társaság az étterembe ment; a nyitott ablakon frisen kaszált fű illata hatolt be. Tremblaie asszony kellemesen csalatkozott. Raymonde leküzdötte szokott pajkosságát. Tartózkodó, majdnem szóitalan volt; ha Osmin ur valami naiv megjegyzést tett, Raymonde nem játszotta az enfant terrible szerepét. Ez az önküzdés meglátszott rajta; arczának rejtelmes, pikáns színt adott és Préfontaine ur ezt igen bájosnak találta. Több ízben igyekezett a fiatal leány szeme közé nézni; és nagy meglepetésére úgy tapasztalta, hogy az nem néz rá oly gunyosan, mint máskor szokta. Osmin valami hosszú vadászkalandot mesélt; Raymonde egyszer se vágott bele a szavába; sőt a desszertnél az is megtörtént, hogy a leány egy virágos kosárból, mely Osminnak nagyon megtetszett, kivett egy rózsabimbót és feltűzte a kamasz gomblyukába. Clotilde asszony alig merte ezt tulajdon szemeinek is elhinni, Tremblaie ur pedig csendesesen mosolygott, Préfontaine ur meg nagy örömeben két pohár régi burgundit hajtott fel egymás után, úgy hogy elmámorosodott.

A kávé után Raymonde és anyja magukra hagyták a szivarozó férfiakat, visszatértek a salonba és pár percz mulva már a zongora lágy hangjai ütötték meg Osmin fülét. Préfontaine urnak épen ekkor sikerült lábszárait biztonságba helyezni; azon erőlködött, hogy felvegye a társalgás fonalát, melyet Tremblaie ur minduntalan elejtett; a dallamot felette gyönyörűnek találta és örömeben ütötte hozzá a tactust. Pedig ha a divatos zenét jobban ismeri, megijedt volna azon, hogy Raymonde épen ezt a dallamot választotta és oly sajtyszerű, gunyos kifejezéssel játszotta a »gerolsteini nagyherczegnő« egy dalát, melynek szövege épen illett az alkalomhoz:

»Mondjátok neki, hogy észrevettük,
Kitüntettük,
Mondjátok neki, hogy kedvesnek találtuk.«

- Csinos zene! vélekedék Préfontaine ur és fejét csóválta; nem vagyok zeneértő, de ily kellemes zenét még sohasem hallottam.

Tremblaie ur ismerte az operettet, sejtette, hogy Raymonde megint kötekedni akar; ránczba szedte homlokát, de mikor észrevette, hogy Osmin milyen naiv arczczal báméskodik, megnyugodott és igenlőleg bólintott.

A zene mind enyelgőbb, fülbemászóbb, hizelgőbb lett, Osmin ur egész magán kívül volt.

Mondjátok neki, hogy ha akarna,
Ki tudja, mihez juthatna.

Osmin felkelt, elvetette szivarját és pár lépést tett a salon felé. Aztán megfordult és oly esengő tekintet vetett Tremblaie urra, hogy ez megszánta a türelmetlenkedőt.

- Kedves barátom, velem ne törődjék; én jobb szeretem a zenét távolabbról hallgatni. Menjen csak be a salonba, nem tartóztatom vissza.

Préfontaine már nem hallotta az utolsó szót, mert már künn volt. A könyvtáron át a salon felé ment; de mikor valaki egy öles és ehhez képest van megáldva lábaival, aztán még patkós csizmát is visel: annak aztán rengő lépése van. Raymonde már messziről hallotta, sejtette, hogy mindjárt kellemetlen téte-á-téte-je lesz hosszulábu imádójával. Hirtelen abbahagyta a játékot, nem törődött anyja intéseivel és az egyik ajtón kifutott a kertbe.

Mikor Osmin nagy félénken belépett, a zongora még csengett, de a ki e hangot abból kicsalta, az már eltűnt, csak Clotilde asszony volt a teremben; karosszéken ült és egy divatlapot nézgetett. Préfontaine erre úgy eltátotta a száját, hogy a nő meg nem állhatta és elmosolyodott: - Ugy-e nem az én kedvemért jött ide, mi? kiáltott feléje, aztán székkal kínálta meg és így folytató: - Vallja be, hogy szerelmes beléje.

- Az ám, édes istenem, felelé Osmin felsóhajtva; szeretem, pedig tudom, hogy nem igen megnyerő alak vagyok; vagyonom nincs, beszélni nem tudok és egész külsőm igen nevetséges.

- Ön tulságosan szerény, kedves szomszéd, vágott közbe Tremblaie asszony; neve és társadalmi helyzete olyan, hogy a legjobb partie-kra is igényt tarthat. Akarja, hogy őszintén beszéljek? No hát, ha szereti Raymondeot, csak mondja meg neki bátran, védje a maga ügyét és győzni fog. Hanem...

- Nos, hanem?... szólt Osmin aggodalomteljes hangon.

- Ha elhatározásra kerül a dolog, féltő, hogy ön lesz az, aki ellenvetéseket tesz, nem mi.

- Én! kiáltott fel Osmin; ah asszonyom, ön nem tudja, hogy mennyire szeretem őt. Képes volnék az egész erdőt ott egy szálíg kivágni, ha utamat állná Raymonde kisasszony elől.

- Nem arról van szó, hogy erdőt irtson, hanem csak arról, hogy tegye magát túl egy előítéleten. Raymondének nincs neve.

- Csak ez a baj? viszonzá Préfontaine felkaczagva; nem vagyok annyira belebolondulva nemesi czimerembe, hogy derogálna elvenni egy leányt, kinek nincs nemes levele. Különben nincs más rokonom, mint egy öreg nagybátyám, ki e tekintetben nagyon elnéző, mert ő szolgálóját vette nőül.

- Nem értjük egymást, felelé Tremblaie asszony; én egy más előítéletre czélzok, mely még mélyebb gyökeret vert.

- Becsületemet kivéve bármit is kész vagyok feláldozni.

- Nem kívánok semmit, a mi becsületét sérthetné, szólt a nő hizelgő hangon; sőt ellenkezőleg, épen becsületérzetére számítok, midőn elmondok önnek egy titkot, melyet itt még senki sem ismer.

Préfontaine ur nyugtalankodni kezdett.

- Raymondének nincs neve - folytatá Tremblaie asszony - azaz, hogy nincs joga, atyja nevét viselni. Más szavakkal (a nő lesütötte szemeit) én és Tremblaie ur nem vagyunk hitese házastársak.

Osmin felszökött a székről, nagy szemeket meresztett és szakállát cibálta.

- Jaj, ne siessen bennünket elítélni, folytatá Clotilde asszony alázatos, hízegő hangon. Ha megtudja, hogy a dolog mikép történt, akkor elnézőbb lesz.

Aztán hevenyében elbeszélte, hogy fiatal leány korában egy nálánál sokkal öregebb férfihoz ment feleségül, de ez elhanyagolta, mindig politikával foglalkozott és forradalmi véleményeket nyilvánított, a miért sok bajba keveredett. Ekkor ismerkedtem meg - folytatá a nő - Tremblaie urral; fiatal valék, még nagyon keveset tapasztaltam; szerelmes lettem és megszöktem vele férjemtől. Raymonde Olaszországban született; a sardiniai anyakönyvben, mint Tremblaie ur törvényes gyermekét irattuk be. A világ tehát úgy tudja, hogy férj és nő vagyunk; minden rendben van, Raymonde férjhez menetele nem fog akadályba ütközni. Tremblaie ur azonnal kifizeti a hozományt, mely kétszáz ezer frankot tesz ki, állampapírokban; a vivey-i polgármester nem tehet ellenvetést, mert rendes keresztlevelet mutatunk fel, így hát nem kell félnünk semmi botránnytól; csak azért mondtam el önnek e szomorú történetet, mert nagyra becsülöm és nem akarnám a világetért sem rászedni. Mondanom nem kell, hogy szegény Raymondének sejtelve sincs e dolgról.

Osmin még mindig cibálta szakállát. - Köszönöm, mondá felindult hangon; hanem vajjon él-e még az ön... az az ember, a ki önt elhagyta?

- Fájdalom! ezt nem tudjuk. Épen e miatt nem szentesíthetjük husz éves frigyünket, melyet isten is bizonyára valódi házasságnak vesz számba. Már most tiz éve, hogy híret se hallottam azon embernek, ki egész életemet megrontotta. Tremblaie ur folyton kerestette, de hasztalanul.

Clotilde asszony oly őszinte hangon mondotta el e dolgokat, hogy Préfontaine ur cseppet se kételkedett abban, hogy azok csakugyan így történtek meg. A jószívü fiu lelke mélyéből sajnálta e nőt, ki most kénytelen volt egy idegen előtt megalázni magát és bevallani egy bünt, melyet a világ nem szokott megbocsátani. Kivált Raymondeot sajnálta, kit a társadalmi s az állami törvények arra kárhoztattak, hogy bünhődjék oly ballépésért, melyet nem ő követett el. De minden sajnálkozás, minden gyöngédség mellett is nagyon meg volt akadva, sulyos teherként nehezedett lelkére ez a váratlan vallomás.

Tremblaie asszony észrevette e habozást; de azon merészséggel, mely jelleme fővonását képezte, elhatározta, hogy döntő rohamot intéz és egy csapással elnémitja a becsületes fiu minden kifogását, Osmin felkelt, fel s alá járkált a salonban, melyet már az alkonyat árnyai kezdtek ellepni. Tremblaie asszony hozzálépett.

- Most kedves barátom tudja, hányat ütött az óra, (mondá és kezét nyujtott neki)... Nem akarom önt rábeszélni. Raymonde a kertben van; ha úgy akarja, menjen hozzá; de előbb fontolja meg a dolgot és tegyen úgy, a hogy szíve sugja.

E szavak közben elvezette a kert felé, honnét bódító illatok áradtak szét; mikor Préfontaine megfordult és felelni akart neki, a nő már el is tünt előle.

A fiu egy ideig elgondolkozott, azután vállat vont, széles melléből mély sóhaj tört fel, sebes léptekkel megkerülte a pázsitot. De hasztalan bolyongott a berkenyék és csemeték titok lehellő sorai közt; elment a veteményes kertbe, a növényházba, a szőlő lugasokba: senkit se talált. Mikor a kert falához vezető szélső fasort is megjárta, észrevette, hogy a ligetre nyíló kis kertajtó nyitva maradt. - Lám, lám, gondolá magában, a kis hamis a mezőre ment. - Kinyitotta

az ajtót és elindult a keskeny, meredek gyaloguton, mely barkócza és nyárfáktól szegélyezve huzódott fel a lejtőn.

Szivarra gyujtott és lassan ballagott tova; épen nem haragudott, hogy egyedül maradt és kénye-kedve szerint töprenghet Clotilde asszony furcsa leleplezésein. A jó Osmin kissé nehézkes észjárásu, és csak nagy nehezen bírja valami dolog bibéjét kiböngészni. Amit az imént hallott, az nagyon lehütötte, visszatetszett neki. Pedig nem volt valami rátarti fiu. Egészen falusias nevelésben részesült. Anyját már igen korán veszttette el; atyja pedig olyan igazi falusi nemes, ki napestig egyebet se tett, mint vadászott, vagy kártyázott; a fiut egész tiz éves koráig a cselédekre bízta. A plébános csak ügygyel-bajjal verhetett beléje valamicske tudományt. Mikor a fiu tizenöt éves lett, épen úgy élte világát, mint a többi parasztnok és vadászok, akikkel mindig együtt volt. Mesalliancetól épen nem riadt volna vissza; ha egy favágó, vagy egy szénégető leányába lett volna szerelmes, azt is minden habozás nélkül vette volna el; de parasztn létére ösztönszerű ellenszenvvel viseltetett a törvénytelen házasságok iránt; Tremblaie kisasszony gyanus származásán megütközött. De mikor úgy tovább elmélkedett és lelki szemei előtt feltűnt a fiatal leány alakja, gazdag fürteivel, sugár természetével és a csábító karokkal: gyorsabban keringett a vér ereiben, szive elszorult, szenvedélyes vágy fogta el, birni akarta e vakító szépségű virágot.

- Utóvégre is, okoskodék, nem a családját veszem el... Ha Raymonde feleségem lesz, akkor nálam fogunk lakni és szülőit csak ritka ünnepepepon fogjuk látni. Senkise tudja, hogy hol szorul a kapczánk; Olaszország messze van ide és Clotilde néni sokkal okosabb asszony, semhogy minderről előre ne gondoskodott volna. Igazán nevetséges ember vagyok. Még én nekem áll feljebb, mintha bizony Raymonde oly könnyen jönne hozzám! Oh, beh rettenetes együgyü vagy! gondold meg, hogy ő mily elegans, szellemdús! Igazi herczegnő! E1 se megy tán ilyen magamszörü parasztnhoz.

Ennyire jutott elmélkedéseiben, midőn egyszerre belebotlott egy tuskóba. Feltekintett, észrevette, hogy egy széles legelőhöz jutott; köröskörül erdőség terület el, a rétet borókafenyű csoportok lepik el.

- Manóba! már itt vagyok az erdő előtt és még nem látom Raymondeot.

Világos kék, csillagos az éjszaka, sötéten néznek feléje az erdő sűrű facsoportjai, balfelől csergedező patakocska mormolása hangzik, a csevegő habok hosszú, ezüst szalagon futnak el a rezgő levelü nyárfák közt. Osmin szemei hasztalan fürkészik a virányos ugart. Egyszerre meghökkent, megállott; hátát hideg borzongatás futotta végig. Körülbelül kétszáz lépés távolságban, ott, hol a pázsit az erdő fái közé vész, valami vöröses fény lebegett ide s tova a fák közt; majd úgy látta, hogy egy sugár emberi alak mozgatja tündöklő csillagokkal övezett fejét. Osmin babonás ember volt, mindjárt a langresi hegyekben dévajkodó bolygó-szellemre gondolt; ösztönszerűleg összerezsent. De ez csak egy pillanatig tartott, azután visszanyerte szokott bátorságát, elszántan neki ment a rejtelmes tüneménynek. Alig, hogy fele uton volt, ebugatást hallott, mely teljesen eloszlatta az ábrándot. A csillagos fejü alak is feléje jött. Megismerte Raymondeot. A kaczer leány egy tuczat szentjánosbogarat tűzött hajába és ezek szikráztak a dus selyemfürtök közt.

- Fogadjunk, hogy megijesztettem, kiáltott feléje nevetve.

- Azt ugyan nem tette, viszonzá ez, hanem zavarba hozott... Ön szép, mint egy tündér.

- Jöjjön csak, folytatá a leány, épen egy varázslóval beszéltem, a ki elmondta jövendő sorsomat. - Mondja Préfontaine ur, hisz ön a varázslóknak?

Azután egy pásztortüzhöz vezette a bámuló ifjút; egy sovány, rongyos paraszt állott ott; Osmin megismerte a vivey-i pásztort. - Hisz ez Trinquesse, mondá nevetve; jó estét öreg!... Hát a langresi bíróság még nem verte ki fejedből a boszorkány mesterséget?

A pásztor megemelte széles karimájú kalapját, odaszólt a kutyának, hogy hallgasson; ránczos arcza nevetésre torzult, gonosz kis szemekkel nézett az ifjura: - A bíróság nem tud a dolgon változtatni, Préfontaine ur; nem tehetek róla, hogy az emberek kezén az erek kereszteszödnek, és a csillagok az égben összeházasodnak. És akármit mond is a bíróság, azért a kézi jelek mégis összefüggenek az égi jelekkel! Ugyan mondja csak, hisz ön ur, és iskolába járt!... Lássá, ezek a jelek némák is, sokat mondók is, a szerint, a hogy megtudjuk szólaltatni és a ki erre képes, az sokat tud meg, mire a bíróság rá nem jön. Hej! sok embernek mondtam már meg, hogy mire gondol, pedig titkolta mindenki előtt.

- Elég az hozzá, szólt Raymonde, Trinquesse nagyon meglepő dolgokat mondott nekem. Most önön van a sor, Préfontaine ur, nyujtsa oda kezét.

- Szívesen, felelé ez és letérdelt a fübe, itt a kezem, meg egy darab ezüstpénz rajta... Mondd meg, hogy enyém lesz-e, a mit óhajtok?

A pásztor kis rózsét vetett a tüzre, úgy hogy ez lobbot vetett; azután megfogta Osmin kezét és a lobogó láng mellett gondosan megvizsgálta. Raymonde leült egy kőre és fejét kezeire hajtotta. Egyéb se hallatszott, mint a patak csevegése, vagy egy szomszéd parkból egy birka mekegése.

- Tyü! kezdé Trinquesse, itt van a gyűrűs ujj, de jegygyűrű nem lesz rajta, ez a kereszt a Saturnus hegyén szerelmi csalódásokat jelent. Ön nem fog megnősülni, Préfontaine ur.

- Dehogy? morgott Osmin, kinek sehogy se tetszett ez az eredmény.

- Legyen nyugodt, folytatá a pásztor, azért nem lesz ám boldogtalan... Az élet ere világos, egészséges, duzzadó színü, ön soká fog élni, folyvást jó asztala, jó tüzhelye lesz...

Raymonde felkaczagott.

- Ejh az ördögbe! szólt Osmin, kit bántott a fiatal leány vigsága és Trinquesse kedvezőtlen jóslata; hiszen nem értesz te semmihez vén komédiás, nem is tudom, minek is hallgatom ezt a sok balgaságot, Raymonde kisasszony, az idő későre jár, tán itt hagynók ezt a jó embert birkái mellett.

Raymonde igent bólintott és mindketten bucsut vettek Trinquessetől. A fiatal leány kaczerán megemelte hosszú ruháját, mely a harmatos fűvön hosszú uszályt eresztett; szilárdan, erőteljesen lépett; sylphid természetét kis fehér kendő takarta, büszkén emelte fejét, mely még mindig tündöklött a szentjánosbogaraktól.

Osmin hallgatva ballagott mellette, kedvetlen arczczal; mikor a pásztorral beszélgetett, egy zsályalevelet tépett a virányon, ezt tartotta most is fogai közt. Trinquesse szerencsétlen jóslata nagy zavarba hozta. Pedig milyen szép beszédre készült. Most sehogy se tudja elkezdni. Azonfelül kibukkant a holdvilág a fák mögül, kékes lepedőt vetett az ugarra; a tücskök is megszólaltak; minden hangjuk fagyasztó gunykaczként csengett Osmin fülébe.

- Itt, a hold világa mellett nem megy, gondolá magában, majd inkább, ha a fák közé jutunk.

Raymonde is visszanyerte egész öntudatát, mikor látta, hogy imádója olyan tartózkodó. - Ön elhallgat, szólalt meg; engem meg ez a holdvilág jó kedvbe hoz. Mikor így éjjel az erdőben ballagok, eszembe jutnak dajkám régi nótái, meg nem állhatom, hogy el ne énekeljem.

És Raymonde szép, csengő hangon elénekelt egy népballadát. Préfontaine ismét nekibátorodott. Félelme tűnni kezdett, a mint a dal szavai elröppentek. Igazi sziréndal volt. Osmin a világ végeig is követte volna a bájoló nőt, ki erőteljes, mégis oly hizelgő hangon tudta énekelni.

Épen a lejtőn mentek le, mely a kert felé vezet. Minden lépéssel közelebb jutottak sétájuk végpontjához és Osminnak mind kevesebb kilátása volt arra, hogy szerelmét be fogja vallhatni. - Ugy-e, szép dal? szólt az énekesnő és feltekintett szálas kísézőjére; fején a szent-jános-bogarak már csak halványan pislogtak, de helyettük két búbajos szem tündökölt a holdvilágban.

Osmin nem tudott ellentállni e szemeknek. Hirtelen megállott, neki támaszkodott egy vad körtefának, mely ép az ösvény közepén állott.

- Raymonde kisasszony, kezdé (hangja fuldokolt a felindulástól.) Nagyon szeretem önt! És bármit mondott is ez a bolondos pásztor, még is azt hiszem, hogy belőlem jó férj válnék... Mit szólna hozzá, ha Préfontainné asszonynak hívnák önt?

Raymonde hátralépett; ez a váratlan vallomás nyilván megdöbbenetete; lesütötte szemeit és csak nagy lopva, aggódó tekintetet vetett a hosszú legényre, ki most utját állja, és kinek arczára a hold épen erős világot vetett. Azután ajkaiba harapott és körülnézett, nem szökhethné-e el a sűrű kerítés mögé. De a sövény nagyon sűrű volt; Osmin pedig egész széltében állotta el a gyalogutat... Felelnie kellett volna, de nem tudott szólni.

- Ön hallgat; hevenyészett megszólításom megijesztette... suttogá Osmin.

- Egy kissé csakugyan megijedtem, viszonzá Raymonde és tréfálni próbált... Ilyen kéréssel még nem tiszteltek meg; igazán zavarban vagyok.

- Roszul kezdtem... Előbb azt kellett volna mondanom, hogy az ön édes anyja tudja már kívánságomat, és hogy az ő beleegyezésével bátorkodom önhöz e kérdést intézni.

Raymonde még mindig hallgatott.

- Beismerem, folytatá az ifju, hogy nagyon merészet gondoltam. Nem vagyok fényes parthie és tudom, hogy személyes előnyeimmal nincs mit dicsekednem.

Ez a szerény és becsületes vallomás megérdemelt volna legalább egy nyájas szót; Raymonde érezte ezt, de csak annyira tudta magát rávenni, hogy duzzogva félrehúzta száját, ami különben igen gyönyörűen illett neki. Azután csak állott és kezei közé csavargatta sálját.

- Ügyetlen és visszatetsző vagyok! sóhajtott fel Osmin szomoruan.

- Azt nem mondom! tört ki végül nagy nehezen a leány. De... de én még sohasem gondoltam a házasságra... Mindig azt hittem, hogy ráérek erre akkor is, ha majd idősebb leszek.

- Például ötven éves! kaczagott fel Osmin.

- No nem, hanem két-három év múlva, vagy tán előbb is. Hisz még csak tizennyolcz éves vagyok.

- Legyen nyugodt, suttogá Osmin busan, nem szegzem mellének a pisztolyt... Engedek időt. Csak azt mondja meg, tesz-e majd kísérletet hozzászokni azon gondolathoz, melyet most olyan furcsának talál hogy t. i. nőm legyen?

Raymonde ismét feltekintett. Osmin még mindig ott állott előbbi helyén; eltökélte, hogy meg nem mozdul, amíg kielégítő feleletet nem kap; felsóhajtott.

- És ha megteszem a kísérletet, kérdé hizelkedve, akkor enged-e gondolkozási időt?

- Megigérem.

- Hát ha legjobb akarattal megteszem e kísérletet és mégse szánom rá magam? folytatá a nő kihívó mosolylyal.

Osmin lecsüggesztette fejét.

- Ugy-e, elbeszelné fünek-fának, hogy én milyen gonosz kaczér vagyok? kiáltott fel.

- Oh nem, viszonzá Osmin és felemelte fejét. Megátkoznám balsorsomat és félre állnék; de azért mégis szeretném és tisztelném.

Osmin szemei könybe lábadtak, Raymonde meg volt hatva, türelmetlen is volt; czipője sarkával a földre toppantott. - Untatom önt, szólt Préfontaine keserves hangon; szeretné, ha már szabadulhatna tőlem.

- Nem... hanem már késő van és otthon aggódni fognak miattam.

- Bocsánat, hogy ilyen rosszul választottam meg az időt. Hanem már nagyon nyomta szívemet e vallomás. Igazán, szinte megsoványodtam.

Raymonde mosolygott és hamis szemrehunyorítással nézett végig a szálas ficzkón, mintha ezt akarná mondani: - Bizony, nem látszik meg rajta.

- Nem mertem holnapig várni, folytatá emez; már ma este akartam tudni az ítéletet. És most még sem tudom. Sőt azt sem tudom, hogy szeret-e egy kissé, vagy gyűlöl-e?

- Dehoggy gyűlölöm, viszonzá Raymonde kissé közönyös hangon. - Zavara fokozódott, mert Osmin egy lépést tett feléje és markos kezével megfogta a fiatal leány ujjait: - Mondjon igent vagy nemet!

Raymonde kétségbeesett tekintetet vetett jobbra, balra, mikor az érzelgős fiu megfogta kezét. Nem tudta maga sem, hogy már most mitevő lesz, de fel volt ingerelve és kitörő indulatossággal mondá: No hát, igen, igen! - Osmin e szóra meghökkenve félrelépett, Raymondének kis szabad utja nyílt a fa és a cserjék közt, felhasználta ezt; mint az angolna kisiklott a legény kezei közül, lefutott a lejtőn, hátra se nézett, míg csak a kis ajtó kilincsét el nem érte. De itt, mikor látta, hogy visszavonulása biztosítva van, megbánta kegyetlenségét. Mielőtt eltűnt, csengő szavával odakiáltott Osmin felé: Majd megpróbálom, holnap viszontlátom! És a kertajtó bezárult Osmin előtt.

IV.

Bölcs Salamon azt mondta, hogy jobb, ha az embert jó szívvvel főzeléssel kínálják meg, mint hogyha kedvetlen arczzal peccenyét adnak eléje. De Osmin nem volt ezen a nézetén; Raymonde kitérő válaszát, bár rossz kedvvel és zavar hangján volt mondva, mégis jó ígéretnek vette. Számba vette Clotilde asszony és Tremblaie ur előleges beleegyezését, már is Raymonde jegyesének tekintette magát és buzgón udvarolt neki. Raymonde elfogadta az ügyetlen imádó bókjait, egyrészt, mert szülőinek kedvében akart járni, más részt meg, mert nem volt egyéb dolga. Ilyen félreeső vidéken az imádók épen nem teremnek minden bokorban; titkon Raymonde is örült, hogy van, a ki imádja; bár olyan férfi imádták, a kit ő nem szeret. A tizenhét éves leány beéri azzal, hogy egyáltalán van viszonya, ha az imádó nem tetszik is neki; ámitjuk szívünket, mint a hogy üres fogainkkal is csamcsogunk, ha éhesek vagyunk. Raymondenak tetszett az az érzet, hogy őszintén imádottnak tudta magát. A szerelem, melyet iránta éreztek, durva lepelbe burkolózott, de utóvégre is szeretet volt és a leány gyönyörködött ez eddig nem látott virág illatában. Osmin áradó hódolatát leereszkedő arczzal fogadta, mint egy királynő, a ki tudja, hogy a hódolat megilleti őt. Pedig tudta, hogy Préfontaine ur minden mosolyt váltónak tekint, melyet lejáratkor fel fog mutatni. Csak hogy a kaczer leány épen olyan, mint az adós, azt hiszi, hogy a lejárta: sohanapján lesz. Hisz még van ideje, megígérték neki, hogy nem fogják sürgetni, az esküvő napja oly ködös távolban látszott, hogy mindennap szem elől veszette.

Osmin meg úgy hitte, hogy ama boldog nap egy fehér mosolygó nőszobor, ott ama fasor végén, melyhez mindennap egy lépéssel közelebb jut.

Már intézkedéseket is tett ehhez képest; lamargellei kastélyába munkásokat hozatott, hogy az ódon épület vidorabb színt öltösson és Raymonde megfelelő lakást találjon, ha rászánná magát, hogy hozzá költözködjön.

Nem sokára készen leszünk, - mondá egy este Tremblaie asszonynak, - mindent legszebb rendbe hozok, hanem előbb még egy elkerülhetlen formalitást kell végeznem, mely miatt pár hétre elutazom. Említettem kegyednek, hogy van egy öreg nagybátyám, Morvanban lakik, husz mértföldre ide; keresztfia és egyedüli örököse vagyok; de felesége ravasz paraszt-asszony, ki azelőtt gouvernante volt nála, szeretné az egész vagyont a maga kezébe kaparítani, ha én utját nem állnám. Minden esztendőben, mikor beáll a vadászati ivad, el szoktam látogatni hat hétre az öreghez. Szeszélyes ember; és ha házassági tervemet rögtön be nem jelenteném neki, képes volna arra is, hogy végrendeletében kijátsz. Meglátogatom; felhasználom az alkalmat arra is, hogy kikérjem beleegyezését. Mire visszatérek, azt hiszem, kitűzhetjük az esküvő napját.

Raymonde egész közönyösen hallgatta az elutazás híreit. Nem találta épen olyan elviselhetlen gondolatnak azt, hogy néhány héten át nem fog Osmin minduntalan körülette lebzselni.

Az utazást megelőző napon csak oly vidoran kalandozott az erdőben, mint máskor; hazajövet igen jókedvű volt, pompás étvágygyal reggelizett; hogy jobban élvezhesse a siestát, lement a kertbe és ott a függőágyra vetette magát, mely két hatalmas platánfa árnyában himbálózott. Gyönyörködött a szép kilátásban. Mintegy száz lépésnyi távolságban ezüst-fodros kis patak kigyózott végig a füzesen; odébb a falu házai fehérlettek; kéményeikből mind egy irányba hajtotta a szél a füst-fellegeket.

A házak küszöbein a kakasok kukorékoltak egymás felé; a szérükben a cséplők szabályosan váltakozva ütögették a kalászokat; tulnan a fennsikon, hol az erdő kezdődött, pacsirták zengtek a kunyhók tetején. A fiatal leány gyönyörködve nézte a dalos madarakat, amint egy

szárnysuhogtatással felszálltak a kék azurba szüntelen dalolva; fel beláthatlan magasságig, aztán hirtelen, függélyes vonalban lecsaptak; aztán mások szálltak fel és a kedves légi zene egy pillanatra sem némult el.

Félig behunyta szemekkel, el-el andalogva, édes kéjérzettel élvezte Raymonde a kimondhatlan gyönyört, mely bennünket elfog, valahányszor ránk jön a szendergés; a valóság tünőfélben van és csak zenét hallunk, illatot édelünk belőle. A pacsirták azt énekelték: - Osmin távozik. - A malom kereke azt kelepelte: - Holnap utazik - és a déli harangszó istenhozzádott zugott hozzá. Szemei lecsukódtak, a leány nem látott, nem hallott többé, elsenderült.

Azt álmodta, hogy egy hosszú fa-sorban van, bükk és hársfák közt; a fa-sor végén Osmin lovagolt, kesej lován; a ló és lovasa távolból csak egy pontnak látszottak; ő nem törődött velük; az utszélről gyüszüvirágok nyujtották fel biboros kocsányait; bokrétába szedte a kinálkozó virágokat; a sűrüből énekszó hangzott; férfias hang gyöngéd szerelmi dalt zengett és elbűvölte őt; a bűbájos hang emelkedett, erősödött és zöldebbnek látszék a pázsit, édesebbnek az illat. Egyszerre lódobogás hallatszott és Osmin kacagása; az a kábitó hahota tulharsogta az ismeretlen dalnok szavát; a varázs eltűnt.

Arczára, nyakára rózsalevelek zápora hullott, a leány felébredt álmából; Osmin állott előtte és hangosan kacagott. - Beh rossz tréfa! kiáltott fel szemeit dörzsölve, duzzogó arczczal, mint a gyermek, mikor édes álmából felébresztetik: - régóta van már itt?

- Már jó negyed órája, volt a felelet.

- És nem szólt semmit? tört ki haraggal. - Észrevette, hogy a függőágy himbálása fellebentette ruháját és látni engedé kék-fehér csikos selyemharisnyáit: haragja fokozódott; kis lábait sebesen ruhája alá huzta: - Ez árulás, folytatá, nézni valakit, mikor alszik, az épen olyan, mintha az ember a kulcslyukon hallgatózik. Miért nem ébresztett fel rögtön?

- Azt ugyan meg nem tettem volna. Ön oly szépen szendergett és én boldog voltam, hogy kényem-kedvem szerint csodálhattam. Különbén úgy tetszett nekem, mintha kedveset álmodnék.

- Oh nem, vágott közbe a leányka, önről álmodtam.

- Igazán! kiáltott fel Osmin, ki nagyon megörült e válasznak, és észre se vette annak bántó értelmét. Leült a függőágy mellett egy székre; feje még így is olyan magasan volt, mint Raymonde-é. - Langresből jövök - mondá - és nem tudtam elmenni a kapu mellett, hogy be ne tekintsek. Képzeld csak Raymonde kisasszony, holnap utazom... Milyen unalmas lesz majd ott lennem annál a mogorva keresztapámnál!

- Mondja csak, kérde Raymonde gunyosan, ő ajándékozta meg az Osmin névvel?

- Oh nem, felelé a kérdezett; ez a név már a harmadik keresztes hadjárat óta honosult meg családjukban. Ős atyám, Huon de Préfontaine, egy Osman nevű muzulman foglya volt, de bátorsága miatt belé szeretett a hitetlennek leánya. Ajánlatot is tett neki, hogy kiszabadítja, ha őt is magával viszi. De ős apám nem csak bátor, hanem istenfélő is volt és természetesen kereken megtagadta a leány kérelmét. Az apa, mikor ezt megtudta, annyira meg volt hatva, hogy ős apámat minden váltságdíj nélkül elbocsátotta, de azon kikötéssel, hogy Préfontaine báró és a család minden örököse legidősb fiát Osminnak fogja keresztelni.

- Így hát ön is, ha fia születik, Osminnak fogja keresztelni, szólt Raymonde csipősen. - Ne mondja már! No hiszen!...

Ez a boszus tiltakozás annyi kellemes feltevést engedett meg, hogy Préfontaine ur szájában összefutott a nyál; rögtön kész volt megtagadni a család tiszteletreméltó hagyományát.

- Annak fogják keresztelni, a minek ön akarja; felelé sugárzó arczczal, úgy kell a saracénnak!

Raymonde duzzogó arcczal megfordult; fehér arcát gyenge rózsapír futotta el. - Raymonde kisasszony, folytatá az óriás és vaskos kezét rátette a függőágy szélére, úgy, hogy az himbálózni kezdett, mint egy inga: - fog-e rám is gondolni mikor távol leszek?

Semmi felelet.

- Igérje meg legalább, hogy másra se fog gondolni!

A fiatal leány felemelte fejcskáját és pajzán tekintetet vetett Osminra.

- Ki tudja, felelé, hátha kísérletet teszek megzavarni a csősznek, vagy az iskolamesternek szívére? Hiszen van módomban válogatni.

- Mindegy! Még se tudnék nyugton aludni. Ön oly igéző, én pedig oly visszataszító vagyok. Azután lássa... hebegé tovább és egy bársonyszekrénykét vett ki zsebéből... ha megkérném, hogy távollétem alatt viselje ezt a karpereczet, melyet Langres-ban az ön számára vettem...

Raymonde mohón feltekintett és kíváncsi tekintetet vetett a félig nyitott szekrényre; egy karperecz volt benne; a zománczos gyűrűzeten e szavak voltak bevésve, arany betűkkel, fekete alapon: »Gondolj reám.« Nehézkes, kétes izlésről tanuskodó ékszer volt.

- Hol szedte ezt? kérdé Raymonde, halkán sugva.

- Ugy-e tetszik? kiáltott fel a derék Osmin; engedje meg, hogy magam fűzzem kezére és igérje meg, hogy nem teszi le.

Raymonde oda nyujtotta karját; Osmin oda kapcsolta a karpereczet, azután lehajolt a fehér, gömbölyded kar felé és tiszteletteljes csókot lehelt rá. - Most már - sóhajtozék - nyugodtabban térek vissza Lamargellebe. Kocsisom holnap elvisz Latreceybe, ott vasutra ülök. Kilencz órakor itt leszünk a »zöld ház« előtt. Nem kísérne el egy darabig?

Raymonde megigérte ezt és ő félig örvendve, félig buslakodva távozott.

Másnap, mikor a szerény jármű a viveyi-malom előtt elhaladt, Préfontaine a »zöld ház« hársfái közt egy amazonruhát látott lebegni, majd lódobogást hallott. Alig egy fél óra mulva Raymonde paripája már versenyt vágatott a kesejjel Auberivé felé. A helységen áthaladva az Aube mentén huzódó országuton folytatták utjokat. - Itt az Aube erdős hegygerinczek közé szorul és a hegy-völgyes, kőszirtes vidéken sok merész kanyarodást kénytelen tenni. Az egyik kőszál alján, túl a mély mederbe szorult folyón, elhagyott vashámor meztelen falai merednek fel; a kőszál tetején pedig alacsony, mohos, ódon ház áll; oldalát egy kétemeletes, négyszögletű torony képezi. Mikor Raymonde és Osmin ideértek, meglátták, a leány bámulva nézett a rombadólt hámorra és a tornyos épületre, melyek sivár kinézésükkel annyira kiríttak a mosolygó környékből. - Miféle épület ez? kérdé Préfontainetól.

- Ah ez a Chanois, felelé a kérdezett; tulajdonosa igen eredeti ember, Noelnek hívják; úgy él ott, mint a bagoly a fa odujában.

- A fészek épen illik a madárhoz! szólt Raymonde lenézően. - Aztán tovább vágattak egész odáig, a hol a latrecey-i ut az Aube völgyébe torkol. A leány sebesen kezét szoritott jegyeseivel s hazafelé vágatott; de mikor a Chanois elé ért, megállott és megnézte a hajlékot, mely az imént annyira meglepte. Ekkor egy fakószőrű kutya lerohant a házikó előtt elhuzodó kertcskébe és dühös csaholással üdvözlé a fiatal leányt.

- Nos, »Csavargó«! mi bajod? mordult egy hang a házikó belsejéből. Nem tudod már befogni a szádat?

Noel ur volt; zöldes felöltőt viselt, mikor a terrassera kijött. A mint az országutra tekintett és meglátta a lovagló hölgyet, elmorogta magát: - Ejh! ejh! hát ráismertél? te!... Asszony bosszantása tovább fáj, mint a túske és csalán szurása. No de takarodj be! Majd ugatsz!... a mi elmult, vissza nem jön, ne is gondoljunk rá tovább.

»Csavargó«-nak szőre még mindig fel volt borzongatva; még egyet odaugatott az országutra, aztán morogva, gazdája után ment a földszinti szobába, mely tanulószobának és konyhának szolgált.

Ez a terem, egy könyvtárrá átalakított rejtek, és a toronyban berendezett hálószoba képezték a Chanois lakható részét; az épület többi része teljesen át volt engedve az egerek és patkányoknak. A kis ablakok egészen el vannak rakva könyvekkel és csak kevés világot engednek jutni a házba, úgy, hogy a döcögős pallót, a korommal telt kéményt, a nagy mosóteknőt és a hosszú faszekrénybe illesztett órát alig látjuk meg. A füstös gerendákról hagymafüzérek, kukoricafejek és hosszú paszulysorok lógnak le. A félig nyitott ajtón behatolt egy vékony napsugár, és a szoba félhomályán át kis fénygarmadát vetett az asztalra, melynél Noel ur épen babot tisztogatott. A jó öregnek nincs inasa. Maga főzött, maga vetette meg ágyát; nem engedte meg, hogy asszony lépjen szobájába. - Ezek az asszonyok (szokta haragosan mondani) egyebet se hoznak a házhoz, mint balhákat, meg balga gondolatokat. - Egy öreg szomszéd asszony volt az egyedüli, ki minden héten egyszer eljött az öreghez és a teknőre letett egy hétre való kenyeret és eleséget. A többi Noel ur gondja volt; most is épen ebédet főz. A fazékban már forrt és sustorgott a víz; egy szelidített holló mulatságos buzgalommal röpködött a tüzhely körül és vigyázott, hogy a lé ki ne fusson.

Ezzel a hollóval sok baja volt »Csavargó«-nak. A két állat »fegyveres béké«-ben élt egymással, eltűrték egymást, de minduntalan machiavellicus ármányokat szőttek egymás ellen. A holló most épen egy darab száraz kenyérré kandikál, melyet Noel ur elejtett; alattomban oda bujt a gazda mellé és csőrével már is kéjelegve ütögette a kenyeret, mikor egyszerre a kutya, mely eddig úgy tett, mintha aludnék, odaugrott, kikapta a kenyeret a holló csőréből és haragosan rá-rámordult a kétségbeesetten védekező madárra.

- Nem takarodol, veszekedő, irigy fajzatja, rivallt rájuk Noel ur. Te is csak olyan kutya vagy, mint a többi. Gonosz csontotok telítve van mind a hét főbenjáró bűnnel. Hiszen ki nem állhatod a száraz kenyeret, hozzá se fogsz nyulni, mégis elkapkodod, csak hogy másnak kárt és bosszuságot okozhass: gonosz állat!

Noel ur e feddő szónoklat után elvette a kutyától a kenyeret és odavitte a hollónak, mely a mosóteknő tetején keresett menedéket. E pillanatban kitérült az ajtó; a verőfényes küszöbön egy izmos alak, Verdier főerdész jelent meg. Az öreg erdész arcza sugárzott, mintha a tündöklő napfény mezt borított volna rá.

- Jó napot, Noel ur, levelet kaptunk - és diadalmi jelként fennen hordozá a levelet. - Pompás hírek, hazajön az Antal!

A jó öreg is felkiáltott örömeiben: - Ritka madár ma napság a jó hír, különösen nekem, mondá érzelmösen... De ez a hír felvidít... Végre hát viszontlátjuk, még pedig mint felnőtt legényt, mint kész embert! Tudja-e, hogy már hét éve nem láttam?

- Az ám, hét éve. Nagy sor ez, mikor az embernek csak egy gyermeke van. Otthon is nagyban epekedtünk utána; mikor elmondtam a dolgot az öregemnek, ez majd elájult... Tegnap este óta olyan, mint a kotlós, mely elveszti pipiskéit. Minduntalan jár-ke, pinczéből pallásra, pallásról pinczébe; a házban mindent felforgat, hogy fiát illendően fogadhassa.

- De a levél! a levelet mutassa már no! vágott közbe Noel, lássuk, hogy tud a mi tudósunk irni.

- Itt van ni! felelé Verdier, aztán szemüvegét feltette sovány orrára és olvasni kezdett:

»Kedves atyám, végre valahára van három hónap szabad időm; ezt egészen önnek szentelem. Legfeljebb egy hét múlva otthon vagyok. Milyen ünnep lesz az, ha majd kedvemre össze-vissza csókolhatom, viszontlátom házikónkat, az erdőket, melyeket oly régen kell már nélkülözni. Mihelyt csak eszembe jut ez az utazás, táncolni kezdek a szobában akár egy gyermek. Meg kell tapogatnom a szakállamat, hogy eszembe jusson, hogy már tán komoly legény is volnék. Hét éve, hogy nem láttam, nem élveztem erdők levegőjét, nehéz ám ezt így megállani. De még se sajnálom, hogy megtettem, mert így legalább ember lett belőlem, kis örömet szerezhetek önnek, és mindazoknak, a kik annyit fáradoztak érettem. Mikor azt mondom, hogy: maguk - hát akkor beleértem kedves tanáromat, Noel urat is. Hisz ő is a családhoz tartozik. Mondja meg neki, hogy haza jövök, aztán ügyes módjával tudja ki tőle, meg anyámtól is, hogy mi jót hozhatnék neki Párisból..«

- Oh én ostoba, dörmögé Verdier és félbeszakította magát, hisz ezt a sort nem kellett volna elolvasnom. Most már oda a meglepetés!

- Jól van! írja meg neki, hogy nincs szükségem semmire, rebegé Noel ur. Tenyerével a szeméhez kapott és dühösnek látszott, amiért szempilláit nedveseknek találta. - Ez az átkozott kémény nem huz és a füst majd kieszi a szememet; nem érzi Verdier?

Mikor megfordult, észrevette, hogy a kutya már megint ellopta a holló kenyerét: - Ejnye te gonosz állat, hát csakugyan nem nyughattál, a mig célodat el nem érted... Mind egyforma az, kedves Verdier uram, mind egy kutya...

V.

- Jó napot, Bernát bácsi, mikor indulunk?

- Ejnye, de fris az ifiur, olyan mint a zöld gyík, felelé a megszólított, ki Langre és Auberive közt kocsiskodott; hisz csak az imént ütötte el a toronyóra az ötöt, én pedig hat órának előtte nem mozdulok... De nini - folytatá és fölemelte álmos arcát... hát maga az Antal ur? Lám, megmondtam, hogy a mint hazavetődik, olyan szakálla lesz, hogy no; eleinte rá se ismertem, hogy megizmosodott, hogy megszépült!

Verdier Antal csakugyan szép fiatal ember lett; most épen harmincz éves; magasra termett alak, széles vállak, napbarnította arc, fekete szakálla jól van ápolva, vonásai nyíltak, komolyak. Kifejezésteli arcán különösen kettő tűnt fel: nagy szemei, melyek hosszú pillái alól behizelkedő éles pillantásokat lövellt, és a magas, széles, értelmes homlok, melyen három kis redő a szemek felett gondolkodó, szemlélődő ész árultak el. A szót határozottan, és mégis szeliden ejti, kézmozdulatai erélyesek, de nyugodtak; minden arra mutat, hogy öntudatos férfival van dolgunk.

Egy perczig fel- s alá járkált a fogadó előtt, hol a kocsi állomásozott. A néptelen utcákat szép augusztusi reggel verőfénye kezdte ellepni, a fellegvár laktanyáiban virradót doboltak. Majd én kicsit előre megyek, mondá egyszerre Antal a kocsisnak - vigyázzon málhámra. A pierrefontainei dombnál találkozunk.

Végig ment a csöndes utcákon; a hegyről egy kis gyalogutra tért és fürge léptekkel haladt tova a füves, virágillatos ösvényen. Meglátszott rajta, hogy boldog; oly vigan ballagott és oly kéjelegve suhogtatta pálczáját. Mosolygó arczczal nézte a rózsaszínű égboltozatot, melyen a nap még nem sütött ki és csak a hold mutatta halványodó képét; figyelt a pacsirták reggeli imájára. Eszébe jutott, hogy langresi diák korában szombat esténkint hányszor ballagott ezen az uton családja körébe. Régi jóakaró barátokként tűntek fel előtte a kalászosmezők közé elszórt majorok, a csöszök kunyhói, a lapos tetejű házikók a falvakban. A gyönyörű reggel, a hazatérés képe repeső örömmel tölték el. Mikor már Perrogneyn is tul volt és a kelő nap sugárinál meglátta az erdők rengő zöldjét, szive hangosan dobogni kezdett, szava elakadt, szeméből könnycsepp hullott.

- Vigye a manó azt a Bernát bácsit, hisz nem vagyok bolond, hogy várjak rá és bezárassam magam a batárba, mikor az erdőn át gyalog mehetek Auberivebe...

Nem ment Pierrefontaine felé, hanem mellékutat választott, és csakhamar az erdő széléhez ért. Itt egy őskori celta-domb áll; ezen megpihent, mielőtt utját folytatta volna. Alant, egy hegyzugban, az Aujon forrása hallatá első csergedezését, a távolban a crilleyi kakasok szóltak. Diák korában Antal gyakran telepedett le a domb magas fűvébe és elmélyedt valami régi könyvbe, mely tele volt híres emberekről szóló történetekkel.

Mikor egy-egy lapot elolvasott és az elolvasott kalandoktól már a feje is zsibongott, szédült, figyelni kezdett, és akkor úgy tetszett neki, mintha az erdő tündérei felébrednének az ősi domb körül, és megjósolnák neki, hogy mily dicsőség várakozik reá. Fürteivel a bükkök lecsüngő galylyai játszottak, mintha azt sugták volna neki: »Te is híres ember léssz!« A dicsőséget nem vitta még ki, de hisz oly pályát választott, melyen csak nehezen vergődik az ember hirnévre; de az ut meg van már egyengetve, tuskék, bokrok félrehárítvák; első felfedezéseit elismeréssel idézgették; dicsérték, hogy élettani észleletei mily biztosak, de kiváltképen azt, hogy meg volt benne az az ihlet, mely a tudóst feltalálóvá teszi, sőt, hogy úgy mondjam költővé. Még fiatal ember; termékeny évek hosszú sora áll még előtte. Mély

hálaérzet fogta el. Majd hogy le nem borult az anyaföldre és meg nem csókolta a talajt, mely évszázadokon át táplálta a homályos pórnemzedékeket, melyeknek ő ivadéka volt.

A perrogneyi toronyóra kilenczet ütött. - Beh önző vagy - gondolá magában - te itt édesen elmerengesz, amíg jó édes anyád számlálja a perczeket. Bernát majd te nélküled jön haza és az egész család a legnagyobb nyugtalanságban fog élni. Menjünk. Talpra!

Felvette botját, lement a dombról és sebes léptekkel haladt tova a fák alatt. Már jó darabig ballagott, mikor egy keresztut szélén sűrű füstfelleget vett észre. Sőt úgy látszott neki, mintha egy emberi alak integetne feléje.

- Ejnye! mi éghet amott? gondolá magában és a kis erdei utra tért; egyszerre egy erőteljes hang, nyilván neki szólván, rákiáltott. Az ifju sebesebben ment.

Minél tovább ért, annál tisztábban látta a helyzetet. Az utközben egy szekér állott mozdulatlanul; egy tizenöt éves fiú a szekérről az árok felé futott, kalapjával vizet meritett belőle, felmászott az egyik kerékre és a rögtönzött veder tartalmát kiöntötte az égő anyagra; azután előlről kezdte; az utszélén egy felkantározott ló a bükkfák rügyeit tépdeste. Az ut közepén egy lángoló, szőkehajú leány egyre integetett Antalnak, hogy siessen.

- Jöjjön gyorsan uram, kiáltott az ifju felé, mikor az már közel volt; ez a fiú elvesziti az eszét, szene mind elég a kocsiról, ha nem segítenek rajta.

A színig megtöltött szekér alsó részeiből csakugyan gyanus sustorgás hallatszott. Nyilván vigyázatlanul rakták fel a szenet, akkor, mikor még nem volt teljesen eloltva; most a jó léghuzam mindjárt felgyújtotta. A fiatal leány úgy került oda, hogy meglátta a füstöt; a kocsis meg tépte a haját, és nem tudta, hogy melyik szentet szidja össze. - Én mondtam neki, hogy álljon meg a forrás mellett és a kalapjával merítsen vizet.

- Csakhogy ez a pár csepp viz inkább éleszti a tüzet, felelé Antal és meglepetve nézett a csinos hölgyre, ki nem volt más, mint Tremblaie kisasszony; a szén egy részét le kellene hányni, a többire meg nedves földet szórni... Messze vannak ide a szénégetők? szólt azután a fiuhoz fordulva. - Körülbelül egy óra járásra uram.

- Szaladj hozzájuk és mondd meg nekik, hogy hozzanak vedret, ásót, kapát. Azalatt én majd folyvást vizet öntök a szénre.

- Űlj fel a lovamra, mondá Raymonde, így majd gyorsabban érsz oda.

A fiúnak kétszer se kellett ezt mondani, odaadta kalapját Antalnak, felkapott a lóra és elvágatott.

- Segithetnék tán valamiben? folytatá Raymonde, mikor egyedül volt Antallal.

- Ha nem restelli ruháját beszennyezni, volt a válasz, hát a forrásból merithetne vizet a kalapba és odanyujthatná nekem, én meg a kocsikerékre állnék. Hanem unalmas, fárasztó munka lesz az, kisasszony.

- Nem vagyok én olyan dáma! felelt Raymonde nevetve, azután felgyürte kissé a szoknyáját, csukókáját egy bokorra vetette és kezdett vizet meríteni. Valahányszor a kalap megtelt, felegyenesedett és odanyujtotta Antalnak, ki a tartalmát a füstölgő szénre öntötte. De a munka nem vette őket annyira igénybe, hogy hébe-korba egymásra ne tekintgettek volna. Raymonde oda-oda pislogatott a nemes magatartású, eleven arcú fiatal utasra, amint az a kerék küllőin állott és fejét a füstfellegek vették körül. Antal is csodálattal nézte a fiatal leányt, valahányszor az felegyenesedett és odanyujtotta neki a csurgó kalapot. Felső testét hátravetette és így még jobban vették ki magukat melle harmonicus, hajlékony körvonalai, vakító fehér hattyunyaka, és az izgatottságtól kipirult arca. A napsugarak, amint a lombokon átszivárogtak, cseppenként vetették arczára és hajára az árnyat és fényt, melyek váltakozó játéka még

igézőbbekké tette a szép szemeket. Nem szokta meg ezt a munkát és azért csakhamar pihegni kezdett.

- Pihenjen meg kisasszony, most majd magam meritek vizet, szólt végül Antal, kit meghatott ez a jóakarát és aki úgy találta, hogy égbekiáltó bűn ily kedves nőt, ilyen munkára kárhoztatni.

- Nem én, volt a válasz, mondhatom, hogy jól megy.

- De kérem, pihenjen meg, ismétlé az ifju; leugrott a kerékről és kivette a kalapot a leány kezéből. - A fiatal ember arcza erélyt mutatott; Raymonde meg volt lepve, ajkaiba harapott. - Tán azt találja, hogy ügyetlen vagyok? mondá csipősen.

Antal megbánta, hogy oly heveskedő volt. Komoly tekintete behizelgő lett. - Sőt ellenkezőleg, mondá mosolyogva; csodálom önt. De ön eleget dolgozott. Különben a szenesek nemsokára itt lesznek.

Pár percz múlva a szomszéd ösvényről már hallani lehetett a kis breton ló dobogását, csakhamar jöttek lihegve a szenesek is. Hoztak magukkal szerszámot és rögtön hozzáfogtak a munkához. Antal már szerette volna útját folytatni; a mint látta, hogy segítségére nincs szükség, bucsut vett a szenesektől. Raymonde oda sietett lovához és megigazitotta rajta a nyeret.

- Ejnye de izzadsz, szegény Jannic, szólt a lónak és simogatta; no majd pihenj egy kissé, egy darabig majd gyalog megyek tovább. - Azután rendbeszedte szétbomlott fürteit és Antal után ment, a kis paripa hü eb gyanánt követte őket. Gyorsan mentek egész a kereszt-utig, a hol négy ut szelte egymást. Raymonde habozva tekintgetett jobbra, balra: - Nem ismerem ki magamat, mondá - hol vagyunk?

- A tillayi keresztuton, felelé Antal, és ez a fa-sor... Kegyed visszamegy Auberiveba, kisasszony?

- Nem. Viveybe megyek; a »zöld ház«-ban lakom.

- Ugy hát, legyen szives és kövessen; majd meglátja a Viveybe vezető utat. - Hát lakik most valaki a »zöld ház«-ban?... Ugy-e vad tájék ez?

- Szeretem a vadságot... Jól esik az embernek künn a szabadban élnie, mikor hat éven át unalmas növeldekben kinlódott. De itt szabadon hagynak és láthatja, hogy használom is a szabadságot. Végtelen szeretem az erdőt.

- Gyönyörű is az! szólt Antal hévvel; erdeinkben van akárhány hely, a mely beillik valóságos kertnek, például ez a hely itt.

Épen egy árnyas faszorba értek; oldalvást zöldelő gátereszek huzódtak, beültetve hársfákkal; az utszéli árok sűrű füve alatt tiszta forrásvíz csörgedezett. Az árnyék és a vízbőség buja természetnek adtak életet; a barázdákat a legszebb réti virágok lepték el; gyüszüvirágok sudár szárai itt-ott bibor színt vegyitettek a szürkés ernyők, halvány sóskák közé, melyek mellett fakószínű pillangók játszottak a verőfényben.

Raymonde figyelmesen nézte e részleteket; nagy, nyílt szemei örömet, meglepetést mutattak. Soha sem járt még az erdő e részében és mégis ime mily otthonosnak érzi magát. Ugy tetszett neki, mintha valahol már látta volna e sudár hársfákat, ez árnyas erdőutat, e piros virágokat. Csodálkozva megállott. Antal azonban minél közelebb ért szülőházához, annál türelmetlenebb lett; egyszerre megfordult és azt látta, hogy kísérőnője nem mozdul, ott áll az utfélen.

- Nemde, igen sebesen megyek kisasszony? mondá - bocsásson meg... Auberive az én szülőföldem; ott van családom; hét év óta ma először jövök haza.

- Hogyan! kiáltott fel Raymonde és utána sietett. - Én meg visszatartom. Hát várakoznak önre?

- Várnak, de nem várakoznak. Megirtam, hogy hazajövök, de nem irtam, hogy melyik napon; meglepem őket; de tudom istenem, hogy felforgatták a házat és hogy apám, anyám minden nap azzal kelnek: No, máma megjön! De ha a batár elébb ér oda mint én, akkor vége a meglepetésnek.

Antal szemei csillogtak a türelmetlenségtől. Raymonde egyre növekedő érdeklődéssel szemlélte utitársát és némi mélabus érzettel gondolt rá, hogy mily fogadtatás várja e hőn várt fiút, őt meg mily hidegen fogadta édesanyja, mikor a növeldéből hazajött. Irigységgel gondolt e boldog családra, melyben szülők és gyermek oly bensőséggel szeretik egymást. A pár szó, mit a fiatal ember ejtett, eléggé sejteté e családikör nyugalmas, patriarchalis boldogságát. Már most zavarban vagyok - szólalt meg - amiért egy jó órától fosztottam meg.

Feltekintett; Antal kíváncsisággal szegezte reá szemét; a leány összerezzent. A fiatal ember fürkésző szeme mintha szive mélyébe akarna hatolni. Raymonde szempillái lecsukódtak, mint mikor a pille leereszti piczi szárnyait; zavarba jött. Soha emberi szem annyira nem hozta zavarba; pedig e nézésben nem volt semmi sértő; e szem inkább figyelmesen, szeretettel nézett reá, mégis szinte diadalmasan hatott be szívébe! Életében most érezte először, hogy jellemmel, akarattal áll szemben.

- Nem sajnálom ezen órát, felelé Antal udvariasan, komoly és igen szelid hangon.

Nem mondhatnók, hogy Raymonde elégedetlen volt e felelettel, mégis elhallgatott, kettőzött léptekkel haladt előre. Közbe-közbe egy-egy csomó fűvet tépett, szórakozott kézmozdulattal, és odaadta Jannicnak, mely mohón megrágta. Egyszerre karjára vetette tekintetét, megállott, álmélkodva: - Nézze csak! - kiáltá fel... elvesztettem karpereczemet.

A fiatal ember ránczba szedte homlokát, hogy ismét fel lesz tartóztatva; Raymonde megsejtette ezt, bár nem vette észre; azután gondatlanul, ingerülten fejét csóválta, mintha eddig restelt volna valamit: - Ejh! annál rosszabb! suttogá magában. - Különben (folytatá és ismét Antal mellett ballagott) nem nagy kár érte, csunya portéka volt.

Antal se sokat firtatta a dolgot, mikor látta, hogy a leány oly könnyen vigasztalódik; tovább ballagtak. Pár percz mulva feltárult előttük az auberivei völgy, erdős halmaival, az Aube ezüst szalagjával és az oldalvást kigyózó fehérülő uttal.

- Ez szülőföldem, szólt Antal meghatva.

- Itt várják alkalmasint barátai is, jegyzé meg Raymonde és két férfiura mutatott, kik az Aube-hidon állottak. Ők is észrevették a fiatal embert; örvendve lobogtatták sipkáikat, egy kutya meg nagyokat csaholt körülöttük. - Szent isten, hisz ezek az én erdészeim, kiket az erdőzugból ismerek! folytatá a fiatal leány.

- Ez az én atyám és öreg tanítóm, felelé Antal repeső szívvvel.

- Ugy hát elhagyom önt, mert nem vagyok velük ismerős. - Azután nyájasan kezet nyujtott a fiatal embernek, ki bámulva nézett reá: - Isten önnel, ne várakoztassa őket... Boldog szüneteket kívánok és köszönöm szíveségét.

E szavaknál felkapott a lóra és gyorsan elvágtatott Vivey felé.

VI.

- Jaj fiacskám, csakkogy megjöttél már, isten hozott édes fiam!

Verdier anyó volt, ki e szavakkal rontott az udvarra Antal elé; aztán össze-vissza csókolta, mit a fiu ép oly szeretettel viszonzott. Az öröm ez első kitörése után az anya hátralépett, hogy jobban végignézhesse egyetlen fiát, kit ime hét éve nem látott.

- No, hál'isten, mégse tudtak a városban elveszteni, sőt meg is nőttél, meg is erősödtél. Lám, hogy megpeyhedzett a lelkem, hogy megemberesedett! - Jaj szegény fiam, tudnád csak, milyen nehéz szíveddel gondoltam rád, a mig Párisban voltál! - És a szerető anya ismét keblére ölelte fiát és sirva fakadt.

- De anyjuk, legyen hát eszed, szólt Verdier ur mély hangon, most nem érünk rá kiabálni. - De őt is elfogta a megindulás, melyért az asszonyt megfeddette, bajszába harapott, lehunyta szemét és elfordult Noel felé, ki zsémbes arcczal nézte a családi jelenetet. - Ilyenek az asszonyok! mondá az öreg tudós, és tenyerével elfedte nedves szempilláit... mindjárt elkezdenek könyezni...

Verdier anyó kis, takaros, megnyerő alak; fürgén járt, mint az egerke, éneklő hangon beszélt, fején paraszt fejkötőt viselt, jámbor arczán szelid, szürke szempár fénylett. Ámbár férje - mint a falubeliek mondák - a kormányhoz tartozott, ő mégis egyszerű, falusi asszony maradt, úgy viselkedett, úgy beszélt. Keskeny homloka nem mutatott valami nagy értelmességre, de nedves szemei, vastag ajkai gyengéd, szerető szívre mutattak. Az anyai szeretet töltötte be agyveleje minden sejtjét.

Fogadni mernék, hogy Langresban nem ettél semmit - kiáltott fel egyszerre és karonfogta fiát. Szegényke, bizonyosan éhes vagy! Várj csak egy perczig; amig átöltözöl, majd főzök valamit, amit mindig szeretnél, kis jó levest, meg egy birkacombot.

Aztán bevezette a szobába, hol a málha már le volt rakva.

Egy óra mulva már ott ültek mind az asztal körül; a hófehér teritón már gőzölgött a tál, jó sódörös káposztalevessel. Noel is, tanítványa kedveért, megtagadta régi szokását, elfogadta a meghívást, ott maradt ebédre. Öröm volt ránézni e családra, a kis, szürkére festett szobában, melynek ablakai a kertbe nyitak. Antal a reggeli sétától jó étvágyat kapott, örült, hogy valahára megint itthon van, jó kedvvel felelgetett a kérdésekre, de eközben egy perczre se hagyta abban a falatozást; Soeurette anyó minduntalan ott sürgölődött körülötte, egy perczre se vette le róla szemét. Verdier és Noel se fogytak ki a kérdésekből; az eb is résztvett a nagy örömben, hol az egyikhez, hol a másikhoz futott, örvendő csaholást hallatott, és felkapott egy-egy husdarabot, amit odavetettek neki.

- Hogyan! kiáltott fel egyszerre Noel ur, folytatva a kérdezést... hát P... akadémiai tag lett?... Együtt tettük le a tudori vizsgát, tevé hozzá búsan felsóhajtva... nem ismered.

- De igen, felelé Antal, találkoztam vele a télen a közoktatási miniszternél.

- A miniszternél! kiáltott fel Verdier, büszkén sugárzó arcczal; hát bejáratos vagy a minisztere-
reknél?

- Nos igen, kedves atyám, felelé Antal mosolyogva; olykor ott is ebédelek... De ott nem ebédeltem ám olyan jól, mint itthon.

Látod! szólt a főerdész és feleségére tekintett; a minisztere-
reknél ebédel. Ez aztán a legény. - A jó öreg szerette volna, hogy most az egész mezőváros ott lett volna az ablak alatt, hogy kikürtölhesse a nagyszerű ujságot.

- Nos, azután? vágott közbe Noel ur lenézően... nagy dolog is az. Én is ebédeltem minisztereknél, akkoriban Villemain volt a miniszter... mégis elrontottam a jövőmet. Szerettem hinni, hogy Antal nem fog mindig salonokba járni, nem feledi el, hogy voltaképp a tudománynak szentelte magát. A salonok és az asszonyok szokták a tudós embert megrontani...

- Legyen nyugodt, kedves tanítóm, viszonzá Antal; engem vad embernek mond mindenki.

- De azért ma reggel mégis udvarolgtatál egy kisasszonynak! dörmögé Noel.

- Micsoda kisasszonynak? kérde Verdier asszony ijedezve.

Antal elbeszélte, hogy a tillayi keresztuton miképp találkozott a fiatal amazonnal; elbeszélését azon végezte, hogy az amazonnak nevét sem tudja.

- Tremblaie kisasszony volt, a »zöld ház«-ból; kiáltott fel Verdier; egy szeleburdi, ki nem fél se isten, se ördögtől.

- Egy szemtelen pintyőke! káromkodék Noel ur, ki még most se felejtette el azt a bizonyos korbácsütést.

- Ugy látom, hogy önök igen szigoruak! vélekedék Antal; én úgy találtam, hogy igen jó szívű leány...

- Ugyan beszéljünk okosabb dolgokról, vágott közbe Noel ur duzzogó hangon.

Még soká ültek együtt az asztalnál, azután Soeurette elvezette Antalt azon ürügy alatt, hogy megmutatja neki a kertet. Pedig voltaképp azt akarta, hogy már most csak is ő foglalkozzék a kedves vendéggel; bemutatta neki szerény birodalma meg annyi kincseit: a baromfiudvart, a pettyes galambokat, a bóbitás jérczéket, a tarka pulykákat, a szátorják és démutkáktól körülvett hat méhkosarat, a lugast, melyben a bogycók már érni kezdtek, meg a violaszin szilvák terhe alatt nyögő szilvást.

Antal gyönyörködve nézte a kertet, mely most is épen olyan, mint volt hét évvel ezelőtt; ugyanazon naszpolyafák mártották ágait az Aube vizébe. A sudar rózsafácskák szokott helyükön pompáztak, és a fiatal ember meghatottan elmerengett, mikor egy virágágyban ott látta a két csillát, melyeket tizenöt évvel ezelőtt épen ő hozott az erdőből s melyek azóta évről-évre kikeltek. E föld ime mily kegyelettel őrizte meg a reá bizott adományt. Tizenöt évig! Antal azóta megjárta a párisi tömkeleget, lelke új meg új ismeretekkel telt meg, ezer váltakozó látvány hagyott rajta nyomokat, de a kis csilla nem változott, most is hiven kél ki a kert e zugában. - Valamint a tölgyet a gyökszálak sűrű hálójá láncsolja az anyaföldhöz, úgy fűzi sziveinket az atyai házhoz sok ezer kapocs, melyek egyenkint oly kisszerűeknek, jelentékteleneknek látszanak, de számuk kifogyhatlan voltánál fogva oly ellenállhatlan vonzerőt fejtenek ki.

Antal e napot arra szentelte, hogy elzarándokolt minden helyre, melyhez egy-egy gyermekkori emléke fűződött. Estére Soeurette felvezette a kis padlásszobába; és ismét ott ült a szeretett gyermek ágya mellett, hogy édesanyjai szóval álomba ringassa. Antal már elalvó félben volt, mikor a jó anya még mindig ott csoszogott a szobában; épen ki akart menni, de akkor megfordult és habozó léptekkel jött az ágyhoz: - Antal, sugá neki és odahajolt hozzá, tudom, hogy nem szoktál már imádkozni... Antal nevetett, nem felelt, hanem megcsókolta anyját. - Mondj egy kis imát fiacskám, nagyon örülnék neki... folytatá ez és lábujjhegyen kiment.

Az ajtó bezárult és a fiatal ember sok tudománya mellett is mélyen meg volt hatva e naiv anyai intéstől.

Másnap reggel a falusi élet ezernyi zsvivaja ébresztette fel álmaiból; kéjelegve figyelt e neszekre; azután bejött az anyja, egy csésze frissen fejt tejet meg egy rózsacsokrot hozott. Régi szokása szerint az ágyhoz vitte neki az első reggelit és a kert első virágait. Odaült ágya

mellé és csevegni kezdett vele: - Ma reggel átnéztem a fehérneműdet, bizony szegényes állapotban van. Azok a párisi mosónők nem tudom miféle mesterséges szerekkel mosták! azután milyen rendetlenségben van; mind el van rongyolva. Tudom, azt fogod mondani, hogy nincs asszony, a ki rád ügyeljen!... Tudod Antal, most már végeztél; meg kellene házasodnod.

A fiatal ember mosolygott. Eddig még nem igen furta lelkét ez a gondolat. Nem volt ugyan se puritán, se anachoreta, de a nők mégis igen alárendelt szerepet játszottak életében; a párisi mulatságok zaja csak kíváncsiságát elégítette ki, de szívét nem gyönyörködtette. Az erdő gyermeke volt, a nagyvárosi élet csábjait nagyon raffinirtaknak, nagyon mesterkélteknek találta.

- Az ám, folytatá Soeurette, keress magadnak jó asszonyt, aki jó elveket tanult el szüleitől. Hát azon társaságokban, ahová eljárni szoktál, nincsenek kisasszonyok?

- Tudod édes anyám, felelé Antal, én sokkal vadabb vagyok, semhogy azok a kisasszonyok nekem megtetszhetnének, vagy én megtetszhetném nekik... Tizennyolcz éves korukban már mindent tudnak, a mit nem kellene tudniok; korán ért, beteges üvegházi növények, nekem olyan egyszerű, nyílt lelkű, természetes asszony kell; egy szív, mely olyan még, mint az elzárt bimbó, mely csak nekem nyílik, és mely annyit tud meg a szerelemről, a mennyire én tanítom... Ezért alkalmasint nem is fogok egyhamar megőszülni.

- Meghiszem azt, vélekedék Verdier asszony; mert azoknál a párisi uri leányoknál nem is találod meg a mit kívánsz... De hiszen Páris még nem a világ; itt is akad elég jól nevelt, okos leány...

A régi bölcseknek igazuk volt abban, hogy bizonyos szavaknak bűvös erejük van; csak ki kell ejteni, hogy varázserőt gyakoroljanak reánk. Mikor elhangzottak is, módosítják eszmevilágunkat, megváltoztatják ennek irányát. Antal e társalgás következtében visszagondolt a fiatal leányra, kivel a tillayi keresztuton találkozott. Felöltözködött; kiment a szabadba; valami titkos, delejes erő elvonzotta amaz erdőzug felé, hol Tremblaie kisasszonynyal járt. Mikor az erdőbe ért, a leány képe növekvő varázsszal tünt fel lelke előtt. Ki volt e fiatal leány, kinek fesztelen magaviselete oly nagy ellentétben volt a vidéki nők szokott tartózkodásával? Eszébe jutott, hogy e nő arcán mily szemérmes és mégis büszke lélek sugárzott, nagy szemei mily tiszták, mélyek, szava mily nyílt, szívélyes volt. Kalandornőben nincs ennyi természetesség, ennyi báj. Visszagondolt minden szóra, a mit egymással beszéltek, gondosan meghányta, vetette; de nem fedezett fel abban egy szemernyi negélyt vagy szemérmetlenséget.

Elmélkedései közben elért odáig, a hol Raymonde-al találkozott. A helyet könnyű volt felismernie, fekete széndarabok még most is jelezték a helyet, a hol a szekér megállott, a fű a forrás körül most is le volt taposva. Antal leguggolt és kezeit a vízbe mártá; egyszerre csillogni látott valamit a víz fenekén. Mélyebbre nyult és ráakadt Raymonde karpereczére. Kíváncsian nézegette az ékszer, melynek kapcsa a vízmerítgetés közben oldódhatott fel. A zománczra e szavak voltak vésve: »Gondolj reám.« - E szavak, és a jelképes virág, mely övezte, világosan jelezték az adományozó szándékát. - Ki adhatta neki ez ajándékot? töprenkedék Antal, kissé kiábrándultan... Egyébiránt mi gondom erre... folytatá, megrestellve nevetséges gondolatát; az bizonyos, hogy az ékszer vissza kell küldenem Tremblaie kisasszonynak... Kit bizhatnék meg ezzel?

Valami okos ösztön azt sugta neki, hogy bizza meg ezzel valamelyik erdészt, másrészt meg egy titkos vágy, különös kíváncsiság arra ösztökélte, hogy maga személyesen vigye vissza. Amint így töprenkedett, már zsebre is tette a karpereczet és utban volt Vivey felé. Mikor a domb tetejéről meglátta a »zöld ház«-at, az árnyas hársfasort, a verőfényes pázsitot és zöld ablakredőnyöket, azon gondolkozott, hogy már most mire határozza el magát. Egy sugár termetű leányt pillantott meg, ki öntöző kannával kezében sétált a fák között. Antal nem

habozott többé. Sebesen lement a lejtőn, a fa-soron végig haladt és csak akkor állott meg a rácsozatnál, mikor lelkendezve meghuzta a csengetyűt.

Nem tartotta illőnek azt mondani, hogy Raymonde-al kíván beszélni, odaadta névjegyét az inasnak, ki ajtót nyitott előtte, megkérte hogy vigye e névjegyét a házi urhoz. Csakhamar bevezették a könyvtárba, hol Tremblaie épen a hirlapot olvasta, Clotilde asszony pedig himzéssel volt elfoglalva. Antal bocsánatot kért a korai látogatásért, elmondta, hogy mikép találkozott Raymonde-al és így szólt: Tremblaie kisasszony bizonyosan elmondta, hogy mikor a szenes fiunak segített, sürgölődés közben elvesztette karpereczét.

- Igazán! vágott közbe Clotilde asszony boszusan; bizony nekünk egy kukkot se szólt erről... Beh rendetlen gyermek!...

Antal félszemmel végig nézte e nőt, kinek behizelgő tekintete, alacsony homloka, merész, kihívó mosolya sehogyse tetszettek neki. - Legyen nyugodt asszonyom, viszonzá, ma reggel véletlenül a tillayi keresztutra kerültem és oly szerencsés voltam megtalálhatni a kisasszony karpereczét.

Épen kivette zsebéből az ékszert, midőn az ajtó robajjal megnyilt és Raymonde fedetlen fővel, reggeli öltözetben, berontott a könyvtárba. Midőn észreuvé a fiatal embert, meglepetten elkiáltá magát és fülíg elpirult.

- Köszönd ez urnak, hogy oly szives volt elhozni karpereczedet, szólt Clotilde asszony hidegen.

- Tessék kisasszony, mondá Antal, meghajtván magát és átadta a zománczos ékszert.

Raymonde lesütötte szemét, sugott valami érthetlen köszönetet, örömet csak azzal mutatá, hogy kissé ránczba szedte homlokát, gyorsan eltünteté a karpereczet és odaült atyja mellé.

- Verdier ur, szólt ez, ki eddig hallgatott és csak Antal névjegyét nézte; gyakran olvastam tudományos czikkeket, melyek Verdier névvel voltak aláírva. Talán rokona amaz írónak?

- Nem; én magam vagyok az, viszonzá a fiatal ember mosolyogva.

E fölfedezés Tremblaie ur modorában nagy változást idézett elő. Ő régebben foglalkozott élettannal, és egykori kedvencz tudományáról egyszerre szokatlan élénkséggel kezdett társalogni. Kétes helyzete miatt kénytelen volt oly környezetbe vonulni, a hol szellemi rugékonysága ellankadt, tétlenségre volt kárhoztatva; oly jól esett neki, hogy ismét talál valakit, a ki az ő világából való és hogy oly tudóssal beszélhetett, kinek véleménye már is nyomatékkal birt a tudományos világban. Nagy szerencse volt ez szegénynek, ki immár több, mint öt hónapja nem társaloghatott mással, mint a becsületes, de fölötte tudatlan Préfontainenel. Antal észrevelte Tremblaie ur gyermekes örömet, szivesen felelgetett kérdéseire, és a társalgás élénken folyt; Göthérről Darwinra tértek át, a növényi átalakulásról a fajok elválásának elméletére. Raymonde is örömmel nézte, hogy atyja lerázza magáról szokott álmodását; közelébb ült atyjához, keresztbe font karokkal, nyakát kinyujtva, kitágult szemekkel hallgatta a vitát. Gyakran megesett, hogy nem értette meg a dolgot, de gyönyörködtette őt már a fiatal embernek komoly, rokonszenves hangja is. Antal különben oly egyszerű és világos nyelven, oly elragadó ékesszólással beszélt; szavai mintha a természet forrásaiba lettek volna mártva, olyannyira zamatos természetességgel voltak mondva.

A társalgás a növénytanra tért át; a fiatal ember beszélt néhány különös növényről, melyek itt a környéken tenyésznek: - Legyen olyan szives és hozzon egy pár ilyen növényt, mihelyt ismét meglátogat, szólt Tremblaie ur; no mert remélem, hogy meglátogat bennünket, hiszen most már tudja az utat.

Clotilde asszony ki nem állhatta a komoly társalgást, ásitozásait nem is igen rejtegette. Az inas belépett és jelenté, hogy a reggeli az asztalon van. Antal felkelt. Tremblaie asszony, a vidékiek vendégszeretetétől eltérve, nem tartotta szükségesnek a látogatót meghívni, hogy tartson velük, a félénk háziúr pedig nem merte neje udvariatlanságát jóvá tenni. Antal már elhagyta a könyves szobát, a pitvarban volt, midőn egy utána suhogó ruha hátrafordulni készteté. Raymonde volt; édes anyja feltűnő fagyossága felháborította, kisetett a szobából.

- Engedje meg, hogy kikisérjem, suttogá pirulva. Szivessége oly feltűnő volt, mint anyja zsémbessége; a leghosszabb utat választotta, kísérijét minduntalan megállította és mutatott neki egy-egy virágot, vagy megkérdezte valamelyik fa nevét. Mikor a kapuhoz értek, reá nézett, nagy mosolygó szemével: - Remélem be fogja nekünk bizonyítani, hogy a tudósoknak jó emlékezőtehetségük van, elhozza majd atyámnak az ígért növényeket.

Azután mosolygott, meghajtá magát és egy bucsupillantást vetett, melytől a fiatal ember összerezett.

Antal hazafelé ballagott; feje zúgott e nap eseményeitől; Raymonde eredeti alakja sehogy se ment ki eszéből. Még nem tudott magának számot adni arról, hogy e nő mily benyomásokat keltett benne; csak annyit érzett, hogy e benyomások zsongtak benne, mint a méhek, melyek rajzanak, ide-oda röpködnek, de nem tudják, hogy mily helyet fognak kiszemelni kasnak.

Az ígért beváltásával nem sietett; pár napon át nem is jutott eszébe, hogy mit ígért Tremblaie urnak.

Egy este Noel urral az auberivei országuton sétált; bizalmasan beszélgetett tanulmányai s terveiről. A kis völgyben most is csend honol, melyet csak az Aube ezüst csergedezése szakíta meg; távolból azonban lódobogás hallatszott a kövezett országuton. Egyszerre a békés dobogást vad vágatás váltá fel, a két sétáló alig ért rá körül nézni, és a lovas már elnyargalt mellettük, mint fergeteg, porfelhőbe takarva.

Alig, hogy a gáteresz mellé vonulhattak. Mikor ámultukból felocsudtak és a porfelhő elszolt, Antal ráismert Raymondera, ki a vad breton lovon eltoporzékolt mellettük. A nő, vágatás közben hátrafelé nézett, intett egyet, ami félig szemrehányás, félig üdvözlésnek látszott és egy újabb porfelhőben eltűnt.

- Már megint ez a bolond csacska! kiáltott fel Noel és leporolta zöld felöltőjét; hogy vágatott, épen csakhogy el nem taposott. Kíváncsi vagyok, hogy mi lesz egy ilyen fajzatból. Jegyezd meg magadnak ezt a leczkét Antal fiam.

De az intésnek nem volt semmi foganatja. Másnap délután, mikor a nap már nem sütött oly forróan, Antal kiment az erdőbe és fölkereste a növényeket, melyeket Tremblaie urnak megemlített. Kiválogatta a legszebb példányokat, közéjük fűzött gyöngye aranszin sarkantus papucsvirágokat, csinos kéktarnicsokat, és a kedves virány egyéb szépeit. A ragyogó színű csokorral kezében Vivey felé ment; alkonyatra oda ért; a helységkorcsmában megebédelt és mikor fölteheté, hogy a család már felkelt az asztaltól, elment a »zöld ház«-ba.

Csalódott a számításban, mert mikor jött, az étterembe vezették, hol épen a dessert mellett ült a család.

- Jaj! beh szép virágok! kiáltott fel Raymonde, mikor Antal a csokorral kezében belépett.

Rögtön vázát kerített és maga tette bele a növényeket, melyeket a fiatal ember egyenkint neki átnyujtott. Clotilde asszony ezuttal ha nem is nyájasabb, de legalább udvariasabb volt és tulajdon fehér kacsóival kegyeskedett kávé tölteni a csészébe, melyet Antal elé állítottak. Nem rokonszenvezett a tudóssal, érezte, hogy nem köznapi emberrel áll szemben; félt, hogy e férfit nagyon is élénk benyomást fog gyakorolni a könnyen hevülő leányra. De egyrészt

sokkal előbbre haladottabbnak hitte Raymonde viszonyát Osminhoz, semhogy ezt meg lehetett volna szakítani, másrészt meg nem merte a Raymonde lelkében szunnyadó ellentállási ösztönt fellovallni. Okosabbnak találta össze nem ütközni a fiatal leány és Tremblaie ur rokonszenvével az új jövevény iránt. Tetteté magát, szeretetreméltóságot mutatott.

Tremblaie ur Antal mellé szegődött és hosszasan magyaráztatá magának a hozott növények furcsa szokásait. Clotilde asszonyt úntatta ez a társalgás, olykor közbevágott valami banalis megjegyzéssel. Raymonde egészen elhallgatott. Figyelemmel leste Antal minden szavát, elgondolta, hogy Antal most éppen azon a helyen ül, a hol máskor Osmin szokta hosszú lábait lógatni; önkénytelen is párhuzamot vont a két fiatal ember közt, Préfontaine ur huzta a rövidebbet. - A szeszélyes sors miért nem hozta korábban ide e szelid szavu, férfias jellemű, komoly, lelkes kedélyű ifjút? Akkor aztán nem fogadta volna el a hórihorgas Osmin otromba bókjait; - kereken visszautasította volna e képtelen házassági tervet és talán - már e pusztá föltevés is elég volt arra, hogy szive feldobogjon - talán Antal szeretni is tudta volna?... Elég csábitónak tudta magát arra, hogy ez álmod ne kelljen éppen képtelenségnek tartania. Valami titkos ösztön azt sugta neki, hogy Antal nem volt érzéketlen az ő szépsége iránt, mert ha az lett volna, akkor Tremblaie asszony multkori fogadtatása után csak nem jött volna el! Hiszen nem kívánja ő Osmin kárát, de hát jó istenem, mikor Lamargelle felől legelőször nyargalt a »zöld ház« felé, akkor miért nem vetette le a kesej úgy, hogy betegen fekszik tőle. Akkor Antal ráért volna hazajönni, ő pedig bolondjában nem kötötte volna magát Osminhoz. Vajjon? Hát komolyan lekötötte magát? Osmin úgy hitte, az igaz! de ő?... Ki tudja?

... Ő csak azt ígérte, hogy megpróbálja. Egyéb semmit. De hajh! akár mennyire hánytorgatta a szavakat, melyeket egy hónappal ezelőtt kiejtett, akár mennyire prókátoroskodott e szavakon, lelke mélyében mégis volt egy hang, mely tiltakozott, azt kiáltotta: Igenis, te felbátorítottad Osmint már hallgatásod által is, határozottan, nyíltan nemet kellett volna mondanod, és miután e szót nem mondtad, bizony le vagy kötve ez emberhez, bár nem szereted.

- Nos Raymonde, min töprenkedel? kiáltott fel Tremblaie asszony, csak reád várunk, hogy a salonba menjünk.

Raymonde felocsudott merengéséből, megrázta fejét, a szomszéd szobába futott és előkészítette a kártya-asztalt.

- Tud-e preferance-ozni, Verdier ur, kérdé Clotilde asszony, ki szenvedélyesen szerette a kártyát és Préfontaine elutazása óta minden este a kártyaasztalnál untatta férjét.

Antal mentegetőzött. - No se baj, szólt Tremblaie, én felajánlom magamat. A fiatalok hadd menjenek sétálni a kertbe. Verdier ur, figyelmébe ajánlom aranyvirág gyűjteményét.

Clotilde asszony ránczba szedte homlokát. Sehogy se volt inyére ez a séta. Habozott, hogy elbocsássa-e a két gyermeket, kik már lemenőben is voltak, de a kártya örömei előbbre valók; visszajött a kártyaasztalhoz, hol Tremblaie ur már helyet foglalt.

- Kicsoda az a kis öreg, a kivel tegnap az országuton beszélgetett? kérdé Raymonde, mikor a kertbe értek; nem igen megnyerő alak; Auberiveban lakik?

- Nem; Chanoisban lakik.

- Vagy úgy, hát ez az a sárga-kutyás ember? Csodálom, hogy rá nem ismertem a haragos pillantásról, melyet felém lövellt.

- Ne szólja meg Noel urat, viszonzá Antal. Ő tanítóm és a legjobb ember a világon.

- Nem látszik meg rajta.

- Az igaz; de nyersesége olyan, mint a moha, mely a tölgyfára tapad; rutitja, de csak külsőleg, belül nem rongálja. Noel ur embergyüölőnek hiszi magát, pedig csak zsémbes. Ő küldött Párisba; a mi vagyok, azt a keveset neki köszönöm. Szeretem is, akár az édes atyámat és szót fogadok neki.

Raymonde daczosan nézett, mikor meghallotta, hogy Antalt mily kapocs fűzi Noelhez.

- Akár milyen jó ember is, folytatá és felbigyeszté ajkait, nekem mindegy: félek tőle, tudom, hogy gyüöl.

- Gyüöl az minden nőt, szólt Antal nevetve, ez az ő elve.

Raymonde malitiosusan nézett a fiatal emberre; mintha már-már azt akarta volna kérdezni, hogy: »Önbe is beleoltotta tán ez elvet?« De a fiatal ember megsejtette, hogy Tremblaie k. a. mit akar mondani; eléje vágott: - Ez az egyedüli dolog, melyben nem tudunk egyetérteni.

- Ejh, az a nagy gyüöllet alkalmasint csak boszúéretet, fiatal korában alkalmasint megcsalta egy nő...

- Azt nem tudom; de ha úgy volna is, igazat adnék neki. A hazugság mindig gyüölletes, de mikor oly személy mond hazugságot, akit szeretünk, akiben bizunk... akkor az, úgy hiszem, megbocsáthatlan bünt követ el.

Antal arcza szigorú kifejezést öltött, erélyes nyilatkozása megfélemlíté Raymondeot. Hallgatva andalognak tova a virányon és azután leültek a salon ablakaival szemben, egy gyeppadra, melyet sűrű levendulák öveztek. Beállott az éjjel, a kis erdős völgy mindinkább elsötétedett és a homály sűrűsödésével elhallgattak a falu zsvajai is. A »zöld ház« homlokzata is fekete, csak a kivilágított ablakok válnak ki a sötét tömegből; nem hallani egyebet, csak a patak mormolását, a kácsák hápogását a tapon és a szobában meg-megszólaló játékosok szavát. Antal és Raymonde kéjes merengéssel nézték, mint száll le az éjszaka az erdőre. Alig szóltak egymáshoz, de szíveik mélyébe édes gondolatok chaosa ereszkedett; - lelkeikben rejtelmes derengés támadt, melytől világosan mit se látunk, melyben minden lenge, kékes ködben lebeg. Raymonde jobban akarta megnézni az égbolton tündöklő csillagokat, hátravetette egyszerre a fejét; - ez által Antalnak bámuló szemei előtt feltárta hullámos keble, és hószin nyaka bájait. - Milyen hamar születnek a csillagok, suttogá; kisleánykoromban gyakran meg akartam őket olvasni, amint egymás után fel-fel tünedeztek, de olvasás közben rendesen elfogott az álom.

- Így vagyunk minden szép tüneménynyel, mondá Antal mosolyogva, alig vettük észre és egy láthatatlan kéz már is elvonja szemeink elől. A gyönyörködés közepette úgy járunk mint a gyermek, kit a színház vége előtt hazavisznek, hogy lefektessék.

Raymonde megrezzent. - Igaz volna ez? csakugyan nem fogna többé ily bübájos órát éldelhetni? Csak szép álom volt ez, melyet el kell felednie, és mely után mindörökre tartó rideg valóságra ébred, a melyen a lamargellei odut és a hórihorgas Préfontainet látja? Igen, igen - suttogá az ész, te Osmin jegyese vagy, nincs jogod ez ábrándot folytatni. Menjen ez az idegen a maga útján, te pedig ballagj tovább a taposott országuton.

Antal felkelt. - Mennem kell! (így szólt) bucsut veszek önöktől.

Raymonde néhány lépést tett a ház felé, majd megállott. Tanácsot kért az észtól, de csak azért, hogy ne kövesse tanácsát. Így szokott az lenni. - Csak rövid időre jött Auberivebe? rebege suttogó hangon.

- Nem; itt maradok még két hónapig.

- Akkor hát ismét meglátogat bennünket?

A leány felemelte fejét. Szemeik találkoztak. A csillagos ég rezgő világa mellett egymás szeme közé néztek.

- Visszajövök, felelé Antal susogva.

- Bizonyosan?

- Megigérem.

Az ifju és a leány kezet fogtak; a kézszorítás kissé melegebb volt, mint a minőt az udvariasság szabályai megengednek.

Végre elváltak egymástól; Antal szó nélkül a salonba ment és elbucsuzott Tremblaie urtól és Clotilde asszonytól.

VII.

- Antal fiamat keresi? Már jó ideje, hogy elment; nem igen heverész itthon.

Noel ur, (e szavak hozzá voltak intézve) ránczba szedte homlokát, mormogott valamit fogai közt; Soeurette asszony pedig leült egy zsámolyra, hozzá fogott a babtisztogatáshoz, azután tovább csevegett: - Lássá, az én fiam úgy látszik, unatkozik nálunk; alig hogy lenyelte az utolsó falatot, már megint megy Vivey felé... Azt se tudom, mikor szokott hazajönni! Hiába várom a vacsorával, rendesen magunk eszszük meg, Verdier meg én; Antalt ott fogják ebédre... Azelőtt mindig itthon maradt estére, mellettem. Jaj! nagyon megváltozott a szive! Igazam volt, hogy az a gonosz Páris elrontja a fiamat.

- Ugyan ne beszélj már anyjuk, vágott közbe Verdier vállvonogatva, mindig tulhajtod a dolgot!... Antal derék fiu, de hát fiatal ember, mi meg vének vagyunk; szeret mulatni és én igen természetesnek találom, ha odajár, a hol szórakozást talál.

- Szórakozást! viszonzá Soeurette fejet csóválva... én nem tudom, és csak azt látom, hogy nem igen látjuk meg rajta, hogy ott mulatott volna; valahányszor hazajön, mindig szótlanabb és szótlanabb lesz. Nem csikarhatunk belőle egy árva szót se. Ne gondold, hogy olyan együgyü vagyok, amilyennek látszom; jól tudom miféle szórakozás lehet az, a mit ott talál... Édes istenem, hisz egy szót se szólnék, ha okos, szerény, jól nevelt leányhoz járna; én bizony le nem beszélném a házasságról. Sőt inkább rábeszelném. De attól félek, hogy szivtelen, kaczer leányba bolondult és ez nagyon aggaszt... Ugyan mi van azon a »zöld ház«-beli kisasszonyon, hogy Antal ennyire beléje bolondult?

- Ejh! felelé a főerdész, ki nyugodtnak akart látszatni, bár ő is ép úgy aggódott, mint felesége... te mindjárt fekete színben látsz mindent... Antalunk józan fiu és ha észreveszi, hogy a leány esztelen, szivtelen, elfordul tőle és haza jön.

- Csakhogy megfogyatkozva, elfásultan jön haza, (dörmögé Noel ur, kit az erdész látszólagos nyugodtsága igen boszantott). Lássá Verdier, felesége csak asszony, mégis több esze van, mint magának; igazán mérges kezdek lenni... Isten áldja meg!

Zsémber arczczal távozott. Soeurette szemeit törülgette, Verdier pedig, hogy rossz kedvét elrejtse, nagy serényen üzleti könyveit kezdte lapozni. Hiszen voltaképp ő is csak úgy aggódott, mint a felesége; - hanem mindketten bálványozták a fiut; - mikor otthon nem volt, zsémberkedtek ugyan, de otthonlétében egy szót se mertek szólani, a mi szemrehányásnak, vagy kifogásnak hangzott. De midőn az nap este hazajött, atyja mégis félrehívta és feszélytelen hangot negélyezve, így szólt hozzá: - Apropo, fiam, mondanék valamit. Nem magam miatt, de a jó anyjuk azt állítja, hogy unatkozol itthon... Hiszen ismered őt; azt szeretné, ha odavarrtak volna a szoknyájához. Tudja az ördög! De az asszonyok mind ilyenek. Ha okos fiu volnál, hát holnap egy darab ideig nála maradnál és megnyugtatnád.

Antal megértette a szót. Szive már nem egyszer sugta meg neki azt, a mit atyja most oly óvatosan kimondott. Ő is szemrehányást tett magának, hogy elhanyagolja édes anyját és szünideje rövid napjait édes anyja rovására másnak szenteli, de egy ellenállhatlan hatalom minden nap Vivey felé huzta. Gyakori vendége lett a »zöld ház«-nak. Tremblaie ur örült, hogy valakivel kicsevegetheti magát, mindent elkövetett, hogy a kedves vendéget minél tovább tarthassa magánál. Az igazat megvallva, ez nem is került neki nagy fáradságába: hisz ott volt Raymonde. Csak a »zöld ház«-ból visszajövet kezdett rendesen magába térni és ekkor egy belső sugallat szemrehányást tett neki, hogy édes anyját miért hanyagolja el.

Másnap kora reggel kiment a konyhába Soeurette anyóhoz, ki éppen a kéményt seperte, elmondá, hogy ma egész nap itthon marad. A jó asszony majd agyon csókolgatta örömeiben. Mihelyt a házat rendbe hozta, levezette fiát a kertbe és apróra elmondta neki, hogy a konyhavetemények közt mi mindent változtatott hét év óta. Antal aztán ép úgy, mint iskolásgyermek korában, segített neki a munkában. Minden nagyon pompásan ment, délig, de mikor elérkezett az óra, amikor a »zöld ház« felé szokott menni, Raymonde arcza lopózott közéje s anyja közé. Valami ideges türelmetlenség fogta el; érezni kezdte, hogy e fiatal leány már is mily uralkodó helyet foglal el szívében. Alig husz napja, hogy ismeri, mégis mintha évek óta ismernék egymást. Soha nő ily benyomást nem gyakorolt reá. Minek tulajdonítsa ezt? Tán Raymonde saját szerü szépségének? Nem, hiszen látott ő már szebb nőket, még se hevült fel. Tremblaie k. a. éppen azon tulajdonságokért tetszett meg neki, a melyek más leányoktól megkülönböztetik: hogy nyílt, fésztelen a modora, hogy a női hivalgásokról mitsem tud, hogy szelleme oly szüziiesen egyszerű, szava oly őszinte. Mikor fürkésző tekintete Raymonde tiszta szemei, büszke s felbigyesztett ajkain tévedezett, azon meggyőződés támadt benne, hogy e száj, e szemek soha sem hazudtak; büszke szüziességet olvasott e szemekben, oly lélek nyilatkozott bennük, mely nem hajlott soha a köznapi kaczérság felé, és az üde lélek lángoló, szenvedélyes jellemmel párosult; és mindez ellenállhatlanul megigézte az ifjut.

Ebéd után Soeurette anyó a lugasba ment, vitt magával foltozni való fehérenemüt és munka közben kedélyesen csevegett fiával, ki a padon mellette helyet foglalt. A jó anya alig tudta, hova legyen örömeiben, hogy így kedve szerint elbeszélgethet a házi ügyekről, az apró falusi pletykákról, azon szük kör kis eseményeiről, melyben ő mozgott. Antal azonban nyughatatlanul nézte, hogy a háztető árnyéka a virágágyakon nőtön nő. Azon tünődött, hogy ő most egy órai gyalogolás után tul volna az erdőn, ott a »zöld ház«-ban. Ha későn délután indulna, még mindig ott tölthetné az est nagy részét. A nap ferde sugarakat vetett a fehérlő utra, mely az erdő felé visz; a mezőn pacsirták csattogtak; közbe-közbe egy-egy vadász puskája ropogott, vagy valami eb csaholni kezdett. - Mit csinál most Raymonde? tünődék az ifju, - bizonyosan várakozik reám. Megigértem neki, hogy eljövök hozzájuk ebédelni. Mintha látnám, hogy türelmetlenül jár-kelel a verőfényes pázsiton, nézegeti az órát és kérdő pillantásokat vet az erdő azon pontja felé, a hol az auberivi gyalogut kezdődik.

- Antal, te nem is hallgatsz ide?

- Dehogy nem, anyám, Abdon bádogosról meg a sánta Liziről beszéltél. No hát elvették egymást?

- No nézd csak, hisz már negyedórája mondtam, hogy Abdon atyja nem akart beleegyezni a házasságba és a sánta Lizi bujában apácza lett. De a te eszed másutt jár fiam.

Antal összeszedte magát, hogy anyja beszédére figyelhessen, de kis idő multával ismét elfogta a türelmetlenség. A csendes, tikkasztó levegő lassan vitte tovább a négyet ütő toronyóra kongásait. A fiatal ember fölkelte és a ház fala mellett fel-alá járkált. - A lábam elszibbadt, kedvem volna kis sétát tenni.

- Ebben a forróságban! kiáltott fel az anyó álmélkodva.

- De hiszen nincs már olyan forró, te meg ilyenkor a templomba szoktál menni.

- Mára elengedtem volna magamnak, sóhajtozék Soeurette; de nem akarlak tartóztatni; menj csak fiam; nem azért jöttél haza, hogy unatkozzál.

Antal már a konyhában volt. - Várjunk rád a vacsorával? kiáltott utána Soeurette, meg akarván vele értetni, hogy őt ugyan rá nem szedik.

Antal megbánta képmutatását, hirtelen visszajött, megölelte édes anyját és megcsókolta: - No hát megmondom őszintén, ne várj reám, meg vagyok hiva ebédre.

- Vagy úgy, szólt az anya és össze-vissza csókolta; szegény fiam, még nagyon fiatal vagy.

Antal elindult és gyors léptekkel haladt előre, hogy helyrehozza az eddigi mulasztást. Egy huzamban végig sietett az erdőn, alig háromnegyed óra múlva már elért a tisztásra, melyről megláthatta Viveyt; de épen midőn kijött az erdőből, ebugatást hallott; egy férfi, ki ott ült egy tölgyfa tövében, felkelt és Antal szemben találta magát Noel urral.

- Nini! te vagy! Jó napot! szólítá meg az öreg és gunyos szemmel végig nézte lihegő növendékét, jó hogy valami erdőzugban találkozom veled, mert a Chanois felé vezető ut nem igen kopik a cipődtől.

- Igaza van, Noel ur, hebegé Antal, gyakrabban kellett volna önt meglátogatnom, de el kellett járnom sok szomszédhoz, Párisból meg próbaiveket kaptam, azokat ki kellett javítanom.

- Hát új munkád készül? Ez szép. Majd utközben elmondod, mert remélem, hogy elkisérsz.

- Ma este nem lehet, bocsásson meg Noel ur.

- Már miért ne lehetne, viszonzá az öreg tanár, tán szándékozol valahová, hogy nem kísérsz el?

- Igenis, Viveybe megyek és ott maradok éjjelig... Megigérttem, hogy eljövök és szavamat be kell váltanom.

- Soh'se erőtesd magad ilyen haszontalan kifogásokkal, kiáltott fel az öreg indulatosan, hiszen tudom mi vonz téged Vivey felé... Az a kis ördög, ki amaz átkozott házban lakik!... És az öreg, dühtől reszkető sovány kezeivel a »zöld ház« felé mutatott, majd megfogta Antal karját és erősen megszorította. - Jöjj csak velem, folytatá, nem vagy te arra való, hogy ilyen kalandorok prédája légy.

Noel első szavainál Antal elpirult, de csakhamar visszanyerte hidegvérét és nevetve felelé: - Az ön nőgyűlölete nagyon messzire ragadta, kedves tanító ur, ez a fiatal leány nem érdemli meg az ön epithetonját és Tremblaie ur derék ember...

- Ne bibelődjünk az atyával, vágott közbe hevesen az öreg tanár, nem róla van szó, hanem a leányáról, aki be akar hálózni... Te is olyan naiv vagy, mint minden tudós és az ilyen czifrálkodók gázságaikkal könnyen vezethetnek félre. Ez is nagyon tud a kacsintáshoz... Még a bölcsőben tanítják rá. Édes mosolyokkal, mézes-mázos szavakkal hizelkedik és te lépre mégy a csalfának... Tudom!

- Csalódik! viszonzá az ifju hévvel. Tremblaie kisasszony ép ellenkezője annak, a minek ön mondja. Csepp kaczérság sincs benne. A természet adta jó és rossz tulajdonságaival nőtt fel; szeszélyes, akaratos, excentricus, de jó, egyszerű, nyílt szive van.

- A manóba is! zsémbeskedék Noel ur, úgy látom, hogy nagyon lelkiismeretesen tanulmányoztad.

- No igen, érdeklődöm iránta. Megfigyeltem és ritka jó érzelmű, naiv leánynak találok.

- És ha ezt a tanulmányt, mely nagyon méltó egy ilyen magasra törő tudóshoz, befejezted, mit szándékozol tenni?

- Hát megkérem, hogy legyen nőm, válaszolt Antal elhatározott hangon,... ha ugyan szeret, a mit különben még nem tudok.

- És csakugyan megtennéd azt a bolondot, hogy megnősülj! kiáltott fel a tanár bosszusan.

- Miért ne?

- Oh te szerencsétlen, hisz a házasság véget vetne minden komoly tanulmányodnak. Megengedem, hogy az az álnok leány csakugyan birja azon erényeket, melyekkel felékesited; de azért mégis csak asszony. Minél jobban szeret, annál gyűlöltebb versenytársnak fogja tekinteni a tudományt; mindig azon lesz, hogy a munkára szánt időt neki szenteljed. Szoknyája suhogása elzavarja gondolataidat, csevegése betölti tanuló-szobádat, ölelései ellankasztanak, eltikkasztanak. És ha nem lesz se bátorságod, se erőd, se tekintélyed, ha üres leszesz, mint a lopótök, melyből kifutott a bor, akkor szemrehányást fog tenni, hogy nem vagy már nagy ember, ki nem elégitett hiúságában meg fog vetni és ott hagy a faképnél... Hagyd el, ha mondom; és ha szeretsz, ne vedd el azt a leányt.

- Kedves tanítóm, felelt az ifju erélyesen és kirántotta karját Noel kezéből, sokat köszönök önnek és megteszek mindent a mit józan észszel követel, de az ön agglegény-eszméi semmit se bizonyítanak Tremblaie kisasszony ellen. Mondjon komoly érvet és én engedelmeskedem, máskülönben soha...

- Ugy! komolyabb érveket kívánsz, kiáltott fel Noel ur, kigyult arczczal, villogó szemekkel, no hát... De szava elakadt, az öreg ajkaiba harapott, lesütötte fáradt szempilláit és viaszszinre sápadt.

- No hát nem szólok, felelé szomoruan; ha olyan nyakas vagy, nem bánom, átengedlek sorsodnak! Amit a sors a végzet könyvébe bele irt, az ott áll és én nem akarok a végzet dolgaiba avatkozni... Jó éjt!

Az öreg oda fityült a kutyának és azután eltűnt a fák között. Antal jó ideig nézett az öreg után, azután vállat vont és lement a vivey-i dombon. Mikor a »zöld ház« rácszatához ért, meglátta Raymondeot, ki a pázsiton sétálgatott; a háztető és a tornyocskák már óriási árnyakat vetettek.

- Beh későn jött, mondá mosolyogva, sugárzó arczczal, már azt hittem, hogy ma el se jön, pedig kár lett volna; anyám elment Langresba és csak későn jön haza, atyám egyedül van, igen kedélyesen fogunk együtt ebédelni...

Ugy is történt. Clotilde asszony távolléte következtében édes, családi bizalmasság létesült e három rokonszenves személy között; a házi asszony fürkésző szeme, fárasztó fecsegése nem zavarta őket. Tremblaie ur, hogy neje uralma alól felszabadult, olyan lett, mint a szabadjára hagyott iskolás fiu. Szelleme felelevenült, nyelve feloldódott, poharát mindig tele töltötte, bele akarta magát élni a cselekvés szabadságába. Az ebéd jó soká huzódott el, mire a desszertre jutottak, már az est árnyai is be-belopóztak az étterembe. Tremblaie egy kényelmes amerikai karszékbe vetette magát és kifáradva az est izgalmaitól, lomhán himbálózott benne, a fiataloknak engedte a szót, maga csak egy-egy mosolylyal felelt ötleteikre. Majd hátradólt a támlára és elszunyadt.

- Alszik, susogá Raymonde; néha ebéd után megesik rajta. Tegyük úgy, mintha nem vettük volna észre és menjünk a könyvtárba... Adja ide kezét, majd vezetni fogom, hogy bele ne botoljék valami butorba.

Raymonde félretolta a sulyos függönyt, mely a két szobát egymástól elválasztá, azután lábujjhegyen a másik terembe mentek.

A könyvtárban egész sötét volt már. Antal épen nem sietett elbocsátani a fiatal leány kezét, melynek reszkető ujjai oly kéjes érzetet keltének, mint mikor elfogott madárkát szoritunk kezünkben. Egy perczig mozdulatlanul állottak meg a sötét szobában, azután Raymonde kibontotta kezét, a tükörsztalhoz ment és meggyújtott egy lámpát, melynek nagy ernyője csak egy sugáros kört vetett a plafondra, míg a szoba többi részei sötétben maradtak. - Itt már most bevárhatjuk atyám ébredését, szólalt meg végül. A cselédek már tudják, hogy atyám

ebéd után olykor elszenderül; meg van nekik hagyva, hogy ne zavarják... Beszéljünk, ha ugyan nem találja unalmasnak ily tudatlan leánykával csevegni, amilyen én vagyok.

- Épen ez az állítólagos tudatlansága igaz meg legjobban, felelte Antal és leült a pamlag mellé, melyet a leány elfoglalt.

Raymonde lehajtotta állát kezére, megrázta fūrteit és mosolygó arczzal az ifjura tekintett.

- Megigéz! erős szót választott, suttogá, azt hittem, hogy a tudósok soha sem tuloznak.

- Épen a megfelelő kifejezést választottam, viszonzá Antal kurtán; - aztán elhallgatott, gondolkozóba esett, de szemeit nem fordította el a pamlagról, hol a félhomályban csak a sugár test hullámos körvonalait, a dus fūrtektől beárnyékolt fehér arcot és egy villogó szempár merész ívezetü szemöldjeit látá.

Mély csend állott be; Raymonde nem mert már Antalra nézni, vagy hozzá beszélni. Női ösztöne megsejteté vele, hogy itt a percz, midőn a fiatal ember neki bátorodik és feltárja előtte szivét. Érezte, hogy a szerelmi vallomás ott lebeg az ifju ajkain; félig vágyva, félig aggódva gondolt rá, hogy Antal most elhagyja eddigi tartózkodását. Keble zihált, kacsóival idegesen tépte a pamlag czafrangjait. Hanem belátta, hogy hallgatása kinosabbá teszi a helyzetet; meg akarta a csendet szakítani. - Olyan együgyünek tudom magamat - (hangja mintha fokozódott volna, igen sajátságosnak tetszett Antal előtt) - és nagyon csodálkozom, hogy egy magáformájú tudós kedvét találja benne velem beszélgetni.

- Pedig nagyon, annyira, hogy mikor innét elmegyek, semmi sem érdekel, - felelé Antal. És mégis... valahányszor elmegyek innét, mindig érzem, hogy nem mondtam el azt, ami lelkemet betölti... Raymonde kisasszony, én...

Hirtelen félbeszakította a szót. - Nem (gondolá, magában) még ne!... Hátha nem szeret... Majd csak akkor tárom fel előtte titkomat, ha jobban megismer. - És ajkai bezárultak a megkezdett mondat elől. A leány behunyt szemmel hallgatott reá; mikor meghallotta tőle nevét, édes reszketés futott át tagjain; majd meg a csalódás érzete váltotta fel feszült figyelmét, mikor az ifju elhallgatott. Kinyitotta szemeit és feléje fordult: - Mit mondott? susogá alattomosan.

Az ifju visszanyerte már önuralmát, megrázta fejét és így felelt:

- Eszembe jutott valami, de még habozok azt önnel közölni; nem tudom, tán indiskrétnek fog találni. Szeretném, ha édes anyám megismerkednék önnel, bizonyosan megszeretné.

Raymonde felemelte fejét, mosolygott; mosolyában volt némi csalódás, és némi önelégültség; mert ha jól fogjuk fel Antal óhaját, az egy ügyesen lepezett vallomásféle volt.

- Bizonyosan tudja? kérdé; mert édes atyja már is rosztat gondol felőlem; ki tudja, tán édesanyja is ilyen véleményt táplálna felőlem?... Pedig én megszerettem őt már azok után is, a miket ön róla beszélt. A legboldogabb családi kör képzeletét keltette fel bennem, mikor minap a tillayi erdőben elmondta, hogy mily epedve várják őnt haza... Szerettem volna önöknél lenni, hogy lássam azon derék, jó emberek örömét, a kik őnt várják! Igazán örülök, hogy eltalálta vágyamat és valamelyik reggel meg is látogatom önöket.

- Ha édes anyám meglátja őnt, bizonyosan megszereti. Egyszerü, jószivü asszony; az ön egyenes természete rögtön meg fogja hódítani az ő szivét.

- Az igaz, hogy egyenes lelkü vagyok, suttogá Raymonde, de hát oly nagy érdem ez; hogy többre becsüli minden egyéb tulajdonságomnál.

- Ez a legnagyobb erény. Azt a nőt, ki nem őszinte, nem természetes, azt csak csodálni tudnám, de becsülni soha.

- Így hát valami kis szörnyetegnek tekintene, ha lelkiismeretemet a legkisebb hazugság terhelné is.

- Ön nem képes hazudni! kiáltott fel az ifju; szeme sokkal tisztábban ragyog, semhogy fényét megzavarhatná valami álnokság.

Raymondének e szavaknál úgy rémlett, mintha a terem háttérében Osmín hórihorgas alakja meredne fel, szemrehányó tekinteteket vetne reá és vastag ujjaival megfenyegetné. Szíve mélyében valami furdalást érzett, arca komoly kifejezést öltött.

- Ön jobbnak gondol, mint a milyen vagyok, felelé és megrázta fejét.

Antal tagadólag intett. - Hogyan - viszonzá és mosolyogva megfogta a leány kezét - csak nem akarja velem elhitetni, hogy ön képes volna hazudni?

Arczaik önkénytelen egymás közelébe jutottak és Raymonde érezte, hogy egy szeretetteljes aggódó szempár néz szemei mélyébe.

- Azt nem mondtam! kiáltott fel... csak azt nem akarom önnel elhitetni, hogy hibátlan vagyok; nekem is vannak apró vétkeim.

Keze még mindig az ifju kezében pihent.

- Lássuk hát - szólt ez édes, hizelgő hangon, mondja el nekem azokat; nos ugy-e elmondja?

Raymonde habozott, pedig érezte, hogy fel kell használnia az alkalmat; be kell vallania kalandját Osmínal. A percz igen kedvező: egyedül vannak, a letakart lámpa homályt vet a pamlagra, Antal nem fogja meglátni, hogy ő elpirul, és különben is úgy látszik hajlandó lesz neki mindent elnézni. Neki bátorodott és rá szánta magát, hogy beszélni fog. Ám legyen... kezdé a szót.

E pillanatban hirtelen félrerándult az étterem felőli függöny és Clotilde asszony ott termett a fiatal pár előtt. Alig volt idejük, hogy elbocsássák egymás kezét. - Mit ármánykodtok itt e zugban? kérdé a hölgy és gyanakvó szemmel végig nézett rajtuk.

Antal felállott, Raymonde is lassan felemelkedett a pamlagról. - Vártuk, hogy édes atyám felébredjen.

- Ugy veszem észre, hogy nem sokallták meg a várakozást, - jegyzé meg Clotilde asszony gunyosan; atyád már félórája, hogy szobájába ment, én is kifáradtam a kocsizástól, alig várom, hogy lefekhessem.

Antal megértette, hogy ő alkalmatlan lett; pár szóval bocsánatot kért, bucsut vett a házi-asszonytól és elment. Ez gyertyát gyújtott és odaadta leányának: - Kedvesem, máskor légy valamivel óvatosabb, - szólt boszusan, és ne maradj órákig egyedül e fiatal emberrel, a kit alig ismeresz... Ez nem illik; ha Préfontaine ur megtudná, épen nem örülne és igaza volna.

Raymonde duzzogó arczzal fogta a kezébe adott gyertyát, haragos pillantást vetett anyjára, és szó nélkül távozott.

Clotilde asszony, amint egyedül volt, letette a lámpát az író-asztalra és gondolatokba merült, melyek épen nem voltak hizelgők Antalra nézve. Gyülöli e fiatal embert, ki terveit keresztelni meri. Kétségtelen, hogy Raymonde már-már megszerette és kedvéért igen hajlandó lesz Osmint a faképnél hagyni.

És ez sehogysem tetszett Clotilde asszonynak. Ő azt akarta, hogy leánya előkelőbb állásu, befolyásos szomszédhoz menjen nőül, aki azután a »zöld ház« lakói előtt megnyitja az előkelőbb családok ajtait, melyek eddig el voltak előlük zárva; és most egy obscurus erdész fia, egy vagyontalan tanár venné el leányát, kinek itt nincsenek összeköttetései, ki Raymonde-

ot elviszi Párisba és ott hagyja Clotildeot a magányban Tremblaie urral. Nem, nem, ilyen balga kaland nem kell neki; ezt a szerelmi viszonyt idejekorán meg kell szakítani. Clotilde asszony papirost vett és Préfontaine urnak a következő levelet írta:

»Kedves Osmin, ön kelleténél tovább késik ott a hegyek közt. Raymonde máris türelme fogytán van; azt mondta, irjam meg önnek, hogy ő unatkozik és imádóját kissé langyosnak találja. Gondolja meg, hogy a távollévőnek soha sincs igaza. Értesse meg nagybátyjával, hogy önnek jegyese mellett kell lennie, jöjjön mielőbb vissza.«

E levelet lepecsételte, átadta a kis inasnak, hogy vigye el kora reggel a póstára; kétségtelen, hogy Osmin sietni fog; nyugodtan ballagott fel hálósobájába, azon tudattal, hogy anyai kötelességét a legjobban teljesítette.

VIII.

September vége felé jár az idő. Az erdő őszi mezét kezdette felölteni, néhány nap óta fehér ködfátyol takarja, mint mikor a szinpadot függönnyel elrejtik a nézők előtt. Egy reggel felhúzták a függönnyt és mindenki bámulhatta az új diszleteket: az azurkék eget, a lilával borított réteket, a sárguló lombokat. Az erdőben ebek csaholása hangzott, csengőbben szólt a vasárnapi harangszó. A »zöld ház«-ban, hová Antal szokottnál korábban állított be, mindenki örvendett a gyönyörű, verőfényes napnak. Tremblaie ur szintén vidor volt. Raymonde jókedvű, sőt Clotilde asszonynak is mézes-mázos minden szava. Valami titkos öröme volt, mely enyhítette szokott fanyarságát, simította szögletességét.

- Mit akar az a sok népség, mely ünneplő ruhában a charbonniéri erdő felé tart? kiáltott fel Raymonde és az ablakhoz állott.

- Ma Szent-Mihály napja van, felelt Antal, nyilván az amorei »rapport«-ra mennek.

- Hát mi az a »rapport«?

- Kegyuri ünnep, melyet az erdőben szoktak megtartani, valamelyik többé-kevésbé csodálatos forrásnál. Messze vidékről szokott a nép ide seregleni.

- Édes atyám, szólt egyszerre Raymonde és Tremblaie ur felé sietett és megölelte; ha örömet akarnál szerezni, befogadnál és elvinnél bennünket a »rapport«-ra.

- Hát te szeretnéd-e ezen sétát, kedves barátném? kérde Tremblaie ur, félénken Clotilde asszony felé fordulva.

- Hiszen tudja, hogy a szabad levegő ernyeszt és a kocsizökkenéstől főfájást kapok, de elmehettek nélkülem is. Verdier ur vezetni fog benneteket. Csak ne maradjatok el soká és éjjelre legyetek itt.

Fél óra múlva a kocsi már az erdő felé robogott, az amorei uton; Raymonde kicsinosította magát; gazdag vörhenyes fürteire kis kerek szövetkalapot tett, mely kaczkias kinézést adott neki. Elöl ült és mikor a kocsi közelebb ért az utszéli cserjékhez, sebtében lekapott egy pár bogyót és zöld leveleket, hátrafelé fordult és nevető arcczal odadobta a kocsi hátsó részébe, hol Tremblaie ur és Antal tanakodtak. Mikor a völgy közelébe értek, már hallották az ünneplő nép zsvivaját.

Az ut egy fordulójánál egyszerre kitarult előttük az ünnepély színhelye, egy tágas völgy, melyet sugár szálfaterdők környeznek. A letarolt fűvön tarka, zajos néptömeg hullámozott, vigadozott. A férfiak egy rögtönzött korcsma padjain iddogáltak, a nők fekete csipkés lilaszín főkötőben vagy tiz raktár köré csoportosultak, hol olvasókat, emlékérmeket és tolófánkot árultak; gyermekek anyáik szoknyáiba fogóztak és sóvár pillantásokat vetettek a süteménnyel megrakott állványokra. Odább két hegedüs a szomszéd falvak fiatalait tánczoltatá. Itt volt tulajdonképp az ünnep központja.

A leányok legczifrább ruháikba voltak öltöztetve, fejeiken színes szalagokkal diszitett kis fehér főkötőket viseltek; nyugodtan, okos arcczal és szemeiket szemérmatosan lesütve tánczoltak; a legények félre vágott kalappal, ujdonatuj blouseaikat begombolatlanul hagyva (hogy az ünnepi puruszli is lássék) már bátrabban, kihívóan néztek; minden táncz után átölelték, megemelték tánczosnőiket, aztán kurjogatva letették. Hangos kaczagásuk oly tele szívvel jött; felverte a bükkfák csendjét, de az erdő árnyai már nyulni kezdtek, mind közelebb értek a vigadókhöz, mintha figyelmeztetni akarnák a tánczosokat, hogy az idő gyorsan repül és siet véget vetni az emberi örömöknek.

Olykor-olykor egy-egy pár kivált a tánczosok sorából és a rezgő nyárfák felé tartott; ott csergedezett a csodaforrás szirtről szirtre és egy szélesebb gödörbe vájta magát. E meszes tartalmu viz azon sajátsággal birt, hogy a gyökerek és mohák, melyek felett elfolyt, megkövültek; de ezzel a fiatal pórleányok nem sokat törődtek; a közhit még csodálatosabb sajátságot tulajdonított e forrásnak, azt, hogy előre megmondja a leányoknak, férjhez mennek-e nem-sokára. A jóslatot következő módon tudták meg: bevetettek egy gombostűt a forrásba; ha az egyenest a fenékre szállott, akkor az esküvő még ez évben lesz meg; de ha az áradat magával rántotta a tűt, akkor jóéjszakát neked, esküvő; a fiatal lány el lehetett rá készülve, hogy hajadon pártával száll a menyországba.

Antal megmagyarázta Raymondenak a forrás sajátságait.

- No hát én is próbára teszem! szólt ez és odalépett a forráshoz, ruhájáról levett egy tűt és beleejtette a forrásba. A tű rögtön alászállt és a forrás fenekére hullott, hol már számos más tű is csillogott. - Ejh, susogá a fiatal leány, mintha egy belső sugallatnak felelne: mit ér ez a jóslat? Nem az a főkérdés, hogy férjhez megyünk-e, hanem az, hogy kihez megyünk.

Midőn Antal felé fordult, észrevette, hogy ez rá szegzi szemeit. - A kik a jósdától tanácsot kérnek, nyilván tisztában vannak már a második kérdéssel, jegyzé meg az ifju és ezért csak az első kérdés érdeklí őket.

Raymonde elpirult, nem felelt, a gyalogutra tért és visszament a tánczolók közé. Mikor meghallotta a hegedüsöket és látta a tánczosokat forgolódni, új ötlete támadt, odalépett Antalhoz: - Fogadni mernék, hogy soha se tánczolt még.

- Bizony nem tánczoltam.

- No hát próbáljuk meg, jó lesz?

Hasztalan szabódott, hogy elront mindent; Raymonde nem tágitott és ő csakugyan engedett. Kerestek már vis-a-vis-t is, de ekkor odajött Tremblaie ur; az ünnep zaja már nagyon felizgatta idegeit, fáradt volt, alig birt már lábain megállani.

- A ló kapálózik már, válaszolá, midőn leánya boszusan felkiáltott; az idő későre jár és megigértük, hogy éjjelre hazajövünk.

- Beh kár! szólt Raymonde; ha szivességet akarsz tenni, hát csak ülj fel, a ló menjen lépést és amint a négyest eltánczoltuk, a gyaloguton utol érünk.

Tremblaie ur úgy találta, hogy ez nem a legjobb megállapodás, de hát sohase mondott ő nemet; most is engedett leánya kéréseinek: - Makacs fej vagy! nem bánom hát, tégy ahogy akarsz, hanem ne feledkezz meg ígéretedről... Majd én előre ballagok és a dombon bevárlak... Verdier ur, az ön kezére bizom leányomat.

- Most hát tánczoljunk! kiáltott fel Raymonde, mikor a kocsi Vivey felé ment. - A szabad levegő, az őszi verőfény, az ünnepély zaja, a gondolat, hogy e tömeg közepette egyedül van Antallal: mindez rendkívül fölizgatta; sárgásbarna szemei villogtak, ajkai mosolyogtak, sugár termete kéjjel hajlongott a zene ütemei szerint. - Hölgyek előre! kiáltá az egyik zenész. Raymonde fürgén megkapta szoknyája rándzait, a szemközt álló pórleány felé lépett s kezét nyújtott neki. A párok összegyültek, a kezek ütem szerint fogóztak össze. A városiasan öltözött fiatal hölgy megjelenése feltűnést keltett a parasztok között. Kört képeztek előtte és okoskodni kezdtek. Antal, a mint javában ügyetlenkedett, meghallotta, ahogy mögötte egy parasztasszony összesusogott a komaasszonyával: - Ugy-e, ez a »zöld ház«-beli kisasszony? - A bizony, az a legény meg Verdier fia, Auberiveből.

- Hát most ő lett a jó barátja; hisz nekem azt mondták, hogy Préfontaine ur teszi neki a szépet.
- Ugyan galambom, hát mást gondolt tán azóta!... Galop! Kiáltá most a rendező. A párok forgolódtak és Antal nem hallgathatta tovább a párbeszédet.

- Jaj, már vége van! sóhajtott Raymonde és pajzánul meghajtotta magát tánczosa előtt.

- Már most indulnunk kell, vélekedék az ifju... aztán jobb lesz, ha megint az erdő szélén megyünk.

- Ne arra, felelé a leány és rendbeszedte haját, nincs unalmasabb, mint azon uton menni, a melyiken jöttünk. Menjünk inkább az erdőn keresztül. Nem tud ott gyalogutat?

Antal megjegyzé, hogy már hét éve nem járt e tájékon, azóta sok megváltozhatott; ahol azelőtt vágás volt, most már tisztás lehet, a gyalogutak meg tán eltűntek a sűrűben; de Raymonde nem tágitott. A rét szélén elmentek az amoreyi majorig és itt az erdő egyik gyalogutjára tértek. Antal gondolkodóba esett és Raymonde kérdéseire csak kurta feleletet adott. A két parasztasszony megjegyzései nagyon furták a fejét; az a czélzás Préfontaine urra, nagyon kellemetlenül érintette. Eszébe jutott, hogy egyszer Clotilde asszony is említette ez egyént, de csak úgy odavetve, egyéb semmitmondó dolgok között; figyelme nem keltetett fel. A parasztasszony megjegyzése tán csak holmi falusi pletyka; de azért mégis zavarba ejtette.

Raymonde minduntalan utitársára pislogatott, kinek mogorva hangulata boszantotta őt. - Ön töprenkedik, szakítá meg végül a csendet, vajjon mi felett?

Antal felemelte fejét és kérdő tekintetét a leány nyílt arczára szegzé: - Raymonde kisasszony, felelé némi hallgatás után, ön minap épen mondani akart valamit... olyasmit, ami kiválóan önt illette... Legalább úgy olvastam a szeméből... vagy tán csalódtam volna?

Semmi felelet... a leány a napernyővel kis gödröket vájkált a gyalogut puha talaján. Az ifju tovább szólott: - Ha csakugyan méltónak tart bizalmára, miért nem használja fel az alkalmat? Elmondhatná most, amit akkor akart elmondani? Egyedül vagyunk. Az erdő néma félhomálya ép oly hivogatólag int a bizalmas beszélgetésre, akár a »zöld ház« könyves szobája.

A duzzogva felbigyesztett ajkak elárulák, hogy a leány zavarba jött; még se szólt semmit. Mintha Clotilde asszony váratlan közbelépése csakugyan elterelte volna az irányból, melyen megindult, midőn a szerette férfiu előtt be akart vallani mindent. A kedvező alkalom elmúlt; most már félt, habozott; elgondolta, hogy most mily kellemes együttlétet fog vele éldelni, mig atyját utóléri; minek rontsa meg ez órát egy kellemetlen leleplezés által. Antal állhatatos, komor tekintete megfélemlítette, boszantotta.

- Lássuk hát - folytatá a fiatal ember - fogadjon meg gyóntatónak!

- Nincs mit gyónnom, viszonzá a leány félre fordulva, azután erőltetett mosolylyal hozzátette: Igazán, nem tudok vétkeket koholni.

Antal ránczba szedte szemöldjeit és boszusan felelé: - Hiszen nem is akarom én, hogy koholjon. Különben elismerem, nincs rá jogom, hogy öntől titkokat csikarjak ki.

- Akkor hát miért kérdez ugy? ki sejteti önnel, hogy nekem titkaim vannak?

- Ön.

- Én? Hogy-hogy?

- Igen is ön, vagyis inkább az a nyugtalanság arczán; kegyed nem bir színlelni.

Majd sürgetőbb, esdeklőbb hangon folytatá:

- Jusson eszébe az az estve a könyvtárban és mondja meg...

- Mit?

Antal véletlenül a fiatal leány karjaira tekintett, melyek félig kilátszottak a ruhaujjakból.

- Mondja meg például, hogy került önhöz az a karperecz, melyet a tillayi forrásnál találtam?...

E kérdés meglepte Raymondeot, elpirult, zavara nőttön-nőtt. Pedig e kérdés alkalmat nyújtott neki mindent bevallani. Vajjon szóljon-e, elmondja-e Osmin szerelmének mulatságos történetét? A vallomás lealacsonyító, aztán meglehet, hogy Antal ferdén fogja fel, hogy felháborodik, ha megtudja, milyen versenytársa van. És akkor vége a szép ábrándnak, nem hódítja meg többé ezt a kitünő szívet, melynek növekedő rokonszenvét oly édes reszketve lesi. Mégis felelni kellett, mert Antal már ismételni akarja a kérdést; kívágta magát, mint a nők rendszeren szokták; elsiklott a kérdés mellett. - De hát mit érdeklődik ezért? suttogá, tréfás hangot erőltetve.

- Igaza van! viszonzá Antal, kit sértett ez a könnyelműség.

Azután pálczájával a cserjéket vagdosta; szóttanul ballagtak tova. A gyalogut igen szűk levén, Raymonde elől ment, lesütött fővel; oly zavarban volt, hogy csak ment és nem vette észre, hány gyalogut keresztezi itt egymást. Antal gépiesen utána ment, nem gondolt arra, hogy tájékozza magát.

- Haragszik? kérdé a leány, és hátra fordult.

- Én? Dehogy... De észrevettem, hogy indiskrét valék és ezért hallgatok.

- Lássá, ön boszankodik. De hát miért fektet súlyt oly közönyös dolgokra?

- Közönyösek? felelt Antal, fejét csóválva; ugy tudom, hogy az ilyen fajta karpereczeknek külön rendeltetésük van, valami érzélgős babona fűződik hozzájuk.

- Divatosak, mindenki viseli, semmi jelentőségük.

- Az önének sincs?...

- Az enyimnek?... Nem is viselem, rut, nevetséges!

- Ha az, aki adta, meghallotta volna e szavakat, nem igen örülne neki... viszonzá Antal. Ön úgy látszik, nem sokat gondol szeretete bizonyosságaival.

- Nem bizony! felelt Raymonde, idegesen nevetve és ismét elpirult.

Antal észrevette ezt és ezért csak félig hitt... - Vallja meg, szólt félig gunyos, félig komoly hangon, hogy közönyös embertől furcsa ötlet önnök oly ékszer adni, melyen e szavak »gondoljon reám«, nefelejt virággal övezetten vannak bevésve... kinek hívják ezt az eredeti embert?

- A név alig tartozik ide, ön úgy sem ismeri.

- Ki tudja? folytatá az ifju gunyosan, hátha Préfontaine urnak hívják?

A leány szíve hangosan dobogott. - Honnét gondolja ezt? kiáltott fel elrémülve... ki beszélt önnek róla?

- Az ön anyja említette nevét... Ugy-e, szomszédjuk és jár a »zöld ház«-ba?

- Igen.

- Miért nem jön többé oda?

- Utazik.

Mind e feleletek ingerült hangon voltak mondva.

- Kissé szerelmes volt önbe, folytatá Antal hévvel.

- Meglehet. Nem törődtem vele.

- Megmondta önnek?

Raymonde visszafordult, szeme könybe lábadt, lábával egyet dobantott, aztán félelem és haragtól reszkető hangon mondá: - miért üldöz így? mit akar ezen kiállhatatlan kérdezgetéssel elérni?... Még megbánom, hogy atyámhoz nem ültem a kocsiba. - E szavak közben tovább haladt, de egyszerre meghökkent és csodálkozva nézett maga körül: - Ejnye, hová visz ez a gyalogut?...

Épen azon kopár szirtek egyikéhez értek, melyek a langresi erdős bérczetet koronázni szokták; a gyalogut egy sűrű erdőzug felé huzódott, majdnem függélyes irányban felfelé. A szirtes ut fehér száru bükkfák között futott tova és eltűnt a lombos rengetegbe. - Eltévesztettük az utat, szólta Antal, hátat fordítottunk az országnak.

Raymonde felkaczagott, de a vidorságot csakhamar aggodalom váltotta fel: - Mit fog szólni szegény atyám, a ki most várakozik reánk? Ön ugyan jeles vezető! Már most mit tegyünk?

Antal nézte a völgyzug irányát és tájékozni kezdte magát.

- Courroy balfelől van, mondá végül, és ha egyszer a faluban vagyunk, könnyen akadunk a kocsitra. Ha nem fáradt el és ruháját nem félti, hát az erdő sűrűjén vágunk át.

- Menjünk, szólta Raymonde elszántan. - Örvendett ezen incidensnek, mely véget vetett Antal faggató kérdéseinek.

Negyedórai bolyongás után a sűrűbe értek. De gyalogutra nem találtak. Antal megállott és nagyot szagolt az erdei levegőből: - Kőszénfüst-szagot érzek. Valami szénégető kunyhója közelében vagyunk. Keressük fel, ott majd akad, aki megmutatja az utat.

Tovább mentek a kőszénfüst irányában, de minél tovább értek, annál több bajjal kellett küzködniök. Uton-utfélen galagonya-cserjébe botlottak, Raymonde ruhája minduntalan megakadt a tövisekben. Antal le-lehajlott, és mindannyiszor eltávolította a tüskéket a finom szövetéről. Mindez sok időt igényelt. Az erdő már elsötétült, a hunyó nap végső biborsugarai már halványulni kezdtek a bükkfák sűrű lombjai közt. Egyszerre a fiatal leány felsikoltott; alsószoknyája egy csipkebokorba akadt és elrepedt; a leány megbotlott, elesett és a repedés még nagyobb lett, feltakarta lábát egész a térdig. - Talán megsérült? - kiáltott fel Antal. - Nem, nem! felelé Raymonde pirulva, csak ne nézzen ide, majd feltápászkodom magam...

Csakugyan felkelt; de, hogy megint el ne essék, kénytelen volt alsószoknyája egy nagy foszlányát felgyűrni; most még erélyesebb hangon ismételte Antalnak, hogy menjen előre és ne nézzen hátra. - Végre kiértek a sűrűből, egy vágásra jutottak; az alkonyat sötétszürke világában egyszerre meglátták a szénégető-kunyhó vöröses lángját. A nemrég letarolt erdő helyén hét-nyolcz dombcsucs emelkedett, - melyeken itt-ott egy-egy fa meg volt hagyva; köröskörül sűrű fatömegek sorakoztak a tisztás körül; a zug tövében pedig egy kis tó terült el, kákaövezte sima tükreben az égboltozat zöld és rózsaszín sugarai játszottak. A kemence körül a szénégetők fekete árnyai suhantak ide és tova; az erdő szélén, a kis gyepes kunyhó küszöbén, egy asszony ült, térdén kis gyermeket ringatva, egy régi nótát énekelt, melynek vontatott dallamát lassan vitte odább az esti szellő.

- Beh szép ez! susogá Raymonde, és elmerengett a csendes erdei tájképen, melynek félhomályához oly kedvesen illett az éneklő asszony panaszos dala.

Antal szóba állott a szénégetővel és tudakozódott az ut után.

- Egy puskalövésnyire ide megtalálja a gyalogutat, (felelé ez) mely elviszi a roncai erdőbe és onnét Viveybe; inasom elkiséri egy darabig, aztán majd utbaigazítja.

Raymonde előbb meg akarta igazítani alsó szoknyáját, hogy tovább mehessen. Bement a konyhába, levetette a szoknyát, tűt és czérnát kért az asszonytól és leült egy fatörzsre a lobogó tűz mellé. - Gyönyörűen vette ki magát, a mint a finom selyemszövet nem gátolva az alsó szoknyától, odasimult csipőihez és elárulta a gömbölyü idomokat, a tagok harmonikus hajlásait. Raymonde levetette kalapját; gyönyörű, dus fürtei szétomoltak nyakán, vállain; az élénk színű keretből jobban vált ki a finom fehérségű arczbőr; nagy szemei villogtak a rózsák lobogó lángja mellett. - Nézze csak, ez az átkozott csipkebokor milyen bajba kevert, szólt Antalnak, ki ott térdelt mellette a fűben, no én ugyan megjártam!

- Sohase láttam ilyen igézőnek! suttogá az ifju lángoló szemekkel.

Ismét egészen el volt varázsolva és szemrehányásokat tett magának, hogy nevetséges kérdéseivel e bájos leányt annyira boszantotta. A leány, midőn meghallotta e férfias és mégis oly szeretetteljes, gyöngéd hangot, elégedetten mosolygott, ujjai sebesebben öltögeték a ruhát.

A szénégető-asszony látván, hogy vendégei beszélgetnek, ismét a konyhá elé ült, térdére vette csecsemőjét és folytatta panaszos dalát.

- Tetszik nekem ez a hely, szólt Raymonde és letépte kis ujjával a maradék czérnát; ugy-e visszajövünk még ide?

Azután besietett a konyhába, magára öltötte az alsó szoknyát, rendbe hozta öltözetét, egy ezüstpénzt csusztatott a kis alvó csecsemő piczi tenyerébe és a fiatal pár egy inas kíséretében utnak indult.

Mikor eljutottak a roncai gyalogúthoz, elbocsátották vezetőjüket és lassan tova ballagtak a sűrűben. Már egészen besötétedett, annyira, hogy a két utas alig látta a gyalogutat. Hébe-korba egy-egy csillag csillámlott át a lombokon; olykor egy-egy szarka riadt fel szendergéséből, csiripelt egy nagyot és aztán ismét mély csend állott be.

A két ifju vándor is hallgatott, mindegyiknek fejében ezernyi édes gondolat és eszme zsongott. Gyakorlott fül meg is olvashatta volna szíveik dobbanásait, oly hangosak voltak. Raymonde mintegy ösztönszerűleg közelébb ment Antalhoz és a fiatal ember tagjait kéjes reszketés futotta át, valahányszor a fiatal leány gömbölyü tagjait találta megérinteni. Egy helyen, hol az ut egészen eltűnt a sűrűben, megfogta a leány kezét; nem is bocsátotta el többé. A két kéz szorosán fogta egymást, mindegyikben forrón lüktetett a vér. Ez így tartott néhány perczig. Egyszerre a fiatal leány egy fába ütődött, közelébb vetette magát Antalhoz és hirtelenében átkarolva érezte magát.

- Raymonde, mondá az ifju suttogva, szeretem önt!... Akar-e nőm lenni?

A leány annyira fel volt indulva, hogy nem birt beszélni; egy perczig mozdulatlanul csüngött az ifju keblén.

- Ön nem felel, szólt ez, talán szerénytelen voltam?

- Nem, nyögé Raymonde halkán, de fuldoklom, engedjen lélegzetet vennem.

Midőn az ölelő karokból kibontakozott, odaengedé kezeit az ifjunak és minden cifrázkodás nélkül egyszerűen bevallotta, hogy már régóta szereti: azon naptól fogva, melyen legelőször meglátta. - Oly boldog és oly büszke vagyok rá, hogy ön megértett és megszeretett! - Antal ismét megölelte és a néma sötét erdő meghallotta kézfogói csókjuk halk czuppanását.

Karonfogva mentek tovább s meglátszották lépteiket. Tul voltak a nagy pillanaton, mely idegeiket eddig oly feszültségben tartotta és könnyü lélekkel csevegtek érzelmeikről. A fák már gyérülni kezdtek, a gallyak közé szürke világosság osont, azután meglátszott a csillagokkal behintett égboltozat. Az ut lefelé ment, Vivey már ott csillámlott a völgyzug tövében.

- Menjünk lassan, suttogá Antal, oly szép itt az éjszaka! Engedje még egyszer elmondanom, hogy mennyire szeretem... Tán fél, hogy megkorholják?

- Csak attól félek, hogy atyám már aggódni fog; anyám boszankodni fog, de ezt már megszoktam, haragjától nem ijedek meg.

- Attól félek, hogy megharagszik reám és becsukja orrom elöl az ajtót, ha megtudja, hogy nőül akarom venni.

- De atyám majd pártunkat fogja. Aztán meg nekem is van akaratom; jól tudja ezt édes anyám és nem mer ellenem fellépni; de hát az ön szülői mit fognak hozzá szólni, ha megtudják, hogy ön szeret?

- Azt fogják mondani, hogy szerencsés fiu vagyok és ha önt meglátják, el lesznek varázsolva.

- Hát az öreg Noel?

- No, az nyakasabb lesz, felelte Antal nevetve, de majd csak kibékül.

Igen lassan mentek ugyan, mégis nagyon hamar jutottak el a lejtő tövébe és már ott állottak előttük a »zöld ház« hársfái.

- Egy évvel ezelőtt, folytatá Antal, nem mertem volna önnek ily ajánlatot tenni, jövőm még bizonytalan volt; de ma, ha gazdag nem vagyok is, de tisztességes állást ajánlhatok fel nőmnek. Lássá Raymonde, mi boldogok leszünk!... Beszéljek még ma édes atyjával?

- Nem, felelt Raymonde mohón, majd elvégzem én, kiszemelem a legalkalmasabb pillanatot.

Osmin képe jelent meg ismét lelki szemei előtt; aggódva gondolt rá, hogy mily módon adjon neki kosarat. Eszébe jutott, hogy a hórihorgas Préfontaine vissza fog jönni és hogy ez mennyi kínos szemrehányásokat, mily kellemetlen magyarázatot von maga után. A kaland szerencsés befejezése iránt nem volt megnyugtatta. Minden fa úgy állott előtte, mintha szálas imádójának fenyegető árnyéka volna. Egy kísértet!... Csakugyan kísértet volna?... Vagy gonosz játékot üz vele a félhomály is? Egy furcsa alak vált el egy hársfa mellől és a fiatal szerelmesek felé látszott mozogni. Raymonde egy stentori hangot hallott, mely úgy csengett fülében, mintha az itéletnap harsonája volna; Osmin szólott hozzá.

- Ah valahára! csak hogy itt van, Raymonde kisasszony! Az ördög vigye el ezt a rapportot! Ugyancsak megijesztett bennünket, már azt hittük, hogy elveszett valamelyik völgyzug fenekén.

Midőn Raymonde megismerte Osmin hangját, annyira megrémült, hogy egy szót se birt szólni. Antal nem értette meg, hogy itt mi történik, csak azt érezte, hogy a leány karja reszket. Egy percze nagy csend lett, még az éjipillangók szárnylebbentéseit is meg lehetett hallani a zizegő lombon.

- Hát kísértetnek néz? kiáltott fel Préfontaine örvendezve, nyugodt lehet, én vagyok testestül-lelkestül.

- Ah! ön az! felelte végül Raymonde tompán, ön az... már is megjött. - Feje szédülni kezdett és ha Antal fel nem fogja, lerogyott volna.

- Nem várt ilyen korán? ugy-e megleptem - folytatá Osmin, ki sokkal jobban örült, semhogy észrevette volna jegyese zavarát.

Szó nélkül megindultak a ház felé. - Ez kétségkívül Verdier ur, folytatá Osmin; ugyan mutasson be Raymonde kisasszony, vagy tán magam mutassam be magamat.

Raymonde erőt vett magán, Antal felé fordult, de nem mert rá nézni: - Ez Préfontaine Osmin ur, kiről az imént beszélünk, mondá rebegeve.

- Nagyon örvendek uram! kiáltott fel Osmin és széles tenyerét odanyújtotta Antalnak; édes atyját már régóta ismerem, nem egy farkast ejtettünk el már együtt.

Raymonde elbocsátotta gavallérja karját. - Átöltözöm, suttogá, magyarázza meg atyámnak, hogy miért nem jöttünk utána. - Ezzel ott hagyta a két fiatal embert a pitvarban és felsietett szobájába.

- Ugy-e fél, hogy megszidják, nem-e? kiáltott utána Préfontaine. No ne féljen, majd megvédelmezzük... Tessék Verdier ur... Itt hozom a csavargókat, mondá, midőn belépett a salonba, hol Tremblaie ur és neje izgatottan jártak fel s alá; semmi bajuk se lett, Verdier ur két szóval elmondja az egészet.

Antal elmondta az est eseményeit. Clotilde asszony nem igen mutatta rossz kedvét. Osmin visszatérése hajlandóvá tette az elnézésre; csak annyit jegyzett meg, hogy ez a baj nem történt volna meg, ha Tremblaie ur kissé több jellemet mutatott volna. Ez megörült, hogy ily könnyű szerrel szabadul, és hogy aggodalma alaptalannak bizonyult; egész önmegadással meghajtotta magát neje előtt. E pillanatban jelentették, hogy már tálalva van; a társaság épen az étterembe ment, ekkor belépett Raymonde.

A leány igen sápadt volt; szemeiben lázas tűz égett. Megölelte édes atyját, aztán mindnyájan asztalhoz ültek és szótlánul hozzáláltak a leveshez. Préfontaine óriási étvágyának örvendett, bőven evett és ivott, és kaczagva beszélte el vadászkalandjait, Clotilde asszony arcza sugárzott; hizelgő tekintetekkel, mosolygással biztatta Osmint a fecsegésre.

Rég mutatta magát oly szeretetreméltónak, még Antal iránt is édeskés előzékenységet mutatott. De ez igen feszesen viselte magát, homloka ránczba szedődött, arcza szigorú jelleget öltött. Éles szeme hol Raymondéra volt szegezve, ki a világért fel nem nézett tányérjáról, hol meg Préfontainera, kit a visszatérés öröme és a háziur jó burgundija igen jó kedvbe hoztak. Osmin kiabálva beszélt, minduntalan megakadt egy-egy mondaton és saját tréfáin maga nevetett legtöbbit. Antal kissé nyugodtabb lett, mikor látta, hogy Préfontaine ur mily hig velejű és trivialis ember. Lehetetlennek gondolta, hogy ez a bárdolatlan medveköllyök Raymondénak megtetszhetnék; de mégis feltűnt neki, hogy a leány, mióta e jövevényt látja, mindig halavány és néma; nem tudta, mire értse a dolgot.

- Verdier ur, szólalt meg Tremblaie ur, szomszédja felé fordulva, mikor az erdei uton önöket vártam, unalmamban szedtem néhány növényt, legyen szives azokról némi felvilágosítást adni.

E szavak tudományos térre vitték a társalgást; Osminnak elállott tőle a szeme, szája. Tudatlan ember lévén, megvetette a tudományt, és a tudósokat, szinte borzadozott tőlük. Nem mondhatjuk őt épen féltékenynek, de azért mégis csodálkozott, hogy a fiatal Verdier olyan bizalmas lábon áll a családdal. Ugy tudta ugyan, hogy Raymonde sokkal csapongóbb, sokkal jobban gyűlöli az unalmas dolgokat, semhogy beleszeressen egy tudósba. De ez a komoly, kimért szavu tudós, ki csak úgy dobálózott a latin szavakkal, mégis gyanakodóvá tette a paraszti Préfontainet. - Eszeden légy, gondolá magában, mindjárt megszólaltatjuk a szomszédot, majd meglássuk mit akar.

Ebéd után Raymondénak sikerült egy perczre négyszemközt találkoznia Antallal: - Menjen holnap azon szénégetőhöz, akinél ma voltunk, suttogá sebesen, én is ott leszek. Beszélnem kell önnel.

A salonban a társalgás már akadozni kezdett. Mindenki fáradt volt, csak Préfontaine nem. Antal pár perc múlva felkelt és bucsut vett a családtól. Osmin követte e példát, azt mondván, hogy gyalog jött ide Lamargelleből, kifáradt. Mikor a szabadba értek, pipára gyujtott, felnézett az égboltozatra és karonfogta Antalt. - Nézze, milyen gyönyörű éjszakánk van, hogy tündökölnek a csillagok... Az embernek eszéágába se jut a lefekvés. Ugy-e Verdier ur?

- Egyelőre én is azt tartom, felelé Antal, ki szeretett volna Préfontainétól szabadulni, de ha otthon leszünk, ön Lamargelleben, én meg Auberiveben, azt hiszem szivesebben nézzük majd az ágy menyezetét, mint a csillagokét.

- Pompás felelet, he! he! kaczagott fel Osmin, hogy csak úgy rengett beléje az erdő; ön derék legény és ha ugytetszik, egyet mondanék kettő lesz belőle: ne menjen ezen az erdőn, hanem amott Treue felé; azután én is kerülök egyet, hogy tovább lehessünk együtt. Áll az alku?... Nos!...

Antal nem utasíthatott vissza ilyen barátságos ajánlatot; látta, hogy Osmin nagyon beszédes kedvében van, elhatározta magában, hogy kitudja belőle, milyen viszonyban van Raymonde-val. Együtt ballagtak tehát a fennsík felé. Préfontaine nagy füstfellegeket eregetett pipájából, dudolgatott és Antal karjába fogózott; ivás után sohse busult, a jó ebéd, meg a finom bor barátságos hangulatba hozták.

- Ez a Tremblaie derék ember; kezdé a szót. Borai kitünőek. Sohse emlegessék nekem a bordeauxit, az olyan pancs historiát. Nincs külön bor a világon a burgundinál; merő tüzet ereszt a vér közé!... Pompás pinczéje van ennek a Tremblainek!... Igazán derék házat visz, igen jól élnek és egytől-egyig derék emberek. - Itt elhallgatott, Raymonde ragyogó képe suhant el előtte. Eszébe jutott, hogy hiszen vallatóban van; minden átmenet nélkül hirtelen e kérdést intézte utitársához: - Hát ön mit szól hozzá?

- Az ebédhez, vagy a borhoz?

- Dehogy, Raymonde kisasszonyról beszélek.

- Talpraesett leányka, felelt Antal elkömlődve, nyílt lelkű, természetes, kedves.

- Ugy-e? folytatá Osmin hévvel és megfeledkezett róla, hogy ő most vallatni akar; képzelje csak, akadnak a környékben olyan ostobák, a kik azt mondják róla, hogy rosszul van nevelve, mert egyedül szokott sétálgatni és kereken oda mondogatja az embereknek a maga véleményét!... De én bizony jobb szeretem azoknál a szenteskedőknél, kik mindig szemlesütve járnak és csak miatyánkra nyitják ki szájukat... Nagyon jól mondta ön, hogy talpraesett leányka, remélem, hogy talpraesett menyecske is válik belőle.

A két fiatal ember épen azon erdő mellett ballagott, melyben Antal és Raymonde pár órával elébb szerelmet vallottak egymásnak. Antal szive hevesen feldobogott, midőn e kéjes percekre gondolt, felnézett a ragyogó csillagokra, melyek imént a kézfogói csók tanúi voltak, majd nagyot lélegzett az üde levegőből és így felelt: - Igazán boldog ember lesz, a kit ő férjeül fog kiszemelni.

- Ki van az már szemelve, viszonzá Osmin mosolyogva.

Antal összerezte.

- Mit mond ön? kiáltott fel és szemeit Préfontainera szegzé.

- Hiszen igaz, ön azt nem tudhatja, szólt ez jó kedvűen; hallgattak a dologról és ez helyes volt, hanem most már annyira van a dolog, hogy bátran beszélhetek. Tudja meg hát, hogy az a boldog férj én leszek.

A fiatal tanár megrendült e szavakra. Álmodik, vagy ébren van-e? - Hát ön most megkérte Tremblaie kisasszony kezét? rebegé.

- De hogy! nem vártam én ma estig. Már két hónapja, hogy elvégeztük.

- És tudja ezt Raymonde kisasszony?

- Hogy ne! Mindjárt megmondtam neki, mihelyt beléegyezett az anyja. Többre megyünk az istennél, mint a szenteknél. Nehezen ment ám a dolog, Raymonde kisasszony habozott, hol egy lépéssel előbbre, hol meg kettővel hátra. Hiszen tudhatja, hogy a fiatal leányok nem egy könnyen szánják rá magukat. De én nem csüggedtem; annyit predikáltam, a mig csak meg nem szelidült a kis madár. Augusztusban megvolt a kézfogó.

- És ön adta neki azt a vésett karpereczet.

- Hát ön észrevette? No akkor jól van, legalább tudom, hogy gyakran szokta viselni! szólt Osmin diadalmas hangon. Tudja, most már benne vagyunk, épen ma beszéltem az édes anyjával; egy hét múlva kihirdetnek, és két hétre meg lesz az esküvő. Ugy-e eljön oda, ön derék ember, vőfélynék veszem. Majd meglássa, milyen pompásan mulatunk.

- Jó éjszakát! mondá Antal egész magánkívül, és egy mellékutra fordulva, elrohant.

- Hova megy? kiáltott utána Osmin álmélgodva, hisz még nem vagyunk Treueben; hej komám, megálljon hát!

De Antal nem hallgatott rá; mint az örült úgy futott tovább. Nem tudta hol van és hova megy. Csak futott előre, hol a legsűrűbb tömkelegben, hol meg átázott tisztásokon, melyek sikamlós talaján minduntalan megakadt. Olykor azt hitte magáról, hogy mámor fogta el, a fák forogni kezdtek, a föld tántorgott alatta, még a csillagos ég is, mintha inogna felette. Füleiben folyvást csengett Préfontaine hangos kaczagása. Minden forogni látszott körülötte; agyveleje mintha megbénult volna, a gondolatok mintegy kövekké dermedten pihentek. Csak egy gondolat ébredt fel olykor agyában és ez metsző fájdalmat okozott:

- Ő hazudott! ez volt e gondolat, ő hazudott!

És az ifju tovább rohant a fák között. Egyszerre megbotlott egy fa gyökerében és elesett. A fris, nedves fü érintése enyhítést adott a forró homloknak; összeszedte magát és körülnézett, hogy hol van. Egy gáteszen ült, a keresztut közelében; ott egy ház állott, melynek ablakai még ki voltak világítva. Ráismert, hogy a clavini erdész háza. Az erdész kétségkívül visszatért kerülő utjáról és a konyhában vacsorál. Benn lobogott a tűz, a házból gyermekek hangja hallatszott ki.

Antal homlokához kapott, rendbeszedte eszméit; elgondolta, hogy a paradicsomból mily hamar került a kétségbeesés poklába. Minél tovább gondolkozott, annál gyűlöletesebbnek találta Raymonde magaviseletét; a leány csufosan megcsalta, rut játékot üzött vele és Préfontaine-nel. Amit ő naivitásra vélt, az nem volt egyéb kitanult kaczérságnál. Vége mindennek, nem marad más hátra, mint kitépni szívéből e nyomorult szerelmet, eltökélte, hogy e kinos műtétet rögtön végbe viszi. Felkelt, odament a házhoz és kopogott. Az erdész rendkívül elbámult, mikor ráismert. De Antal nem törődött a háziasszony kíváncsiságával, a gyermekek félnék tekintetével; téntát, tollat kért, egy régi jegyzőkönyvből kitépett egy elsárgult lapot, lázas kézzel odavetett néhány sort, összehajtotta a levelet, beletette egy hevenyészett nagy levélborítékba, pár szót rebegve engedelmet kért az erdésztől és nejtől, kik örültnék gondolták, aztán kiment és ismét az erdőbe rohant.

IX.

Hüvös, ködös őszi éjszaka borította még a sűrű erdőket, az elhagyott utakat és a posványos tisztásokat. Csak lassan pitymallott Maigrefontaine felől; a szürke égbolton rózsaszín felhőfoslányok mutatkoztak, a makktól terhes tölgyfák keskeny leveleit meg-meglengette a hajnali fuvallat; Vivey udvarain megszólaltak a kakasok; a szérükön tápáskodni kezdtek a cséplők. A molnár megindította a malmot, a víz lezuhant a kerékre, mely a zuhogó víz terhe alatt forogni kezdett. A kis templom csucsos tornyáról megkondult a hajnali harang; egy sereg kácsa bicsegett a patak felé; nagy hápogással bevetették magukat a vízbe, vigan lubiczoltak benne, csapkodták a vizet szárnyaikkal és uszóhártyás lábaikkal. Aztán a hegyek mögül kibukkant a nap is és felébresztette a falut. A »zöld ház« ablakai alatt egy kertész járt fel alá és legereblyézte a faszor porondját, a kövezett udvaron a cselédek faczipóinek csoszogása hallatszott. Raymonde kinyitotta ablakait és a napfény egyszerre elárasztotta a szobát. A fiatal leány már felkelt, fel volt öltözve; az éjjel jó formán be se hunyta a szemét. Arcza sápadt, szemei vörösek. Szülei még aludtak; felhasználta az alkalmat, lesietett az istállóba, megnyergeltette Jannicot, lóra kapott és a szénégető kunyhó felé vágatott.

Minél hamarabb találkozni akart Antallal. Lelkiismerete sehogy se hagyta nyugodni. El volt már tökélve, hogy Préfontainenak kiadja a kosarat; de azon aggódott; vajjon Antal nem haragszik-e, amiért eltitkolta előtte Osminhez való viszonyát? Antal már gyakran mondta, hogy utálja a képmutatást!... Keservesen bánta meg most, hogy tegnap úgy makacskodott. Miért is hallgatott tegnap, hisz Antal oly kedvező hangulatban volt?... No de most nem vár többé; menten bevall neki mindent. Elmondja, hogy a fél ígéretet, melyet Osmin tőle kicsikart, sohasem vette komolyan; és Antal hinni fog neki, a mélyen szerető szívből fakadt szó nem tévesztheti el hatását. Raymonde érezte, hogy szíve szenvedélyesebben dobog; midőn elgondolta, hogy Antalt tán el is veszítheti, ereiben a vér szinte jéggé fagyott.

Ily gondolatok közben elért a szénégető kunyhóhoz, melynek füstjét már messziről meglátta. A kunyhó előtt az asszony már főzte a reggelit; a szénégető s inasai már javában dolgoztak; távolból a favágók baltaütései hallatszottak. Raymonde leszállott, lovát egy csemetéhez kötötte és dobogó szívvel fürkészte a tájat, nincs-e itt Antal. Mikor a kemenczéhez ért, megszólította a szénégetőt, nem látta-e a fiatal embert, ki az este itt volt.

- Dehogyan nem, felel a megszólított; itt volt már virradóra, hagyott is önnek kis czédulát. - E szavakkal mellényzsebébe nyult és oda adta Raymondenak a levelet, mely már el volt lépve köszénpórral.

A leány reszkető kézzel vette át a levelet; leült egy rőzserakásra; hátat fordított az embereknek, hogy ne lássák felindulását. Szemei elborultak, jó ideig nem tudott elolvasni egy betűt se. Végre elolvasta a kurta sorokat, melyek dühös kézzel voltak odavetve a sárga papirosra.

»Préfontaine mindent elmondott. Ön hát megcsalt engem, épen akkor, mikor kitártam ön előtt szívemet!... Ön hazudott, ön! akit úgy szerettem!... Nem fogom viszont látni. Elfelejték mindent, mintha gonosz álmom lett volna... Isten önnel!...«

Raymonde szíve megrendült, ajkai elsápadtak, teste megmerevedett, feje lehanyatlott.

- Hejh! majszter ur! kiáltott egy inas, ki egy fa megül leskelődött; jöjjön csak ide, a kis-asszony elájul!

X.

- Szent istenem! hogy nézesz ki! honnét jössz? Mi lelt?

Igy kiáltott fel Soeurette anyó, midőn Antal reggel 9 óra felé betoppant a konyhába, sárosan, rongyosan, sápadtan, merev szemekkel, mintha kísértetekkel álmódott volna egész éjjel. Verdier, ki éppen az asztalnál ült és irt, leejtette szemüvegét és álmélkodva nézett a belépőre.

- Hol háltál öcsém? miért vagy olyan sápadt?

- A szabadban háltam, felelt Antal kurtán és rosszul aludtam. Egyéb nem történt.

- Majd főzök egy kis borlevest! szólt Soeurette.

- Köszönöm, édes anyám; nem kell; - felelte Antal, odament a kuthoz, vizet meritett, felhajtott két három kancsóval, aztán az öreg asszonyhoz fordult, ki aggódva nézett utána: - Édes anyám, szól nyugodtan, holnap visszamegyek Párisba, ugy-e leszel oly szives és összerakod málhámat?

Ha az auberivei erdő vén fái egyszerre mind ketté törnek, attól se döbbenhetek volna meg annyira Verdierék, mint ezen hírtől. Verdier nem akart hinni tulajdon füleinek, Soeurette anyó ugy elejtette a kezében levő tálat, hogy az izzé-porrá zuzódott.

- Hogyan, elutazol? rebege; tán tréfálsz, hisz a szünidő csak november 15-én ér véget.

- Más rendeletet kaptam, felelt az ifju, de nem mert anyjára nézni... Holnap reggel el kell utaznom, hogy ideje korán elfoglalhassam állásomat.

Soeurette nem szólt semmit; fejét kezére hajtotta, és halkán sirni kezdett. Verdier fölkel és vakarta fejét.

- Nézze az ember, már meg sir! suttogá és egy félénk tekintetet vetett fiára... ki látott már ilyen esztelen asszonyt. Ha a fiu korábban megy el, mint a hogy szabadsága lejár, hát bizonyosan kénytelen vele. Sokkal jobban szeret bennünket, semhogy ok nélkül megkinozzon... Tudja, hogy kivüle semmink sincs e világon, hogy hét évi távollétre nagyon kurta volt ez az egyhavi viszontlátás, és hogy mily nehezünkre fog esni, ha megint egyedül leszünk... Jobban tudja ezt, mint mi.

Verdier minden mondat után szünetet tartott és könnyörgő pillantást vetett fiára, mintha nem is annyira Soeurettének, mint inkább neki beszélne. A fiatal ember nem mozdult, keresztbe font karokkal, mereven maga elé nézve, fogait összeszorítva, ugy állott ott. - De hát mit akarsz? folytatá az erdész; ha a miniszter visszahívja! Én is tudom, hogy mi az a fegyelem. Hallgatni és engedelmeskedni!... No képzem, hogy fog majd bámulni Noel ur; ő se lesz megelégedve.

- Még ma este elmegyek hozzá és megmagyarázok neki mindent, vágott közbe Antal és ő helyeselni fogja eljárásomat. - Azután attól tartván, hogy elérzékenyül, kisietett a konyhából és felment szobájába.

Soeurette elrejtette arcát kötényébe és zokogva fakadt... De hát minek jajgatsz? szólt Verdier, hisz látod, hogy el van szánva Párisba menni... Olyanok a gyermekek, mint a madarak; mihelyt megpelyhesednek, csak azon gondolkoznak, hogy szabadulhassanak a szülői fészektől. - Beszélés közben felhuzta gomboló harisnyáit, de sehogy sem tudott boldogulni a gombokkal. Talán reszkettek ujjai? Vagy elborult szeme? Végül visszafojtott hangon el-káromkodta magát és Chanoisba ment, és elbeszélte a dolgot Noelnek. Azt hitte, hogy az öreg tanár rábeszéli Antalt, maradjon itthon; de az öreg Noel minden várakozás ellenére igazat adott a fiatal embernek; kijelenté, hogy Antal igen okosan teszi, ha elutazik, itt csak egy

ember a bolond és ez ő, Verdier. Ezzel hátat fordított az erdésznek és bezárkózott a könyvtárba.

Este felé Soeurette felment Antal szobájába, hogy összerakja a málhát. A fiatal ember ott állott az ablaknál és az erdőt nézte, melynek rengő lombja sugott-bugott, mint a hullámos tenger. Soeurette az üres bőröndöt a szoba közepére czipelte. - Hát csakugyan itt hagysz bennünket fiam? szólalt meg halkan felsóhajtva.

- Igen is, anyám; el kell mennem, felelé a fiu, de nem mert megfordulni, érezte, hogy könybelábadt anyai szemek fürkészik és ezekkel nem mert szembeszállni.

Soeurette fejét csóválta, aztán kirakodott a szekrényekből és a bőröndbe tett mindent, közbe-közbe egy-egy köncsepp tolult ki szemén. Mikor nyugodtabbnak tudta magát és úgy érezte, hogy szavát most már nem fogja elfojtani a zokogás, tanácsokat mondogatott fiának.

- Látod, most mindent rendbe szedtem, úgy ahogy a csomagok itt vannak, úgy rakd el a szekrényben. Csak arra kérlek, hogy az ingeket, mikor a mosóné hazahozza, rakd mindig alul, mert különben mindig ugyanazokat használod. Pedig ez az örökös mosás szörnyen rontja a fehérneműt. Szerettem volna pár üveg befőttet is adni, de még nagyon friss. Csak vártál volna legalább a hét végeig.

Antal nem felelt, odaült az íróasztalhoz és könyveket csomagolt. Soeurette minduntalan oda kacsintott fiára, akit most el fognak tőle vinni. Látta, hogy Antal lecsüggeszti fejét, lesüti szemeit, ajkai reszkettek, mintha vissza akarnák fojtani a zokogást. A jó asszony nem állhatta meg tovább; elejtette a kezében levő csomagot, odasietett fiához és összevissza csókolta.

- Neked fáj valami! kiáltott fel; erőlteted magad, nem mersz sirni. Miért titkolózol előttem? Miért akarsz elutazni? Tán azt hiszed, ellene volnék, ha el akarnád venni azt a kisasszonyt a »zöld ház«-ból? Hiszen tudod, hogy én csak azt akarom, a mit te akarsz... Ha ő tetszik neked, hát csak hozd ide, mi is szeretni fogjuk... csak ne menj el, ne hagyj itt ilyen hamar!

- Ne tartóztass, jó anyám, szólt Antal és megölelte anyját. Hidd meg, okvetlen el kell utaznom... Ne kérdezd most, hogy miért, később majd megmagyarázok mindent.

A szelid nyugalom, melylyel a fiatal ember e szavakat mondotta, szilárd eltökélésről tanuskodott. Soeurette nem könyörgött többé; midőn szemei ismét könybe lábadtak, az ablakhoz állott. Az est beállott, az eget sűrű, alatt járó felhők takarták; a szél erősbödött, végig futott az erdőn, megrázta az ágakat, leverte a sárguló leveleket. Soeurette könybe borult szeme hosszan nézte a leverdesett lombot. Minden szélcsapás záporával hullatá a leveleket, melyek egy ideig szerteszt kóvályogtak, aztán rakásra halmozódtak az árkokban, vagy elszóródtak a rétek letarolt fűvén. A természet is bucsuzni készült; az általános bomlás a verőfényes napok megszűntét jelenté. A jó asszony sajgó szívvel gondolt rá, hogy a hosszú téli estéket ismét egyedül fogja eltölteni a hunyó tűz mellett, míg szeretett gyermeke a nagy világ városban ezer veszéllyel fog küzdeni. Szegény anyák! mennyi kinos órát kell átélniök! Fiatal korokban csak azon tünődnek, vajjon kapnak-e oly férjet, a ki őket szereti? - A férj megjött; nem igen szeretetre méltó, gyakran durva, vagy legalább is közönyös, akkor azt óhajtják, vajha gyermekük volna, a kiben vigaszt lelnek. Megszületik a gyermek és vele sok ezernyi gond és aggodalom. - No de majd megjutalmaz minden fáradságomért, ha felnő, gondolja az anya szomorúságában. A fiu felnő és mikor husz éves, elmegy messze földre; az anya magában marad, ismét folytonos nyugtalanságban él. Nem ő birja a gyermeket, hanem a gyermek birja őt, szívére nagy lánczot fűzött, mely mind hosszabbra nyul és napról-napra súlyosbodik...

Ily gondolatok támadtak a jóasszony lelkében, mikor úgy elnézte a hulló lombot. Olykor a szél mind nyalábra forgatta a leveleket, megforgatta és eszeveszetten nyargalt velük a sikságon végig, majd meg egyenkint szeliden himbálta és lassan vitte, mint a zephyr a pillangót.

Egy szélroham felkapott a kertben egy csomó platánfalevelet, és bedobta a szobába. Egy széles levél (még egészen zöld volt) Antal ruháira hullott. Soeurette meglátta ezt, odatért a bőrönd elé és gondosan bezárta a levelet, melyet a régi kert ereklyének küldött a távozó fiuhoz. Aztán ráült a bőröndre és mozdulatlan maradt; a homály nőttön nőtt, és a csendes szobában egyebet se lehetett látni, mint Antal árnyékszerű alakját és az anya szeméin csillámló könyvet.

Míg az auberivei kis házban a csüggedés és szomorúság ekként tetőpontra hágott, a »zöld ház«-ba is bevonult a bubánat. Raymonde kétségbeesett hangulatban jött haza. Ájulása a szénégető kunyhója mellett nem tartott soká. Néhány csepp vizet öntöttek arczára, ettől magához tért, aztán nem hallgatott a szénégetőkre; lovára kapott és tüskön-bokron át hazafelé vágatott. Kezei görcsösen tépték a levélkét, melyben Antal oly könnyörtelenül ítelt felette; a tulszigoru ítélet ellen felháborodott. Nem akarta hinni, hogy mindennek vége, hogy ami történt, azt helyreütni ne lehetne; szenvedélyes szerelme tiltakozott ily föltevés ellen. Mielőbb találkozni akart Osminnal, hogy nyíltan szakithasson vele. Azután elmegy és lábaihoz borul Antal anyjának, könnyörögni fog neki, hogy legyen közbenjárója. Szerelmét megmenti, bár mennyibe is kerüljön neki... Még jobban sarkallta Jannicot; a fölkorbácsolt ló, mint a fergeteg úgy rohant a roncesi erdő szűk ösvényein. A mint ruhája félreseperte az utját álló gallyakat és ezek visszaverődtek a ló farára, ez még vesztebbül futott; az utfélen a fák futni látszottak. Raymonde lelke könnyebb lett e vad vágatástól, mely oly jól illett dúlt kedélyállapotához. Mikor a »zöld ház« elé értek, a ló alig lihegett, az amazon pedig meg volt törve, nem birt beszélni. Attól tartott, hogy valaki kérdőre találja vonni; felsietett tehát szobájába és ott bezárkózott.

Itt, e magas szobában, hol a barna tölgyfaerdő még fényes nappal is árnyékot vetett a butorokra, csak itt kezdte megérteni, hogy mily szörnyű csapás sujtotta. Eddig a sok baj, a sebes vágatás elkábitották, most azonban oly csend, oly magány uralkodott körülötte, hogy szinte összeborzadt. A tükörbe tekintett; onnét sápadt arc, beesett szemek néztek ki; a pásztor ott fenn a képen a boldogtalan szerelem elegiáit látszott énekelni. A régi kandallóban fájdalmasan nyögött a szél. Raymonde soha sem érezte magát oly magányosnak és elhagyatottnak. Levetette lovagló ruháját; ekkor az ajtón egy szolgáló koczogtatott; értesítette a kisasszonyt, hogy várják reggelire. A kisasszony azt felelte, hogy hagyjanak neki békét. A cseléd elment és ismét mély csend állott be. Raymonde letérdepelt ágya elé, arczát a takarók közé rejté és kisirta magát. Csak háta és csipői hullámos körvonalai látszottak és dus fürtei, melyek oly sajtászerűen ríttak ki a hófehér ágyneműeken. A könyvek visszafojtott árja végre valahára megeredt, a fiatal leány sirt-rítt, mint a gyermek, ki először tapasztal életében nagy bánatot. Így bánkódott hosszu ideig. Ekkor a folyosón lépteket hallott, türelmetlen, erélyes, gyors lépéseket, parancsoláshoz szokott személy járása volt.

- Raymonde! kiáltott be a folyosóról Clotilde asszony.

Raymonde nem felelt, daczosan vállat vont és fejét még mélyebbre rejté a párnák közt.

- Raymonde! ismétlé a nő keményebb hangon, - nyisd ki az ajtót!... Tudom, hogy benn vagy! Vége legyen a gyerekeskedésnek.

A dus hajtömeg megmozdult egy perczre, a homlok kiemelkedett a párnák közül, aztán a fiatal leány egykedvű hangon kiszólt, hogy főfájása van.

- Ejh ne cizfrálkodjál! tán akkor is fáj a fejed, mikor az erdőben kószáltál... Jer csak ki, Préfontaine ur van itt.

- Vagy ugy! - Raymonde rögtön talpra állott; kisirt szemei vadul felvillogtak, arczán harag és dacz tükröződött vissza.

- No siess; beszélni akar veled.

- Jól van, megyek! felelte a leány elszántan.

Raymonde fris vízbe mártotta arczát, gyorsan rendbeszedte haját és leszökött a lépcsőkön.

Mikor a salonba nyitott, Clotilde ott ült a pamlagon, hol Osmin már jó ideje fészkelődött, hol keresztbe vetette lábait, hol meg egyenesen ült. Tremblaie ur egy karosszékbe vetette magát és álmos szemmel nézte Osmint, hogy kinlódik hosszú lábszáraival és kurta bugyogójával, mely minduntalan felcsuszott a csizma szárazon.

- Ah! Jó reggelt kisasszony, szólt Préfontaine és kezet nyujtott Raymondenak... hát csakugyan rosszul érzi magát? Nem látszik meg piros orczáin! Ugy-e jobban van már?

- Igen is; köszönöm kérdését, felelt a leány és fagyos ujjáival megérintette az óriás kezét. - Neki támaszkodott atyja karszékének, mintha támaszt és oltalmat keresne a küzdelemben, melyre magát eltökélte.

- Raymonde kisasszony - szólalt meg Préfontaine egyet köhécselve... épen önről beszéltünk. Elmondtam Tremblaie asszonynak, hogy Lamargelleben mindent rendbe hoztunk. A munkásokat már el is küldtem; remélem lesz oly szives és megnézi, hogy helyén van-e minden. Most, hogy a fészek készen van... folytatá félénken... remélem most már megállapíthatnók a napot, melyen a plébánostól és a polgármestertől engedélyt kapunk együtt lakhatni.

- Préfontaine ur, felelt Raymonde kissé remegő, de mégis eltökélt hangon, nem akarom, hogy szándékaim iránt még tovább is tévhitben legyen... Én sohase fogok Lamargelleben lakni.

- Hogy, hogy! kiáltott fel Osmin, nem tudván, hogy mire értse a dolgot. - Tán azt akarja mondani, hogy az esküvő után is itt akar maradni a »zöld házban?«... Tudom, hogy a leányok nehezen tudnak megválni a szülői háztól, de gondolja meg, hogy Lamargelle igen közel van Viveyhez.

- Nem erről van szó, felelt Raymonde és Osmin szeme közé nézett. Nekem mindegy, akár Vivey, akár Lamargelle... Én nem akarok férjhez menni.

Tremblaie ur meghökkenve felemelte fejét, Clotilde asszony felkelt és vállat vont. Szólni akart, de Préfontaine egy esedező pillantással kérte, hogy hallgasson, aztán így folytatá a szót: Lássá kérem, Raymonde kisasszony elismerem, hogy ön nem adott határozott feleletet, mikor megkértem, hogy fogadjon el férjének, viszont én is megígértem, hogy türelmes leszek és nem fogom zaklatni... De mégis úgy hittem... Bizonyos körülmények azt sejtették velem... Szóval, mikor Morvanba mentem, meg voltam győződve, hogy ön beírta a próbaidővel és visszajövetelkor megtarthatjuk az esküvőt.

- Ön csalódott, felelt Raymonde kurtán, ha szavaim vagy magaviseletem tévedésbe ejtették, bocsánatot kérek öntől.

A szálas Osmin lecsüggesztette fejét. - Különben, szólt felsóhajtva, ha ma nincs kedve engem meghallgatni, remélhetem-e, hogy tán később...

- Később ép oly kevéssé, mint ma, vágott közbe Raymonde fejét rázva; mondjon le rólam, én nem megyek férjhez.

Tremblaie ur fészkelődni kezdett a karszéken, tiszteletteljes réműlettel nézett leányára... Az erélyes akaratnyilvánítás mindig imponált neki.

- Ejh, lesz-e vége a sok arczfintorgatásnak? kiáltott fel Clotilde asszony, fuldokolva a haragtól... mióta mernek a kis leányok így szembeszállni szülőik akaratával? Én Préfontaine urnak szavamat adtam és ez a házasság meg fog történni.

- De bizony nem fog, arról jót állok, felelt Raymonde elhalaványodva és közelebb lépett anyjához.

- Raymonde! suttogá Tremblaie megrémülve, esedező hangon.

- Hagyja csak, majd helyrehozom eszét! felelt Clotilde asszony, Raymonde választani fog: vagy Préfontainehez megy, vagy a zárdába, majd meglássuk, hogy a zárda falai közt nem fog-e más nótát fujni!

A szegény Osmin, ki ily viharra nem volt elkészülve, eltátotta száját. Raymonde felegyenesedett, anyja szeme közé nézett és daczosan, felháborodottan fejét rázta.

- De kedves barátném, vélekedék Tremblaie ur, ki restelte, hogy a dologban ily szenvedőleges szerepet visz, ha Raymonde minden kívánságaink daczára is irtózik a házasságtól, akkor nem akarnám erőszakolni.

- No szép lesz! vágott közbe Clotilde asszony dühösen, még az kellene, hogy ön támogassa és ön még engedelmeskedjék az ő szeszélyeinek.

- Szeszélyeinek nem, hanem komoly okainak igen.

- Komoly okai! meri-e bevallani azokat, viszonzá Clotilde asszony és kihívó pillantást vetett leányára, ki azonban egész nyugodt maradt; csakhogy ő nem fogja ezt megtenni, mert nála a makrancosság képmutatással párosul... De miután ön ily vak, hogy mitse lát, hát megmondom én; bele szeretett ebbe a Verdier urba, a kit ön elég vigyázatlanul, házába fogadott; egy jött-ment pedansba, ki megette ebédeit és udvarolt leányának.

Raymonde elvörösödött, lihegett a haragtól.

Egy szökéssel ott termett anyja mellett és szemei közé nézett:

- Azt nem engedem meg, hogy Verdier urat előttem sértteggessék: többet ér ő, mint mi valamennyien.

- Látja, rikácsolt Clotilde asszony dühösen, egész magán kívül, még dicsekedni mer.

- Igen, szeretem őt! kiáltott fel a leány és nem sütötte le szemeit.

- Szentelen!

Clotilde asszony felemelte kezét, mely gyorsabban, semmint elmondhatjuk, lecsapott Raymonde arczára, s a két bámuló férfi fülében egy arczulcsapás csattanása csengett,

- Clotilde! rebegé Tremblaie ur. - Raymonde fehér lett mint a márvány, szemei szörnyű villámokat szórtak.

- Kisasszony! kiáltott fel Osmin és odaállott az anya és leánya közé. Attól tartott, hogy ez utóbbi nem hagyja a csapást megtorlás nélkül; megfogta a leány görcsösen összeszorított ökleit. - Raymonde kisasszony!

- Ugyan bocsásson el már! lihegé ez; félre lökte a szálas férfiut; fellökte az ajtót és eltűnt. A pázsiton meg sem állva a rácsozatig futott és a legrövidebb gyaloguton az erdőbe rohant. Lélekszakadtából futott, mintha üldöznék valaki; mint az őz, mikor az ebek üldözőbe vették, úgy futott. Tüskön-bokron át; nem gondolt azzal, hogy a csipkebokrok foszlányokra tépték ruháját, hogy az erdő homályosodni kezdett, hogy az ég beborult és az alkonyat már-már beállott. Futni akart - minél távolabb akart lenni a háztól, hol egy idegen előtt ennyire megalázták. Arcza még égett a csapástól, mérgében sirva fakadt.

Majd leült egy árok szélére lélegzetet venni. Fejében a legkétségbeesettebb gondolatok üzték egymást: legjobban faggatta az a gondolat, mikép találkozhatnék Antallal, hogy őt kiengesz-

telje. Minden áron még ma este beszélnie kell vele; ha kell, odamegy és koldusként kopogtat a vad Noelnál, ki gyűlöli őt, de aki egykori növendékének szive felett oly nagy hatalmat gyakorol. - Ha sikerül magamat mentegennem - gondolá magában - akkor Antal legalább nem tart hazugnak, ámitónak. Csak egy óhaja volt: igazolni magát; a többivel keveset törődött. Pusztaság neki ez a világ; mit ér neki az élet, ha Antal nem szereti. Majd talál ő az erdő egyik zugában oly tavat, mely elég mély arra, hogy őt örökre elrejtse. Oly korban volt, mikor a halált könnyűnek látjuk és nem vagyunk annyira hívők, hogy irtóznánk az öngyilkosság eszméjétől.

Raymonde mozdulatlanul ült ott, homlokát kezeire hajtá és észre se vette, hogy már egészen beesteledett. Egyszerre úgy hallotta, mintha a száraz harasztot esőcseppek veregetnék. Felkelt és utnak indult. Fenn mindinkább tornyosultak a felhők; nedves szélroham ütődött az erdős bérczekhez. Eleinte csak halk zuhanások hallatszottak a lombon, utóbb a levelek görnyedtek a nehezebb cseppektől és átbocsátották. A szélcsapások nőttön-nőttek, végül egész erővel eredt meg a zápor és csak úgy csapkodta a fiatal leány nyakát. De ő bátran haladt tovább a patakozó esőben; végre a gyalogut egyik fordulójánál gyérülni kezdett a rengeteg erdő és lábai előtt ott csillámlottak a szakadó záportól sötétlő táj alján az auberivi ablakok.

XI.

Noel ur épen megvacsorált. Felment a kis szobába, melyben könyveit tartotta. Itt letette a lámpát a dolgozó asztalra, fejét hátravetette a karosszék támláján, lábainál a hű »Csavargó« hevert melegítőnek; Lucretiust olvasta, kedvencz költőjét. A lámpa ernyője csak kevés világosságot engedett a szobában szétáradni, mindössze a könyv lapjaira egy kis fehér kört vetett és a pallóra egy pár röpke sugarat; a szoba félhomályban maradt, alig lehetett kivenni az ócska könyvek terhe alatt görnyedező állványokat és a pókhálókkaal szegélyezett gerendákat. Künn javában nyögött a szél, az eső egyre csapkodta az ablaktáblákat; egyszerre valaki háromszor kopogott az ajtón. »Csavargó« egyet csaholt. - Ah! ez Antal! ő szokott így kopogtatni, suttogá Noel. Hallgass, »Csavargó«, bizony megérdemled a neved, szégyelhetnéd, hogy oly rosszul viselted magad!...

Ezzel felkelt és kinyitotta az ajtót. Antal sebesen felment öreg tanárával a könyvtárba, itt levetette átázott köpenyegét, Noel ur egy számolýról leszedte a könyveket, hogy vendégét megkinálhassa üléssel. - Gonosz egy idő, öcsém, szólt a jó öreg, ki észrevette ugyan a fiatal ember arcának duelságát, de úgy tett, mintha nem látná. A vihar oly erősen zugott, hogy ide menekültem ezen Capharnaumba. - Otthonosabban érzem magam, mint abban a rengeteg konyhában.

- Noel ur, vágott közbe Antal; eljöttem bucsuzni; holnap utazom.

- Tudom, öcsém; édes atyád rögtön megmondta; azt feleltem neki, hogy jól teszed, és ha tőlem kértél volna tanácsot, már én régen mondtam volna, hogy menj. Vannak esetek, mikor nagyobb bátorságot mutat, a ki megfut a veszély elől, mint a ki szembeszáll vele.

Antal ideges kézzel rángatta felső kabátja gombjait, nagyokat sóhajtott és hallgatott.

- Tudom, hogy nehezedre esik; folytatá Noel. Vagy azt hiszed, nekem nem fáj, hogy oly gyorsan távozol; kiért érdeklődném a világon, ha érted nem; pedig alig értünk rá beszélgetni. Ugy örültem ennek a három hónapnak; de jövőd drágább előttem, mint akár mi más. Jusson eszedbe, amit egy este a charbonnieri erdőben beszéltem.

- Igaza van, felelt Antal keserűen és oda könyökölt az asztalhoz. Noel most már kénye-kedve szerint fürkészhette az ifju dult vonásait, halvány arcát és könnybelábadt szeméit. Az arcz fájdalmas kifejezését növelte az, hogy az ifju szemmel láthatólag erőlködött bánatát magába fojtani. A jó öreg mélyen meg volt hatva, midőn e néma fájdalmat szemlélte. - Te szenvedsz, szegény fiam, mondá és közelebb lépett hozzá. Ugyan ne restelkedjél, mondd meg mi fáj, ettől majd tán enyhül a bánatod.

Antal tagadólag rázta fejét. - Ugyan tárd ki szivedet; panaszaid fogékony lélekhez lesznek intézve; tudom, hogy az asszonyok nagyon leleményesek, ha a naiv ifjut, ki csalfa hálóikba bonyolódik, meg akarják kinoszni... Beszélj no! hát visszautasított az a cziczomázott dáma; nem kellettél neki?

- Ez még jó lett volna, kiáltott fel Antal, de nem, ő jobbnak találta hazudni. A szerelmes szavakat, miket nekem mondott, a vallomásokat, miket nekem tett, elmondta, megtette másnak is; megcsalt mindkettőnket.

- Tudom, ilyenek a gonosz asszonyok! dörmögé Noel ur és összeszorította ökleit; nyíltan cselekedni a rosszat: azt nagyon is egyszerűnek találják, megmérgezik a nyilat egy hazugsággal, hogy a seb még jobban fájjon.

- Pedig ha volt valaha arcz, mely nyíltságot, egyeneslelkűséget mutatott, sopánkodék az ifju, úgy az övé az... Azt hittem, hogy soha szempár nem tükröztetett oly őszinte szívet, soha ajk oly önkényt nem fejezte ki egy szerető szív érzelmeit.

- Merő kendőzés!... Oh, ők kitűnően tudnak hazudni; valamennyien egyformák... alattomosak és szemtelenek!... Nézd ezt az ebet; nőstény; folyvást szemmel tartom, tudom minden csinját-binját. És mégis. Egy este, hogy hátat fordítottam neki, elfutott a szomszédságba, és most pár nap óta egy csomó kölyök-kutya van házamban, egytől-egyig mind olyan haszontalan, mint a ki világra hozta. Mind egyforma az!

Antal annyira el volt merülve bús gondolataiba, hogy nem is hallotta az öreg Noel dörögését. - De hát miért akarta velem elhíttetni, hogy szeret? - folytatá, mintegy önmagának felelve, mi szüksége volt rá, hogy hazudjék? Hisz egyszerűen megmondhatta volna, hogy már eligérkezett.

- Az igaz, de ez nagyon egyszerű lett volna; az asszonyok olyanok, mint a macskák, szeretnek a prédával játszani, nem tudnak egyenes uton járni.

- De ő különb volt a többinél... Lássá, kiáltott fel a fiatal ember és megragadta Noel ur karját - mégis úgy érzem, hogy szeretem és hogy szeretni fogom. Azon gondolkodom, hogy nem-e hamarkodtam el a dolgot, tán az a bamba Préfontaine csak dicsekedni akart.

- A beteges önszeretet illuziója, semmi egyéb, vélekedék az öreg.

- De hátha mégis csalódtam? makacskodék Antal és aggodalomteljes tekintetet vetett az örege, hogy ez egészen elérzékenyült.

- Sajnálak, viszonzá Noel elannyira, hogy én - ha ez a leány ártatlan és csak félannyi szeretettel volna hozzád, mint te ő hozzá, mondom, hogy én bár ellenszenvem van a házasság ellen, mégis azt mondanám: - Menj oda vissza és vedd el a leányt, ha nem tudsz el lenni nélküle!... De esküdni mernék rá, hogy Préfontainenak ép úgy turbékolt, mint neked. Elismerem, hogy az a fiu bolond, de úgy tudom, hogy becsületes ember; minek alacsonyította volna le magát ilyen komédiára? Milyen bizonyítékod van ellene?

Antal lecsüggesztette fejét. - Igaza van, sohajtozott. De az ön józan logikája jéggé fagyasztja véretem. Érzem, hogy elhalt bennem valami, ami többé életre nem kél: a hit más emberek szavaiban. Oly sebet viselek, mely örökké fog vérezni.

- A seb majd beheged, szegény öcsém, felelt Noel fölkelve és gyengéden megszorította az ifju kezét.

Antal fejét csóválta. - De az ördögbe is, te ki fogsz gyógyulni, kiáltott fel az öreg; nem vagy te olyan agyagból gyurva, mint a többi magad formájú fiatal emberek. Nézz meg engem, volt idő, mikor én iszonyuan szenvedtem, mélyebb sebet kaptam, mint te. Bennem is volt forró vér, gyöngéd szív, érzékeny idegzet... Még is feledtem; ez a természet törvénye. A természet a lelki gyötrelmek enyhítésére a feledést adja, valamint a testi kinok enyhítésére az álmot. Sebeinkre finom pókháló gyanánt le-lerakodik a feledés aztán a vér nem folyik többé, a seb beforradt. Álmélkodva kérdezzük: hová lett féltékenységem, hova haragom, bosszuérzetem? Volt, nincs, elaludt.

Egy perczre szünet állott be. A zápor egyre csapkodta az ablaktáblákat, a folyosón folyvást nyöszörgött a szél. Egyszerre a két férfiú sebes kopogtatást hallott a kapun.

- Valaki kopogott, szólt Antal és figyelni kezdett.

- De hogy! csak a szél volt, az veri ablakom.

A kopogás ismétlődött, a konyhában visszhangja is támadt. »Csavargó« felugrott és dühösen ugatni kezdett.

- De mondom, hogy kopogattak az ajtón! ismétlé a fiatal ember és felkelt.

- Kétségkívül valami vándorlegény, aki házamat korcsmának nézi! dörmögé Noel és meggyújtotta lámpáját. Maradj csak itt, majd lemegyek és elküldöm a vendéget.

Ezzel ott hagyta Verdiert és lesietett a kis lépcsőn, mely a konyhához vezetett. - Ki az? kérde mielőtt félretolta volna a reteszt.

Semmi felelet, vagy ha volt is, elenyészett a fergeteg zugásában. Noel türelmetlenül, óvatosan kinyitotta az ajtót, de a szél egészen kitérta és meginogtatta a lámpa fényét; ugyanekkor a vihar egy nőt lökött a konyhába, kinek ruhájáról csak úgy zuhogott az eső; az öreg tanár felemelte lámpását és megismerte Raymondeot.

Ekkor egy gondolat villant meg benne, mely csak növelte rossz kedvét.

- Tudja, hogy Antal nálam van, gondolá magában, és ő elég merész ide jönni utána. - Nincs itt az, a kit ön keres! kiáltott fel és visszalökte a leányt; menjen tovább.

- Nem keresek mást, csak önt Noel ur. Beszélni kívánnék önnel.

- Mit akar hát mondani? szólt az öreg mogorván, folyvást utját állva a leánynak, beszéljen hát; hallgatom.

- Hát künn akar hagyni ebben a gonosz időben? mondá Raymonde; oly bus hangon, hogy Noel kemény szive is ellágyult.

Noel ismét felemelte lámpáját és megnézte a széltől és esőtől csapkodott csinos arcot; a fiatal leány didergett; átázott ruhája odaragadt testéhez, haja, melyet csak egy kis kendő takart, ki volt bontva. Noel lassankint hátrább vonult és az alkalmatlan vendég átléphetett a küszöbön.

- Csakugyan úgy átázott, mintha a folyamból huzzták volna ki... Ejnye!... És hogy vaczognak a fogai... Lépjen be no, ha már itt van... Csak ne jajgasson, mert azt meg nem állom. Lépjen be és tegye be az ajtót.

A felső szobából ezalatt »Csavargó« veszett csaholása hallatszott. Az öreg tanár, minden mogorvasága dacára is felmarkolt egy csomó rőzsét és rávetette a kandallóra; meggyújtotta és csakhamar vigan pattogott a láng a tüzhelyen. - Itt a láng majd világít, folytatá rá se nézve Raymondéra; ördöge lehet, hogy ilyen dühöngő viharban az erdőben barangol! Hjah, eszén legyen, a ki meg akar gátolni egy nőt, hogy bolondokat ne tegyen.

Aztán egy széket tolt a tüzhely elé. - Üljön le és szárítsa meg ruháját.

- Köszönöm, szólt a leány.

Noel kedvetlenül vállat vont. - Sohase köszönje, csak kénytelenségből teszem... Ejnye, hát az az átkozott kutya nem fog elhallgatni? Várjon csak, mindjárt visszajövök.

Halkan kinyitotta a lépcsőre vezető ajtót, tapogatózva felment a könyvtárba, hol Antal nyugtalanul járt fel és alá. - Nem történt semmi, rebegé az öreg tanár lihegve; az ispánné jött eleséget hozni... Túrtesd magad egy kissé.

- Majd lemegyek önnel, szólt a fiatal ember, kit Noel ur titkolózása kíváncsivá tett.

Az öreg meghökkent; még az kellene, hogy találkozzanak egymással, gondolá magában az öreg.

- Dehogy, kiáltott fel; cseppet se zavarsz; aztán meg beszélni is akarok veled. Fogj egy könyvet; mindjárt visszajövök.

Kinyitott egy szekrényt, valami poros palaczkot vett ki belőle, kabátja alá rejté, visszalökte az utána futó »Csavargó«-t, aztán kiosont. Antal gyanakodó szemmel nézett utána.

Mikor visszajött a konyhába, Raymonde ott ült a tüzhely előtt; könyökeit térdére hajtá, fejét kezei közé rejté és mereven nézte a lobogó lángot. Fejéről levette kendőjét; szétbomlott haja a pattogó tűz világa mellett dicskoszoru gyanánt övezte homlokát; ruhái füstölögtek. Noel levett az állványról egy poharat, megtöltötte a jó ó-borral, melyet a könyvtárból magával hozott; odanyújtotta a leánynak. - Fogja, (még mindig oly mogorván beszélt) igya ezt meg, ettől majd felmelegedik.

A leány ajkaihoz emelte a poharat és ivott egy kortyot. Az öreg ezalatt rárakott a tűzre. Beszélje el mondanivalóját, folytatá, de röviden, mert nincs vesztegetni való időm.

Noel izgatottan járt-kelt a szobában. A falon megszólalt egy tücsök, melyet a hőség felriaszított. Raymonde szólni akart, de nem talált szavakat; az öreg tanár mogorvasága megfélemlítette. - Ugy-e azt gondolta, hogy Antal nálam lesz? Mondja meg őszintén, kezdé a szót az öreg.

- Nem én; igaz azzal indultam el hazulról, hogy beszélni fogok vele; de mikor odajöttem házához, és az ablakon világot láttam, nem mertem belépni... Akkor önre gondoltam és az az ötletem támadt, hogy az ön ajtóján fogok kopogtatni.

- Ejnye! furcsa ötlet!... És miért gondolt épen reám, ha szabad kérnem?

- Mert tudom, hogy Antal szereti és tiszteli, mint atyját. Ha sikerülne önt meggyőzőnöm róla, hogy nem vagyok bűnös és elmondaná neki, bizonyosan elhinné.

- Ki tudja, dörmögé az öreg, de már kissé szelidebben; azt hiszi, hogy oly könnyen lehet engem elámitani. Rajtam nem fog az érzelgős komédia és a hizelgésbe burkolt álnokság.

- Én nem vagyok álnok! kiáltott fel Raymonde; én soha sem beszéltem máskép, mint ahogy gondolkozom.

- Ne kiáltson ugy, viszonzá Noel nyersen, mert attól tartott, hogy Antal ráismer Raymonde hangjára.

- Én soha se játszottam komédiát! ismétlé a fiatal leány és szeme közé nézett az öreg tanárnak.

- Még Antallal se?

- Hogy képzelheti ezt? Hiszen szerettem őt!

- Hát Préfontaine urral?

- Még Préfontaine urral se!... E szónál a fiatal leány meghökkent; úgy rémlett neki, mintha az ajtó mögül léptek neszt és sohajtozást hallana; de ez kétségtelenül csak káprázat; talán onnét eredt, hogy fülében még egyre csengett az eső zuhogása és a szél süvöltése. A tágas konyhában az öreg tanár lépte mellett csak a tücsök czirpelése hallatszott.

- Ez az egész? kérdé az öreg és egyszerre megállott Raymonde előtt.

- Nem! felelt ez esedező hangon. Legyen kis türelme vélem. Antal gyakran mondotta nekem, hogy rideg modora igen jó szívet takar. Mutasson irántam jóindulatot, hallgasson meg és ne legyen hozzám oly rideg. Ön megemlítette Préfontaine urat; nos igen, csakugyan férjhez akartak hozzá adni. Anyám óhajtotta ezen házasságot; atyám pedig ugyanezt gondolta. Akkor még nem találkoztam Antallal; nem tudtam még, mit tesz az: szeretni; Préfontaine ur egész közönyös volt előttem, de azt mondták nekem, hogy ő az egyedüli parthie, mely nekem kínálkozik; anyám felhasználta minden befolyását, hogy bele erőszakoljon e házasságba.

Noel ur valami káromkodásfélét hallatott, de midőn észrevette, hogy a leány zavarba jött, fennakadt, biztatta:- Csak beszéljen, beszéljen! hallgatom.

- Azután meg eluntam már azt az életet, melyet eddig folytattam! Nem tudom, hogy minden családkör olyan e, a mint a mienk; valami rejtelmes feszesség uralkodik nálunk, mely megfagyasztja a szívet és elejét veszi minden bensőségeknek. Atyám ritkán érzi magát egészségesnek, de akkor aztán elkényeztet, mindenben kedvemre jár; máskor meg oly életuntnak látszik, mintha az egész élet terhére volna... Mindezt azért mondom el, hogy megérthesse helyzetemet. Édes anyám sohasem szeretett; szinte azt kell hinnem, rossz néven veszi tőlem, hogy egyáltalán a világra jöttem; én meg, ha magamba szállok, nem találok szívem mélyében azt a szeretetet, melylyel más gyermekek szülőjük iránt viseltetni szoktak... Ön nemde szörnyetegnek néz?

- Nem, felelt Noel megkönnyebbült lélekkel... Így hát ön otthon nem volt boldog.

- Olykor szomorú, olykor meg csapongó vagyok, de jó kedvem sohasem volt. Így most már érthetővé lesz, hogy férjhez menni oly emberhez, akit nem szeretek, nem volt rám nézve oly szörnyű gondolat... Préfontaine ur felajánlotta kezét; nem fogadtam el, de nem is utasítottam vissza és ez volt a hibám, mert ő félenkségre vélte közönyömet; azt hitte, hogy tetszik nekem. Utóbb néhány hétre elutazott; akkor történt, hogy Antal hozzánk jött a házba. Már első napon megnyerte szívemet és Préfontaine ur reám nézve nem létezett többé.

- De miért titkolta Antal előtt azt, a mi történt? Miért nem szakított Préfontaine urral nyíltan, határozottan? kiáltott fel a jó öreg, és heveskedő hangjával elárulta, hogy érdeklődése e leány iránt nőttön-nő.

- Hogy miért? Ah! nem tudom, hogy meg fog-e érteni, pedig úgy tartom, hogy ha nekem mondanák ezen érvet, én nagyon tudnám méltányolni... Oly boldoggá tett e szerelem, oly büszke valék rá, hogy Antal szeret, oly nagyra becsültem őt, hogy megijedtem a magam boldogságától. Minduntalan az a félelem gyötört, hogy e boldogság egyszerre csak el fog tűnni, mintha álmom lett volna. Így gondolkoztam magamban: ha beszélek, akkor Antal nem fog talán szeretni, és ha őt elvesztem, akkor ez az élet nem hoz már soha örömet!... Azután meg, lássa, gyáva valék, napról-napra halogattam e vallomást, hogy így minden eshetőség ellenében legalább még egy-egy boldog napot biztosítsak magamnak. Keservesen lakoltam meg ezért. Az nap este, mikor elhatároztam magam, hogy bevallok mindent, mikorára el voltam tökéltve Préfontaine urral szakítani: épen az nap megjött ez az ember, és mielőtt én még a legkisebb magyarázatot adhattam volna, ő már elmondott Antalnak mindent. Így tettem magamat örökre szerencsétlenné.

Noel ott állott a tüzhely mellett; egyik kezét ernyőképen szeméi felett tartotta, meglepetés és elérékenyüléssel párosult figyelemmel nézte a leányt. Valami bűvös erő megint kitérta szívének ama rejtelmes kamaráját, mely félszázad óta el volt zárva. Fejébe szálltak onnét az ifjúkori emlékek és gyökeres változást idéztek elő agyában. - Én is ilyen voltam, én is így éreztem hajdanában, mikor szerelmes valék, - gondolá magában. Minden gyanakodása, minden előítélete háttérbe szorult, midőn meglátta az igaz szerelem nyílat, mely örökké tartó nyomot hagyott, ahova valaha befuródott.

- Elmondtam mindent, szólt Raymonde és felkelt; már most mondja meg, őszintének tart-e?

- Hiszek önnek, szólt az öreg halkán és szavából teljesen elenyészett a fanyar árnyalat. Megfogta a leány kezét, bensőséggel megszorította; Raymonde valami meleget, nedveset érzett az ujjain. Feltekintett, s a lobogó láng fénye mellett egy köncseppet látott Noel szemében csillogni.

- Bocsánat, rebege az öreg, de olyan ideges, olyan ostoba vagyok!

- Ah! kiáltott fel Raymonde, ön jó ember, Antal meg is mondta!... Oh miért nincs itt, hogy ő is meghallott volna mindent, úgy mint ön?

- Ő itt van, szólt az öreg hebegve.

- Igen, és meghallott mindent! szólalt meg mögöttük egy reszkető hang.

Az ajtó megnyílt és Antal berohant. Raymonde felsikoltott és elsápadt.

- Zokon veszi, hogy hallgatóztam? szólt a fiatal ember, és a legedőbb tekintetet veté a leányra; a mint meghallottam hangját, bezártam »Csavargót« a capharnaumba, magam pedig ide lopóztam az ajtóhoz.

A fiatal leány úgy reszketett, hogy nem is birt beszélni.

- Ön megbocsát? mondá végül, ön még mindig szeret?

- Szerettem, minden félreértésünk daczára... Kérdezze csak Noel urat. Ő látta, hogy mily szánalmas lelki állapotban jöttem hozzá.

- És most?

- Most boldog vagyok, akár egy király, és könnyü, mint a pehely, kiáltott fel és Noel nyakába borult; - boldog vagyok, nagyon boldog, rebegé és majd megfojtotta öleléseivel az öreg tanárt.

- Ugyan bocsáss el! dörmögé Noel, ha te bolond vagy, azért még nem szükséges, hogy engem fojtogass.

Az öreg nem tudta hogyan titkolja el meghatottságát; egyszerre a lépcsőn felsietett a capharnaumba és kiszabadította »Csavargó«-t. Az eb a konyhába rohant, bukfenczeket hányt, csaholgatott; erre aztán felébredt a varju is, és a két állat duettel ünnepelte a vendégül jött szerelmes párt. Noel még egy csomó apró fát vetett a tűzre, a pattogó láng magasabbra lobogott, ünnepi színt adott a füstös ódon konyhának. A láng pirja befutotta a lisztes teknő oldalait, a tengericsövekkel megrakott gerendázatot; a konyhaedények közt röpködött, fényt lövellt a rézserpenyőkre, a porlepte ablakokra és sugárkoszorúval övezte Raymonde kuszált fürteit. Antal lassanként visszanyerte higgadságát, egyszerre észrevette, hogy a fiatal leány toilette-je mily rendetlenségben van. - Most látom csak, hogy ez az eső mennyire megviselte! De hogy is mehetett el hazulról ilyen időben?

A leány reszketett, arczán nagy aggodalom tükröződött vissza. Elmondta, hogy Osminnal szakított, anyjával e miatt összeveszett, és hogy minő erőszakosság ösztökélte a merész lépésre. Noel nagy szemeket meresztett és nagy ingerültséget árult el. Antal gondolkozóba esett, homloka ránczba szedődött, szeme sötéten nézett.

- Holnap fölkeresem édes atyját és könnyörögni fogok neki, tán sikerül őt megengesztelnem.

Raymonde busan fejet csóvált. - A házban nem az atyám uralkodik - felelé - neki soha világ-éltében nem volt önálló akarata. Anyámnak nagy fölénye van, ő parancsol a házban, atyám csak neki engedelmeskedik. És isten tudja, mit fog neki anyám tanácsolni; mert anyám gyűlöli önt, engem pedig nem igen szeret! Makacsságom felbőszítette; azt mondta, hogy kolostorba zárat; annyi bizonyos, hogy mindent el fog követni megfélemlitésemre... Csakhogy nekem is van szilárd akaratom és ez hajthatatlan lesz.

- De ön kiskoru és ő tőle függ... Bezárathatja önt kolostorba is, ha még nem érte el nagykorúságát.

- Inkább vízbe ugrom, semhogy ezt megengedjem! - kiáltott fel a leány daczosan.

Antal nagy izgatottságban járt fel s alá. - Hát csak azért találtam volna meg viszont, hogy ismét elveszítsem? kiáltott fel szenvedélyes hévvel... Holnap, vagy talán még ma este, idejönnek, elragadják önt tőlünk és évekre elválasztanak bennünket egymástól... És ezt megtehetik, mert a törvény mellettük szól.

Noel ezen párbeszéd alatt magába zárkózottan ült ott; lábaival dörömbölni kezdett, szemei sötét villámokat szórtak, arcmozdulatai roppant felháborodást fejeztek ki. Antal utolsó szavainál végre ő is kifakadt.

- A törvény?... Vagy mi! De hiszen majd meglátnók, tudom, ha megszólalnék... Ejnye lánczosadtát, bizony meg fogok szólalni... Ti el fogjátok egymást venni! Bizzatok csak rám, majd ránczba szedem őket.

- Ön, Noel ur? - Antal meghökkent. Raymonde bámulva nézett a hadonázó öregre; tán megháborodott az elméje?

- Én hát!... Volt idő, hogy üdvösebb volt hallgatnom, de most beszélünk kell... Azt mondom, hogy meg lesz minden, folytatá és karon fogta Antalt; ugy-e nem érted a dolgot. Eh! nem is szükséges, hogy megértsed... Most csak menj szépen haza és holnap estig maradj veszteg... Ami a kisasszonyt illeti...

Az öreg megakadt. Raymondera tekintett és nem tudta mit szóljon. Nyilván sehogy se volt inyére, hogy házában hajlékot adjon egy nőnek. - Az ördögbe is, mit tegyek! töprenkedék. Kinyitotta a konyhaajtót és feltekintett az égre. - Csak nem küldhetem a szabad ég alá hálni, (folytatá mintegy önmagának felelve); aztán meg holnapig okvetlen itt kell maradnia... Antal felé fordult... Látod szeleburdi, hogy a te csapongásaid mire vezetnek? Már most hol fog a kisasszony meghálni?

- Elhállok én egy karosszéken is, vélekedék Raymonde mosolyogva.

- Az ám! szokott is ön karszékben éjszakázni! morgott az öreg.

Odament hálószozája ajtajához, a küszöbön megállott; nem tudta mit csináljon.

- Ejh, csapra ütöttük a hordót, igyuk meg a bort! gondolá magában és visszament Antalhoz: - Öcsém, a mint innét elmegy, szólj be a szomszéd tanyára; ott még bizonyosan ébren vannak; mondd meg az ispánnénak, hogy ma éjjelre szükségem van rá... És most lódulj! kiáltott fel és a fiatal embert kivezette a konyhából.

- De Noel ur!...

- Lódulj és ne feledd el, a mit mondtam!

Mikor Antal eltűnt, az aggastyán oda fordult Raymondehoz, ki mozdulatlanul állott előtte és kíváncsian nézte.

- Átengedem önnek ágyamat, mondá félig bosszusan, félig tréfálva; honni soit qui mal y pense!

A szekrényhez ment, kikotorázott belőle holmi ágyneműeket és megvetette az ágyat. A közben egész lelkendezve megjött az ispánné is. Noel nem törődött az asszony álmétkodásával, csak ennyit mondott: - A kisasszony ma éjjel itt fog hálni, maradjon mellette az éjjel. Az ágy mellé terítsen magának matrácot... Én majd a karosszékben fogok hálni.

Egy óra múlva minden lecsöndesedett, csak a szél süvöltése és a tücsök czirpelése hallatszott. Noel a karszékbe vetette magát; »Csavargó« melléje hevert, farkcsóválva szinte kérdőleg tekintett gazdájára. - Ugyan mit bámulsz ugy? morgott az öreg. No igen, asszony van a háznál. Sőt kettő is. Meg van írva, hogy a ki a házába asszonyt fogad be, megjárhatja, hogy akár ki is lóditják. De most már aludjunk. Az öreg elfujta a gyertyát.

XII.

A »zöld ház«-ban eleinte azt hitték, hogy Raymonde csak szobájába futott; jó ideig észre se vették, hogy a leány eltűnt. Clotilde egy sarokba szorította Osmint, mindenképen vissza akarta tartani a rég várt vőt, ki most ki akar siklani kezei közül. De bármennyire csalogatta, hízelt neki, azt mondta, hogy Raymonde ellentállása nem egyéb, mint egy elkényeztetett, makranczos gyermek mókázása, hogy nem kell a dolgot komolyan venni, reggelre megpuhul. De a hal nem került horogra. Osmin igen tartózkodó volt; fejet csóvált, ujjait ropogtatta, felbigyesztette ajkait, lábait hol keresztbe vetette, hol a szék alá dugdosta, és nem szólt egy kukkot se. De elmenni nem mert. A leányt még mindig szerette; Tremblaie asszonyt nem merte felbőszíteni; oda volt szegezve a székhez. Csak hébe-korba böffentett valamit, sópánkodott egyet és szánakozó pillantásokat vetett Tremblaie urra, ki az izgatottságtól kimerítve, mintegy kábultan nyújtózkodott a karszékekben.

Ebéd idején hasztalan keresték Raymondeot. A szoba üres volt. Egy szolga azt állította, hogy látta a kisasszonyt a házból kimenni. Csakugyan meggyőződtek, hogy ez történt. De vajjon hova mehetett ebben a zivatarban? töprenkedett a szegény Tremblaie, - ez a leány még sirba visz.

- Ejh! viszonzá Clotilde asszony, és közönyt színlelt, hogy elrejtse ingerültségét, alkalmasint a faluba ment valamelyik barátjához, és elrejtí magát. Nyugtalanokká akar tenni, hogy keressük fel; merő fogás az egész.

De az órák egyre multak és Raymonde nem jött haza. Ez már aggasztó kezdett lenni. A jó Osmin ajánlkozott, hogy kutatni fog a faluban és a szomszéd erdőben. A kis inással utnak indult, kopogott minden ajtón, az erdőben bolyongott, nagyokat orditozott; éjfél tájban visszajött, sárosan, kimerülten; a szőkevénynek semmi nyomára se akadt.

Képzeltük, mily szomorú éjszaka volt ez. Préfontaine ott töltötte az éjt a salon egyik pamlagán. Kora reggel mindenki talpon volt. Abban állapotok meg, hogy felkeresik Raymondeot Auberiveben, vagy akár Langresban is. Clotilde asszony, szokás szerint, Tremblaie urra háritotta a felelősséget: ha ő erélyesebb atya volna, Raymonde nem merne így megszökni. A gyermeknek gonosz természete van, igába kell hajtani. Kár volt őt a növeldeből hazahozni, de hiszen majd megtanítja ő; a kolostorban majd megpuhul.

Igy pörlekedett Clotilde asszony, miközben felöltözködött, minduntalan a szomszéd szobába futott, itt nagy dérrrel-durrall nyitogatta a fiókokat és fenyegetőzött, szidta Raymondeot.

Ekkor a kis inas bejelenté, hogy egy ember van itt, aki beszélni akar Tremblaie urral; ez még rá se ért felelni, midőn megnyilt az ajtó és ideges léptekkel beállított Noel úr, hosszú zöld kabátban. Egy pillantást vetett Préfontaine Osminre és oda állott Tremblaie elé. A salon kissé homályos volt; Raymonde atyja hasztalan nézegetett az idegenre, nem ismerte meg, de merev nézése nyugtalanította. - Mit kíván uram? kérdé végül.

- Beszélni akarok önnel Raymonderól, felelte az idegen kurtán.

- Ugy-e, nem történt semmi baja? rebegé Tremblaie ur; hol van?

- Nálam.

- Micsoda? Önnél? kiáltott be a szomszéd szobából Clotilde és e szavak hallatára a salonba sietett; de mikor a küszöbre lépett és meglátta a jövevényt, elsápadt és tompa hangon felsikoltott.

- Ejh! ejh! szólt az öreg tanár és megfordult; önnek jobb emlékezőtehetsége van, mint nekem, és megismerte Heurtevent Noelt.

- Heurtevent! rebegé Tremblaie ur; ajkai elsápadtak, kezei görcsösen kapaszkodtak a karoszékbe.

Osmin nagy szemeket meresztve nézte a jelenet egyes szereplőit.

Clotilde villámsebessen ott termett a fiatal ember mellett; két szót sugott neki. Préfontaine megértette, hogy ő rá most semmi szükség; kiosont. Amint az ajtó bezárult, Heurtevent Noel odalépett Tremblaie elé, kit a rémület egészen megbénított.

- Ugy-e ön nem remélte, hogy ez isten háta megettí vidéken is találkozunk velem - mondá, - arra számított, hogy örökre lerázott nyakáról. Hjah, az a véletlen! az ember szinte azt hinné, hogy itt a gondviselés működik, ugy-e?

- Mit akar ön? nyögé végül Tremblaie, mit követel?

- Ugy van! Mit akar ön? szólt Clotilde asszony, ki már visszanyerte hidegvérét és merészség által próbálta Noelt lefőzni. Ha husz évig néma volt, most csak nem jut tán eszébe, nevetséges recriminációkkal előállani. Nem hallotta még e szót: elévülés?

- Ejnye, viszonzá Noel, és rá se nézett a nőre; ön csalódní találna. A társadalom rosszul van ugyan szervezve, de előbb-utóbb mégis csak kideríti az igazságot és boszut áll... Láthatja ezt abból is, hogy én itt vagyok.

- Ön kényszeríteni akarja Clotildeot, hogy visszatérjen önhöz?

- Ne mondja! kiáltott fel Clotilde vállvonva.

- Legyen nyugodt, felelt Noel nyersen; már hat hete tudom, hogy ön itt lakik; még se mozdultam meg. Ez az ur elvitte önt, hát csak tartsa meg. Önről nincs szó, se én rólam.

- Akkor hát miről?

- Az ön leányáról.

- Raymonderól?

- Igen; én egyszerüen eljöttem megkérni a leányt Verdier Antal részére.

Tremblaie ur izgett-mozgott, de Clotilde nem engedte szóhoz jutni. - Soha! kiáltott fel indulatosan; inkább a vízbe lököm, semmint odaadjam annak a csavargónak... Soha, értette.

- Pedig ez a házasság létre fog jönni.

- Ha én ellenzem is?

- Ha ön ellenzi is.

- Majd elválí! Raymonde kiskoru és az én leányom.

- Ne mondja!

- A leány az enyém és én majd engedelmességre szorítom.

- Azaz, hogy a m i e n k, felelte Noel nyugodtan.

Clotilde hüledezett.

- Mindenkire rákerül a sor! folytatá Noel. Én szerettem önt, ön elhagyott. Én biztam önben; ön megcsalt. Ön husz évig nyugodtan élt kedvesével, míg én a magányban tengődtem, ráadásul kacagtak is rajtam. De ön nem éri be azzal, hogy megrontotta életemet; ön szerencsétlenné akarja tenni az én fogadott fiamat is, Antalt, az egyedüli embert a világon, akit szeretek; megtagadja tőle Raymondeot, akit imád; engem már meggyötört, most meg őt akarná szerencsétlenné tenni... De már állunk elébe! Felveszem fegyveremet, a törvény mellet-

tem szól és én felhasználom ezt. A házasságnak tartama alatt született gyermeknek atyja a férj; már pedig a mi házasságunk akkor nem volt felbontva, Raymonde az én leányom, magamhoz veszem és ahhoz adom, aki nekem tetszik. Értette! megboszulom magamat és egyuttal két embert teszek boldoggá... Ime látja, hogy csalódott és hogy nincs elévülés, kedvesem.

Clotilde egy perczre megrökönyödött e váratlan csapástól; de csakhamar összeszedte magát; Noel sarcasmusa még jobban felbőszítette. - Tessék csak, felelt dühöngve. Odaállok a törvényszék elé; ügyvédem majd elbánik önnel. Ha botrányt akar, meglesz.

- A botrányt önt sujtja. Leánya és Antal érdekében nem akartam volna zajt ütni; de ön a piacon akarja szennyesét mosni!

- Inkább eltűrök mindent, semhogy ön előtt megalázzam magam!

- Ön rossz feleség volt, és így nem csodálom, hogy rossz anyának mutatja magát.

- Az vagyok, ami vagyok, kiáltott Clotilde dühöngve, de ön! ön az én házámban van és ezt feledi. Menjen ki.

Clotilde asszony az ajtó felé mutatott; de ekkor felkelt Tremblaie ur és haragosan megfogta a nő karját. Igen sápadt volt, hanem dult vonásai sértett büszkeséget, utálatot fejeztek ki, szemeiben erély villogott. - Maradjon csak uram, mondá szilárdan, ön nálam van.

És nyersen félretolta Clotilde asszonyt, ki egy karosszékhez tántorgott; érezte, hogy le van győzve, lázas dühében, a nők szokása szerint, sirva fakadt.

- Igaza van, szólt Tremblaie és nem törődött a nő zokogásával. - Raymondének e szegényről mit sem szabad tudnia; lakoljanak azok; kik a bünt elkövették. Mit kíván?

- Írásbeli beleegyezését, hogy Raymonde kisasszony és Antal egybekelhetnek, felelt Noel; elvárom délre az auberivei jegyzőnél.

- Ott leszünk.

- Azután eljöhét a leányért, ki nálam van. Rögtön kihirdettjük őket és az esküvőt a leg-rövidebb idő múlva megtartjuk... Remélem, hogy az előkészületek meg vannak téve és minden fennakadás nélkül meg lesz az egybekelés.

- Igen, suttogá Tremblaie; és kész vagyok Raymonde hozományát kifizetni.

- Az nem szükséges, viszonzá Noel ur büszkén; nem akarjuk az ön pénzét. - Nem akarjuk, ismétlé parancsoló hangon, midőn látta, hogy Tremblaie ismételni készül ajánlatát.

Ez lecsüggesztette fejét. - Ennyi az egész? rebege.

- Nem - mondá Noel ur kérlelhetlenül; az esküvő után a fiatal házaspár azonnal Párisba megy lakni... Raymonde új életet kezd; teljesen el kell szakadnia a környezettől, melyben föl-nevelkedett.

Tremblaie megértette e szót; szemei könybe lábbadtak. - Ön kegyetlen; de én megadom magam uram, felelé... Vallja be, hogy keményen lakoltam, ha bűnös valék.

Le volt sujtva, rémülve gondolt az életre, melyet Raymonde távozása után folytatnia kell. Az öreg tanár egy tekintetet vetett Clotilde asszonyra, ki a karszékben még mindig zokogott, majd pedig Tremblaie urra. - Igen Heurtevent Noel boszút állott, a büntetés tökéletes. Az öreg fejére tette kalapját, begombolta felső ruháját.

- Tehát ma délre! mondá és távozott.

Lassu léptekkel ballagott a hársfák közt; meg volt elégedve a mai reggel eseményeivel, de mégis komor, szinte mélabus vala. Az eső elállott, a lombon napsugár játszott, a szél sárga

harasztot kergetett. Noel gyorsabban ment, már látta a kápolnát a lamargellei és auberivei utak hajlásánál, midőn egyszerre egy váratlan látvány vonta magára figyelmét.

Préfontaine nehézkes kocsija épen a dombtetőre ért; Osmin, ki partnakmenet a kesej mellett kutyaagolt, felült a bakra és ostorozni kezdte a lovat. De Pigeau alkalmasint belefáradt a mászásba, szokott módon kirugott és szépecskén leheveredett a porba. Osmin leszállt, zsebében kotorászott, de hasztalan. Az izgató események közben elfelejtett cukrot tenni zsebébe, Pigeau tehát csak tovább heverészett. Szegény Préfontaine a sok balsorstól úgy is le volt sujtva, elfáradt; arra szánta magát, hogy várakozik, mire Pigeau ismét jó kedvbe jön; odaült a kocsi mellé egy kőrakásra. Így találta őt Noel.

- Baja van lovának? szólítá meg Osmint.

- Dehogy, felelt a kamasz, hanem ez már szokása lovamnak. Jó állapot, de a hegymászástól elfáradt. - Aztán elbeszélte, hogy Pigeau miket szokott művelni és ő minő eszközt használ ilyenkor.

- Cukrot! kiáltott fel az öreg tanár; hisz ön nem tud a szeszélyes lovakkal elbánni; azt tanácslom önnek, hogy ne nősüljön. Üljön csak fel, majd mindnyárt segítünk.

Segített is; egy mogyoró bokorról hatalmas vesszőt vágott, fellökte vele a lovat, mely nem volt ilyesmire elkészülve; azután kantáránál fogta és elvezette egy darabig.

- Lássá, így kell azt csinálni.

- Köszönöm uram, felelte Osmin az öregnek, ki még mindig ott ballagott a kesej mellett. - Szeretnék öntől valamit kérdezni, mondá végül nekibátorodva... Ön látta Raymonde kisasszonyt? Ugy-e nincs semmi baja?

- Igen jól érzi magát, viszonzá Noel.

- És ön azt hiszi, hogy nőül megy Verdier urhoz?

- Hát mi a manót tegyünk. Ha megszerették egymást, hát csak össze kell őket házasítani.

Osmin felsóhajtott. - Uram! folytatá... Ön most találkozni fog vele... Mondja meg neki, hogy nem neheztelek rá és hogy azt kívánom neki, legyen boldogabb, mint ahogy én leszek.

E szavak után rácsapott a kesejre és a kocsi sebesen tova robogott.

- Mégis csak derék gyerek! dörmögé Noel. Hiába! a férfiak többet érnek, mint az asszonyok.

*

Antal és Raymonde esküvője két héttel később meg is történt, úgy ahogy Noel akarta. Tremblai ur és neje ott hagyták a »zöld házat«; egy hónappal később már czédula is volt kifüggesztve, hogy a ház eladó. Mai napig se akadt még vevője, a ház most is üresen áll. A fiatal házaspár Párisban él. A szünidőket Soeuretténél töltik. Clotilde asszony és kísérelője folytatták vándoréletüket, bebarangolták a fürdőket és hiresebb játszóhelyeket. Szegény Tremblaiet meg se lehet ismerni, annyira megváltozott, mióta leányától elvált. Idegbaja idülni kezdett. Nemsoká fogja bilincseit hurczolni. Préfontaine ur agglegény maradt, ahogy Trinquesse megjövendölte; gyakran jár el Noel urhoz, aki megkedvelte. »Csavargó« és Pigeau jó barátok lettek. Mult ősszel találkoztam mind a négyükkel. Noel épen egy szőlőt szedett fel, Osminnal is meg akarta kedveltetni a cryptogamát. - Csodálatos növény! mondá, megvan benne minden erény, még az is, hogy élél asszony nélkül, nem ismeri a házas élet keservét. Önmagától szaporodik, mint a phoenix. Kedves bajtárs, emeljen kalapot és üdvözlje az agglegények mintaképét!